

C O R P U S  
SCRIPTORUM HISTORIAE  
B Y Z A N T I N A E.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

I N S T I T U T A ,

A U C T O R I T A T E

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE  
BORUSSICAE

CONTINUATA.

---

D U C A S.

---

BONNAE  
IMPENSIS ED. WEBERI  
MDCCCXXXIV.



D U C A E

MICHAELIS DUCAE NEPOTIS

HISTORIA BYZANTINA.

---

RECOGNOVIT

ET INTERPRETE ITALO ADDITO SUPPLEVIT

IMMANUEL BEKKERUS.

---

---

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXIV.



---

## IMMANUELIS BEKKERI PRAEFATIO.

---

**D**ucas qui dicitur, a Bullialdo ex uno codice editus est. nec mihi aut plurium codicum copia fuit, aut coniecturae, quae codicum operae vicaria supponeretur, fiducia: quippe codices praeter Parisiensem vix ullos superesse compereram, coniecturam videbam non satis tutam capi ex eo scriptore qui polluto degeneris aevi sermoni innutritus, quicquid fere de verbis flectendis struendis intelligendis praecipi solet, adeo aut ignoravit aut neglexit ut linguae Graecae non meliorem tum cum scriberet quam rei publicae fuisse conditionem arguat. Barbarum perditorum temporum testem sordibus suis relinquebam neque ultra orthographiam aut interpunctionem emendabam, cum insperatam ei lucem attulit gratissimum Leopoldi Rankii munus. is enim cum Venetiis non suae tantum Musae operaretur, summisit nobis Italicam illam Ducae versionem, quam scriptoris aetati supparem laudarunt olim Morellius et Mustoxydes. haec cum multa habeat quae edito co-

dici defuerunt, codici debetur pleniori, homini autem, nisi fallor, Veneto, clerico, Latini quam aut Graeci aut sui sermonis peritiori, si quidem Venetorum vel civis vel cliens fuerit necesse est, qui Senatum Populumque Venetum nunquam nisi honorificentissime appellat, turpia eius facta aut silet aut oratione tegit (p. 450), magistratus Ducae obiter memoratos diserte nominat (408), Genuensibus maledicit (432), sacerdos autem et bibliis Latinis assiduus, qui sententias inde decerptas ultra modum producit et sermonem Italicum Latinis subinde particulis et locutionibus distinguit. idem si Graece et Italice probe nosset, nec tot locos aut prave accepisset aut ridiculum in modum pervertisset (vide modo p. 446 et 508), nec Graeci exemplaris barbariem suis idiotismis acquasset.

Scrib. Berolini Id. Iun. a. 1833.

---

---

## BULLIALDI EPISTOLA.

---

EMINENTISSIMO AC ILLUSTRISSIMO

I U L I O

S. R. E. CARDINALI

M A Z A R I N O.

---

Ad te, CARDINALIS EMINENTISSIME, hoc Ducae opus historicum animique mei in edendo illo qualemcumque fetum affero; apud quem Musis earumque mystis amicum tenellus ille et infirmus felicius adolescere et virium incrementum suscipere possit, quibus iniurias invidorumque calumnias propellere queat. Aliud equidem tutius nobiliusque patrocinium eligere non habui; et genium iam habere liber victurusque mihi videtur, quod clientelae tuae se crediderit, Tuque, CARDINALIS EMINENTISSIME, eum admiseris. Inscriptum celeberrimum nomen tuum, ceu ornamentum dignitate ac splendore conspicuum, in fronte cum gestet; quodque inter ceteros libros adnumerandus etiam sit, quibus artium scientiarumque omnium officinam, bibliothecam tuam superbissimam ac magnificentissimam *ψυχῆς λατρεῖον* exornas, magnum inde decus ipsi accessurum spero. Nomen auctoris, cuius maiores Byzantii olim regnarunt, ab oblivione vindicabitur, inscriptum illi bibliothecae amplitudine sua omnia complectenti, cuius structura famae tuae perpetuitati in omne aevum

consuluisti. Ita equidem est, CARDINALIS EMINENTISSIME, per ora virorum tamdiu nomen feretur tuum, quamdiu terras genus humanum incolet. Veram stabilemque hanc esse laudem, non fictam aut fluxam, Ptolemaei Philadelphi Aegypti regis post bis mille annos asserit probatque notissima fama; quam non gestamina regia sceptrum vel diadema, non rerum bello gestarum claritudo illustrem ad nostra etiamnum tempora transmisere, sed regio cultu ac sumptu pluribus librorum myriadibus instructa bibliotheca. Diceris aliis, qui ceteras virtutes tuas digne praedicare possunt: attonitus illas admirabundusque suspicio, simulque moestus, quod facundia ac eloquentia me deficiant, quibus illas meritis laudibus efferre possim. Perge quod facis, CARDINALIS EMINENTISSIME, literatorum votis et otio favere, eorumque studia benignitate tua fovere. Vale.

---



---

## BULLIALDI PRAEFATIO.

---

Benevole Lector, ad operis Regii ac magnifici structuram ex Regia bibliotheca materias sine furto alio non transferendas, cum potuerim, comportare debui. illi equidem, quo Byzantina historia huc et illuc sparsa ac velut inter rudera iacens in superbi aedificii molem ac compagem adsurgit, operam nostram utcumque navavisse, et particulae nomen nostrum inscripsisse, aliquantam laudem nobis allaturum spero, Sostratus siquidem Gnidius architectus Alexandriae Pharum Ptolemaeo aedificans nominis sui ac famae perpetuitati, structurae illud permittente rege inscribendo, prospexit. ex bibliothecae igitur Regiae manu scripto codice opus transcriptum afferro, stili quidem elegantia haud ornatum et comptum: barbarum potius, impolitum ac rude dixero; sed rerum momento ac gravitate eximium, earumque narratione prudenti gratum. infelici saeculo, quo Graecia aerumnis cladibusque continuis attrita Turcorumque tyrannide oppressa ultimos ducebat spiritus, stili barbaries adscribenda est; quae totam illam gentem tam late pervaserat, ut paucissimos venustatem illam antiquam leporemque sermonis suis circumdare scriptis sineret. noster idcirco auctor, qui rebus etiam agendis expediendisque negotiis potius quam evolvendis libris operam suam impendebat, barbaris non solum vocibus utitur;

quod et anteriorum saeculorum castigatiores auctores, quique sermonis nitorem affectaverunt, fecere; sed etiam Graeca verba absurda constructione seu soloecismo perturbat ac permiscet. inter vepres tamen spinasque illas flos quidam non ineruditi ingenii se explicat: legerat quippe sacros libros aliosque historiarum auctores, ita ut linguam Graecam antiquam calluisse, verum scribendi usu ac peritia destitutus fuisse mihi videatur. criticum propterea agere nolui, vel de verbis litem illi movere, qui grammatices deserto foro ad alienum peregrinumque se transtulit. satis mihi visum fuit sensum verborum adsequi, et qua potui bona fide ac diligentia in Latinum sermonem convertere, in gratiam illorum qui linguam Graecam aut penitus ignorant aut imperfecte didicerunt.

Byzantini imperii res ad interitum festinantes, et postremorum imperatorum Christianorum tempora describere aggressus, rerum usu peritum ac sapientia politica instructum se approbat, dum causas et principia exquirat et investigat eorum quae acciderunt Graecorumque rebus ultimam perniciem attulere. trium equidem novissimorum imperatorum auspicio res gestas enarrare ipsi propositum fuit, urbisque et imperii excidium scriptis mandare. quamobrem Turcorum, qui illud debellarunt, mentionem ubique facere non solum oportuit: sed ab annis pluribus iam elapsis narratio repetenda fuit, et Iohannis Cantacuzeni Iohannisque Palaeologi bella civilia discordiaeque domesticae in memoriam revocandae fuerunt, quae Turcis in Europam traiciendi occasionem tum primum praebuere, cum inauspicato ac tristi consilio Turcos in Europam Graeci insanientes accersiverunt, sibi et aliis gentibus Christianis, cur perirent funditus, auctores extitere. Manuelis Palaeologi eiusque filiorum Iohannis ac Constantini res ad captam urbem deinceps persequitur. ad Turcorum statum quantum spectat, in Asia qualis fuerit sub Androni-

co seniore, paucis indicat, suspensoque pede Othmanidarum principum seriem ad Baiazitem primum percurrit, breviterque de Othmane Orchane et Morate primo disserit. Baiazitis, gesta tam adversus Turcorum regulos et Temyrem, quem vulgus Tamerlanem vocat, quam Christianos principes prolixius enarrat. Lanienam caedesque mutuas liberorum Baiazitis, Isae nimirum, Musulmani, Mosis, Mustaphae ac Mehemetis exponit. Cineitis, qui Ioniae imperium aliquando sibi adrogaverat, variam fortunam, fraudulentum versutumque ingenium, modo ad has modo ad illas propendens, eiusque tandem eversionem ac ruinam describit. Moratis denique secundi Mehemetisque itidem secundi cum contra Turcos et Christianos in Asia, tum in Europa contra Graecos, Hungaros, Venetos, Servios, Walachos, Genuenses Rhodiorumque equitum collegium praecipuas res gestas enarrat. omnia momenta adnotat, quibus Byzantinum imperium a Turcis subinde labefactatum Christianis tandem ereptum est. Othmanicorum principum, quibus occasio propagandi fines imperii vix unquam neglecta aut omissa est, artes, curas acres assiduumque laborem in debellandis nationibus indicat. neque etiam illa praetermisit, quae ad religionem tam nostram Christianam quam Musulmanicam pertinent. concilii Florentini ab Eugenio papa celebrati, cui Iohannes Palaeologus imperator, Iosephus patriarcha Cpolitanus et Graeci ceteri interfuerunt, historiam breviter contexuit. novam vero sectam, quae inter Turcos a quodam Bercligia Mustapha inventa est statimque deleta, intactam non reliquit. ad captam a Turcis Cpolim historiam solummodo perducere sibi proposuerat: verum spe ductus futurae aliquando eversionis potentiae Turcae, gentemque Graecam in pristini splendoris statum reducendam fore ratus, post urbis captae annum narrationem produxit. hunc porro auctorem Laonico et Phranzi multum praestare propterea censeo, quod rerum principia et causas diligentius

investiget, narrationisque filum parcius interrumpat. Laonicus enim dum de rebus Turcorum confusam saepe narrationem instituit, ad describendas, imperite ut plurimum, Occidentalium regnorum politeias digreditur. Phranzes autem praeter rem et nullius momenti multa suis inseruit, nec accurate et diligenter, praeter Cpolitanam obsidionem, quam recte instituit et persequitur, res gestas narrat. cum Turcorum Annalibus et Historia a Leunclavio acerrimi iudicii viro editis noster admodum sentit; quo nomine magni faciendus mihi videtur. in illis quae ad Iohannem utrumque, Cantacuzenum et Palaeologum, pertinent, ab ipso Cantacuzeno non valde dissentit, quanvis temporum seriem interturbasse alicubi deprehendatur. nec silentio transmittendus est consensus, qui inter ipsum ac Leonardum Chiensem intercedit in Cpoleos obsidione ac expugnatione describenda. quae quidem diversorum scriptorum concordia historiae fidem conciliat, et quae vera quaeve falsa sint, discernendi copiam facit. in rebus porro Hungaricis imperitum se prodit, statumque regni illius a morte Sigismundi imperatoris ignorasse.

De auctoris huius historiae, quam sub manu habemus, nomine et genere paucissima dicenda occurrunt. et nisi avi sui paterni nomen capite 5 edidisset, anonymus liber proditurus erat. verum cum ab antiquis illis Ducis, qui Cpoli regnarunt, se ortum dicat et Michaellem Ducam avum suum appellet, Historiae titulum inscripturi, avi nomen proprium ac gentilicium repetitum praefiximus, ut auctoris proprium nomen nobis ignotum tali circumstantia determinaretur. Christianae pietatis tenacissimum et Catholicae ecclesiae communionis studiosissimum se ubique approbat. Graecis levitatem malamque fidem obiicit, qui fecte ac simulate cum Romana ecclesia concordiam inierant, nec alio animo pacem composuerant quam ut a principibus Occidentalibus, papa praecipue, auxilia contra Turcos consequerentur. institutum vitae

quale fuerit, ex ipso discere possumus, qui se politicis rebus ac negotiis tractandis occupatum fuisse tradit. apud Gathulios Lesbi principes vitae partem transegit, fide ac gratia valuit; ab illisque ad Sultanum Mehemetem secundum post urbem captam legatus missus est. Rerum quarundam, quas narrat, spectator fuit; cumque principibus istis Lesbiis operam navaverit, in Asia res gestas, in qua ipsum natum fuisse verisimile est, vel in Lesbo, accuratius novisse potuit. atque de Duca eiusque scribendi ratione hactenus.

Quae vero in hoc edendo libro ipsi praestiterimus, deinceps exponenda sunt. unico codice bibliothecae Regiae usi sumus. operis finis in eo desideratur; nec scriptura eius castigata et emendata est, at pronunciationis hodiernae vitio, confusione nimium & tenuis cum *ai* diphthongo, Iotacismo etiam continuo corrupta, ita ut saepe vocalis una pro alia, diphthongus pro vocali, ac vice versa succedant. textus illius continuus est, non sectionibus aut capitibus distinctus, cui marginales notulae indices quibusdam locis appositae sunt. faciliorem lectionem ut redderemus, textum in capita dividere visum est; marginibus etiam notulas apponere indices eorum, quae in textu narrantur. cumque temporum, quibus res gestae sunt, epochae omnino necessariae sint, ut clara ac perspicua narratio evadat, illas cum ex historia Musulmanica, tum ex aliis Graecis ac Latinis excerptas apposuimus. annos etiam Hegirae, ubi necesse fuit, et ab orbe condito secundum Graecos, Christianae aerae annis adiectis adscripsimus. Historiam Byzantinam appellare placuit, quoniam Ducas res in illo imperio gestas Manuele Iohanne et Constantino imperantibus describit. notas libro subieciimus, ut consensum ac dissensum narrationis Ducae cum Laonico Phranze Leunclavio et aliis indicaremus, vel alia notatu digna adnotaremus. ne nimium crescerent inhibuimus, illasque, quantum penes nos fuit, contraximus. Ducae historiae Chronicum breve, ex Bibliothecae

ca Regia descriptum, attexere ad rem visum est; quod Graecorum Turcorum ac Venetorum res gestas et casus aliquot insignes adnotet. Graecus aliquis Peloponesius, Cephalenius aut Zacynthius, domini Veneti subditus illud conscripsit.

---

**D U C A E,**  
**MICHAELIS DUCAE NEPOTIS,**  
**HISTORIA BYZANTINA.**





---

# DUCAE,

## MICHAELIS DUCAE NEPOTIS

### HISTORIA BYZANTINA.

---

#### INDEX CAPITUM.

Cap. 1. *Generationum ab Adamo ad Christi nativitatem brevis enarratio. annorum elapsorum a Christo ad Constantini initia enumeratio. a Constantino ad Iustinianum, a Iustiniano ad Constantinum et Irenen, ab his ad Alexium Comnenum. brevis deinceps imperatorum Cpolitianorum enumeratio ad urbem a Latinis captam.*

2. *Imperatorum ab urbe a Latinis capta series. Michael Palaeologorum primus. Asiae minoris, quae Anatolia dicitur, status. Turcorum reguli in Asia. Andronicus Senior. Iohannes eius filius. Aegaei maris insulae ab externis occupatae.*

3. *Orchanis Osmanidae mores. Morates eius f. imperium adeptus Lazaro despotaе Serviae bellum infert, a iuvene Servio occiditur; post cuius caedem Turci proelium ineunt, Servios caedunt et magna clade afficiunt. Lazarus vivus et multi Serviorum proceres capiuntur et in Moratis tentoriis interficiuntur. a Veziris Ildrim Baiaziti imperium defertur natu minori filiorum Moratis. fratrem natu maiorem fraude oppressum excaecat Baiazites.*

4. *Baiazites Serviis tributa imperat, Stephanum Lazari f. sibi militare iubet, eiusque sororem Mariam uxorem ducit. Carmianum Phrygiae regulum spoliatur. Ioniam invadit. Sarchanem deditione accipit, et Asiae regulos in ordinem cogit. Philadelphiam occupat, et Callipoleos arcem instaurat.*

5. *Initia discordiae inter Iohannem Cantacuzenum et imperatricem Annam eiusque aulae proceres. Cantacuzenus urbe discessit; dolo eum aggrediuntur adversarii; ab amicis monetur, qui ideo ab Alexio Apocauco in carcerem coniiciuntur. Apocaucum interficiunt, et propterea omnes fere necantur. Michael Ducas auctoris avus paternus.*

6. *Cantacuzenus calceos purpureos induit, imperator salutatur, et ad Serviae Cralem fugit, et cum eo foedus percutit.*

7. *Homur Atinis filius traiecto Hellesponto in Europam venit, Callipolim appellit, et Didymotoechum, ubi Cantacuzeni uxor substiterat, proficiat.*

8. *Turci Thraciam vastant. Smyrna ab equitibus militiae Hierosolymitanae capta. eam frustra recuperare tentat Homur et in oppugnatione occumbit.*

9. *Cantacuzenus Orchani provincias populantur et captivos abducunt. Cantacuzenus Orchani filiam suam uxorem dare pollicitus, eum a foedere cum Anna icto avertit et auxilia ab eo obtinet. nuptiae celebrantur. Cantacuzenus*

*Cpolim proficiscitur, civesque ut se dedant frustra hortatus, in urbem amicorum ope intrat. 10. Cantacuzenus intra palatium accipitur. Annam, quae animo intrepido vultuque imperterrita sedebat, adit et veneratur, placatam sibi reddit, tumultum componit, plebemque demulcet. celebratio nuptiarum Iohannis Palaeologi et Cantacuzenae Helenae. coronatur Cantacuzenus. Turci Chersonesum vastantes duce Suleimane Orchanis filio a Matthaeo despota Cantacuzeno clade magna afficiuntur. 11. Iohannes imperator a socero alienatus in Italiam discedit, unde reversus Tenedum cum Catalusio consilia agit de recuperandis imperio et urbe. stratagemate Catalusii Iohannes Palaeologus Cpolim recuperat, et Cantacuzenus vitam monasticam amplectitur. 12. Iohannis imperatoris filiorum natu maior Andronicus et Cuntuzes Moratis filius secundogenitus in parentes coniurant, deque occupanda tyrannide consilia agitant; quibus patefactis Morates filium suum oculis privat, significatque Iohanni, si pacem secum habere vult, ut Andronicum etiam excaecet; cui Iohannes morem gerens filio atque etiam ex eo nepoti visum admittit et in carcerem conicit. Andronicus Genuensium ope liberatus imperium invadit, patrem et fratres carceri mancipat; carcere astu se liberant, et Iohannes in solium imperatorum restituitur. Manuel ei successor designatur. nuptiae Catalusii et Mariae Palaeologinae. 13. Baiazites tributa Iohanni imperat, et sibi militatum venire alterum ex eius filiis postulat. Cycladas insulas invadit. Iohannes Cpolim munit, Baiazitis iussu exstructa a se propugnacula diruit, tandemque obit. Manuel qui Baiaziti militabat inque eius aula versabatur, audita patris morte, clam Cpolim advenit. Baiazites il aëre ferens graves condiciones ipsi imponit, Thessalonicam occupat, Cpolim vexat et cibaria in eam invehi impedit. Hungari ac maxima pars occidentalium principum in Baiazitem movent, et ad Nicopolim a Turcis caeduntur et vincuntur. 14. Baiazites Cpolim sibi dedi petit, et Iohannem eiecto Manuele imperatorem constituit. Manuel saluti urbis ac plebis consulens Cpoli discedit, et in Peloponnesum, hinc in Italiam proficiscitur, et occidentalibus regnis ac provinciis peragrat in Peloponnesum revertitur. 15. Iohannes precarium imperium obtinet a Baiazite, et cadin seu iudicem Musulmanum intra urbis moenia accipit. ad Baiazitem voluptatibus immersum veniunt a Temyre chane legati, qui contumeliose a Baiazite habiti recedunt: ipse deinde in Armeniam movet. Cpolim a Iohanne repetit, sed Cpolitani deditionem facere renuunt. Temyr Syriam invadit, urbes expugnat, in incolas immaniter saevit. Damascus et Halepum diripit et vastat. 16. Temyr versus Tanaim movet. Baiazites exercitum conscribit, et Temyri ad Ancyram castra habenti occurrit. cometa fulget. pugna initur a Temyrianis cum Baiazitis copiis: Baiazites deseritur a magna copiarum suarum parte. vincitur. captus ad Temyrem, qui zatricchio seu schachis ludebat, adducitur. Temyr Baiazitem consolatur et humane erga eum se gerit, arcte nihilo minus custodit. per totam minorem Asiam copiae Temyris se diffundunt. Mehemetes patrem astu, sed frustra, liberare aggreditur. Chociapherutzes eunuchorum princeps cum Baiazite domino suo captus iussu Temyris capite plectitur. 17. Temyr Asiae urbes aliquot adit et capit, incendiis ac direptionibus omnia devastat. Baiazitis thesauros Prusae seu Burusae adservatos rapit. Smyrnam expugnat. ad eum Phocaeorum principes ut sibi placatum reddant, legatos mittunt donisque conciliant. Cariam lustrat, et deinceps in Phrygiam Salutariam iter flectit, ibique*

*Baiazites moritur. Temyr in Persidem anno in expeditione exacto redit. 18. Manuel imperator Byzantium revertitur, et Iohannem ex fratre nepotem in Lemnum relegat. cum Musulmano Baiazitis filio foedus amicitiamque init. verum status in Asia post Temyris chanis discessum. Ese seu Isa, Baiazitis filius, bello a fratre Mehemete petitus Temyrte duce capitur et laqueo praefocatur. Cineites Smyrnæus innotescit, Atinis filios ex Ionia pellit, Musulmani partes sequitur. Atinis filii Mantachiae ope Ephesum expugnant. Homur Atinis filius cum Cineite affinitatem contrahit, et paulo post obit. Musulmani adversus Cineitem expeditio. Asiae reguli adversus Musulmanum coniurant, sed mutuis suspicionibus a se invicem dissociantur. 19. Moses a Mehemete fratre suo deficit et in Valachiam secedit. fratrem suum Musulmanum invadit et vincit. Musulmanus dum fuga sibi consulit, in quodam oppido a iuvenibus occiditur; Moses oppidum et incolas comburit, in Serviam movet, deinde Copolim frustra oppugnat. Manuel imperator Mehemetem adversus Mosen evocat et concitat. Mehemetes bis victus Byzantium se recipit, tandem Mosem vincit; sic inter fugiendum occiditur, eiusque cadaver Prusam sepeliendum defertur. 20. Manuel ad Mahometem apocrisarios mittit; alii quoque principes legatos mittunt, quos Mahometes benigne excipit, pacemque cum omnibus amplectitur. Manuel Iohanni filio suo uxorem dat Russiae magni ducis filiam, quae peste moritur, filiorumque Baiazitis unus, isque baptizatus. secundae ac tertiae Iohannis nuptiae. Manuelis in Peloponnesum projectio. 21. Mahometes in Asiam traiecit. Cineitem in ordinem redigit, cuius insolentia maxima erat. magnus Rhodi magister castrum Smyrnae instaurat, sed a Mahomete prohibetur. Smyrna ab uxore Cineitis Mahometi deditur. magno magistro concessum aedificare castrum in Cariae et Lyciae finibus. Cineites veniam impetrat. Turci bello navali Naxum aggrediuntur. praelio a Veneta classe superantur. Veneti Lampsaci turrim frustra tentant. Cineites Nicopoli ad Danubium praeficitur. novam religionis sectam in Ionia a monacho Turco institutam multi amplectuntur, adversus quos Muhametes Susmani filium et deinde Hali Begum misit; qui re infeliciter gesta occubuerunt. tandem a Morate Mahometis filio et Baiazite bassa oppressi ac deleti sunt, et paupertatem voluntariam profitentes intercepti. 22. Rhodi magnus magister castrum Petronium in Cariae finibus aedificat. Mahometes in Asiam traiecit, Caramanum invadit et in ordinem cogit. Mustapha Baiazitis filius innotuit, eique se adiungit Cineites, qui a Mahomete prope Thessalonicam vincuntur. Mahometes istos, qui Thessalonicam confugerant, a Demetrio Leontario repetit, qui rem ad imperatorem reiicit. Manuel traditurum se eos Mahometi negat. Mustaphas et Cineites a Leontario Copolim mittuntur, inde in Lemnum uterque custodiendus relegatur. Mahometes Walachis bellum infert. Theologus quidam Philadelphius vir improbus ac perfidus. Mahometes inter venandum apoplexia affectus paucos post dies hemiplecticus factus moritur. rationes ob quas Mahometes filium suum Amasiae praefecerat. Baiazitis bassae erga Mahometem fidelis servi officia. Mahometis ad Baiazitem bassam mandata. Mahometis mors quibus artibus per dies 40 occultata sit usque ad Moratis adventum. 23. Morates Prusam venit. Mahometis mors in vulgus a bassis editur. Prusam abeunt veziri, defuncti Sultani cadaver secum deferentes. legati a principibus vicinis ad Moratem missi. Manuel a Morate fratres eius impuberes ex testamento Mahometis sibi tradi frustra poscit, et ideo Mustapham et Cineitem in*

scenam adversus Moratem producit. mores quidam Turcorum explicantur. 24. Denetrius Leontarius Mustapham et Cineitem in Thraciam traiecit, de recipiendis aliquot urbibus cum iis pactus. Mustaphas Callipolim oppugnat et ad deditionem, quae secuta est, sollicitat. arx interim in fide stat, quam oppugnat Leontarius. Morates Mustaphae rebellionem cognita Baiazitem bassam, caeterorum vezirorum sententiae obtemperans, exercitui praeficit et contra Mustapham mittit. Baiazites deficientibus in pugnae initio ad Mustapham exercitus sui ductibus copiisque, et ipse, permittere se victori coactus est; iussu deinde Cineitis caput ei amputatum. Mustaphas Adrianopolim proficiscitur. Callipolis Leontario se dedit, quam cum ex pactis imperatori acquisitam praesidio firmare parat, a Cineite impeditur, delususque Cpolim redit. 25. Manuel imperator cum Morate foedus pangere cogitat. Mustaphas res suas constituit, otio deinde et ignaviae totum se dat. Morates de recuperando imperio serio agit, Abrahamum bassam ad Manuelem destinat, qui re infecta discessit. aluminis in Phocide confectio. Phocaea nova condita, ab Andrea et Iacobo Cataneis gubernata, fit Turcis tributaria. Iohannes Adornus Phocaeae rector Mahometem et deinde Moratem adit, et huic per litteras in eo copiisque traiciendis operam suam pollicetur. Mustaphas ad nuntium transitus Moratis in Europam fit moestus. eum alloquitur Cineites et obiurgat, suadetque ut in Asiam transeant; interim ipse de deserendo Mustapha secum agit. Mustaphas Lampsacum venit, et Lopadium usque progreditur, cuius pontem prior occupat dirumpitque Morates. 26. Consilium ineunt Moratis veziri de perdendo Mustapha, et Cineitem per Hamzam eius fratrem ad defectionem sollicitant. Hamzae et Cineitis colloquia. Cineites Mustapham deserit et in Ioniam fugit. Mustapham Homuris filium ex Atine oriundum bello petit et in pugna interficit. 27. De Cineitis fuga varii sermones, qua cognita Mustaphas fugam capessit et in Thraciam traiecit. Adornus Moratem eiusque copias ex Asia in Europam transfert; quem Mustaphas, id ne faciat, frustra promissis amplis tentat. Morates cum copiis in terram expositus Mustaphaeos in fugam vertit, Callipolim recipit, et Adrianopolim petit. Mustaphas captus, et in urbis loco publico laqueo suspensus ac strangulatus. 28. Morates Cpolim oppugnare aggreditur, Iohanne imperatore ob Manuelis senectutem et morbos res imperii administrante. Corax Theologus proditionis reus damnatur; cuius mortem ulcisci cupiens Morates, Michaellem Pyllim ob delatum Coracem morte afficere properat; Pylles Christum et fidem impie abnegando vitam servat. Manuel Mustapham octuennem puerum, Moratis fratrem, contra hunc suscitatur, et statim moritur. Mustaphas Nicaeae captus a fratre strangulatur. Morates Thessaliam et Peloponnesum invadit. Cineiti per bassas suos bellum infert et debellat, tandemque illum totumque eius genus internecione delet. 29. Iohannes pacem cum Morate initam observat. Morates cum aliis principibus pacem firmat, a qua Veneti ob occupatam Thessalonicam exclusi. narrantur obiter causae propter quas Thessalonica in Venetorum potestatem venerit. Thessalonica obsessa et a Morate expugnata et direpta, et novi incolae in eam missi. Veneti tristiora reformidantes cum Morate pacem ineunt. Walachiae principes se invicem throno regio deturbant; Draculius aliis interfecit superest Walachiae Vaivoda. Ob equum sibi a Caramano natum, ei Morates bellum infert: et inter utrumque pax paulo post stabilitur. 30. Serviam a Georgio Vulci filio Morates repetit. Georgius filiam suam ei nuptum dat, concessa in dotem Serviae parte.

*Morates duce Draculio Hungariam frustra invadit. Morates socero suo Georgio bellum infert, urbes capit, sororios suos luminibus privat. Draculius in carcerem detrusus datis filiis obsidibus liberatur. Morates Belogradum frustra oppugnat. 31. Ad synodum celebrandam proficiscitur in Italiam imperator, quem patriarcha et alii comitati sunt. quid Florentiae actum sit, et quid post Graecorum in patriam reditum acciderit, narratur. 32. Serviae despota ab Hungaris auxilia implorat, duceque Iohanne Hunniade Turcorum provincias invadit. Morates subita Hungarorum irruptione percussus pacem cum despota et Hungaris stabilivit. Caramani deinde ditionem invadit. Aludines Moratis primogenitus diem obit. imperio successor destinatur Mehemetes, et imperator salutatur. Morates vitam privatam acturus Prusam secedit. Hungari Turcis bellum inferunt. Morates cum copis in Europam traicit, filio se coniungit; ad Varnam Ladislaus Hungariae rex interficitur, magnaue strage Christiani caeduntur. ad vitam privatam redit Morates, unde revocatur ab Halile bassa. Hunniades in Turcos iterum, sed improspere movet. Morates Peloponnesum invadit. 33. Iohannes imperator moritur, et Cpolim despota Constantinus venit, Moratemque sibi conciliat. Morates filio suo Mehemeti uxorem dat, postque celebratas nuptias statim moritur. Mehemetes de patris morte certior factus Adriano-polim venit, imperator salutatur, et de imperii rebus tractat. Moratis mores et ingenium, morbus et insomnium ante mortem oblatum. Mehemetes fratrem suum strangulat. Georgio Serviae despota filiam novercamque suam Mehemetes petenti remittit. per legatos Byzantini cum Mehemete pacem constituunt, et pensionem ad alendum Orchanem ab eo accipiunt. principum et urbium legationes ad Mehemetem. 34. Mehemetes indutias cum Ianco, id est Iohanne Hunniade, triennales componit; Caramano bellum infert. Byzantini ad Mehemetem legatos mittunt, falsoque coronatum esse Constantinum significant. Halil bassa Graecos increpat, et Mehemetes legatorum verbis offensus pacem cum Caramano componit. Graecos variis modis vexare incipit Mehemetes, et ad Bospori angustias castrum aedificat. novitate ista territi Byzantini per legatos cum Mehemete expostulant, qui superbe respondet et minatur. arx ad Bospori fauces aedificata, ager Cpolitanus vastatus. Byzantinis bellum indicit Mehemetes. 35. Mehemetes de occupanda Cpoli consilia agit. bombardarum fusor Mehemeti tormentum aeneum praegrande fundit. navis Veneta Bosporum navigans demergitur, cuius navarchus et vectores capti Mehemetis iussu crudeliter interfecti. bombardae vim Adrianopoli probant. Mehemetes Halilem bassam noctu ad se vocat, et cum eo de Cpoli subiuganda consilia tractat. Halil magno se periculo ereptum putans laetus a Mehemete discedit. 36. Constantinus imp. auxilia petit a papa, unionisque ecclesiarum opus absolvit. Isidorus cardinalis a papa Cpolim mittitur. Graeci civili discordia laborant ob unionis reconciliationem, paucis eam amplectentibus, maxima parte eam Gennadio auctore abhorrente. liturgia in S. Sophiae templo celebratur ab Henoticis, cui cardinalis Isidorus interfuit. Graecorum sublesta fides. Constantinus cibaria in urbem comportari curat. 37. Mehemetes tormentum illud aeneum seu bombardam prope Cpolim vehi curat. Turci urbes ad pontum Euxinum sitas occupant, et praeter Selymbriam oppida Propontidi adiacentia. Graeci intra muros Cpoleos inclusos se tenent, discordiaque ob reconciliatam ecclesiarum concordiam laborant. Gennadius discordiae facies subdit. Lucas male sanam mentem Graecis ex-*

probrat et in schismate pertinaciam. Mehemetes copias colligit, obsidione urbem cingit, et Graeci ab unione ecclesiarum alienos magis ac magis se ostendunt. 38. Constantinus et Galatini urbi tuendae attendunt, atque etiam Veneti. Iohannes Iustinianus Cpolim cum militibus appulit, et ab imperatore honore maximo afficitur obsidionis initio erumpunt in hostes obsessi. Galatini Mehemetem sibi placatum volunt, Byzantinis tamen favent et opem ferunt. Mehemetus classis prope Cpolim accedit naves quinque cibariis onustae Cpoleos portum, frustra Turcis obstantibus, ingrediuntur, et hac de causa Mehemetes contostaulum suum Paldam contumelia verberibusque afficit. Mehemetes terra e Bosporo in sinum Ceratinum navigia et biremes transfert terra Cpolis oppugnat Mehemetes, et tormentis muros quassat. medicamen tormentis ne dirumpantur adhibitum. Iohannis Hunniadae legatus consilium perniciosum adversus obsessos bombardario Mehemetis falsa opinione ductus dedit muri urbis ad S. Romani portam diruti. obsessi strenue resistunt, sed Constantinus percellitur, et ut Mehemetem ad pacem et obsidionis solutionem adducat, ventigal offert, quod respuit Mehemetes. Iustinianus infelici successu Turcorum biremes in sinu Ceratino incendere tentat. Turci Galatinorum navem demergunt. pontem in Ceratino sinu Mehemetes fabricat. 39. Mehemetes Constantinum ad deditonem frustra hortatur, propterea ad expugnandum urbem se accingit. Iustinianus dirutam muri partem munit Maii 27 acriter et vehementer Turci urbem oppugnant, et postridie usque ad horam diei nonam. Die 28 Maii post occasum solis acrius pugnatum. Mehemetes suos hortatur. Iustinianus glande plumbea in manu laesus pugnam omisit; obsessi isto casu percelluntur. Turci tandem in muros ascendant, propugnatores deturbant; et rebus desperatis Graeci fugiunt, Turcique in urbem irrumpunt. Constantinus interficitur Turci obvios passim caedunt, templa, monasteria et domos diripiunt Graeci in S. Sophiae templum confugiunt, falsa opinione salvos se in eo fore credentes. Turci eos invadunt, omnes captivos abducunt. templum pollutum ac direptum. magnus dux capitur, et Mehemetis iussu domi custoditur. Iustinianus suos a pugna revocat, naves aliquot et Galatinorum non pauci aufugiunt. caeteri per Zaganum a fuga revocantur. Galatini Mehemeti se dedunt. Graeci omnes et qui in urbe capta vivi superfuerunt, in naves aut castra Turcorum translati. 40. Mehemetes urbem ingreditur, et in S. Sophiae templum venit, precesque suas ibi recitare Imamem iubet. magnum ducem ad se vocatum alloquitur. Constantini caput agnatum columnae in Augustio affigitur. alia de magno duce et Orchane narratio. Mehemetes magnum ducem consolatur, et illustrium nomina describit. magni ducis uxorem invisit et blande alloquitur ad convivium natu minorem filiorum magni ducis venire iubet Mehemetes. cum mittere filium magnus dux recusaret, Mehemetes ipsum interfici iussit. magnus dux filios suos, ut mortem aequo ac forti animo subeant, hortatur, et ipse demum capite plectitur. proceres omnes a Mehemete redempti et interfecti. 41. Ducae super urbe capta delectoque Christianorum in Oriente imperio monodia. 42. Praedam quantam Turci ex urbe capta tulerint. Galatam ingreditur Mehemetes, et partem murorum diruit. S. Sophiam in meschitam transformat. Adrianopolim revertitur. magni ducis uxor obiit. principes Christiani Mehemeti victoriam gratulantur. Servius tributa imperat, et Georgium despotam Servia decedere iubet. Hungari Turcorum provincias vastant Mehemetes Smedrovo frustra oppugnata Adrianopolim praedae dives

abit. Saraium Cpoli construit Mehemetes. de Palaeologis vaticinium. 43. Legati a magno magistro Rhodi ad Mehemetem missi de pace firmanda re infecta redeunt, cum Mehemetes a Rhodiis tributum sibi solvi peteret. cum legatis Mehemetis servus domesticus abit, qui cum magno magistro agat. sed tributum denegante Rhodio delusus ad Mehemetem redit, qui ira accensus bellum Rhodiis indicit. Hamzas maris praefectus Chium proficiscitur, quaedam vastat, ad se missos de controversiis transigendis abducit. Coum vastat, Rachiam frustra obsidet; cum Chiis paciscitur. tumultus a Turcis in Chio excitatus, eorumque triremis demersa. Hamzam reversum Mehemetes asperis verbis excipit. Chiis bellum indicit. 44. Lesbi princeps obit, Ducas ad Mehemetem vectigal ei soluturus abit. coactus Lesbi princeps Mehemetem adit et tributum consueto amplius promittit, Thasum insulam Mehemeti relinquit. classem adversus Chios mittit Mehemetes. Lesbii Turcos de piratarum adventu certiores facere tenentur. Genuzes maris praefectus litem Lesbi principi movet, et biremem unam sibi tradi petit. Phocaea nova Turcis dedita. decem millia aureorum a Lesbio exigere vult Mehemetes. interim Phocaeam veterem ei eripit. 45. Chii bello petiti a Mehemete grandi aere pacem emunt. Lemnii Turcos advocant, eorumque princeps Nicolaus insula pellitur. Mehemetes Belogradum frustra obsidet. Callistus papa triremes ad opes insularibus ferendas mittit. Catalani insulas occupant, et Lesbius in suspicionem apud Mehemetem venit, occidentales ipsum advocasse. legati a Comanis et Usun- Hassane ad Mehemetem. castrum septem turrium, vulgo Iedicula, Cpoli constructum. Mehemetis in Moream profectio. Bezestanum Cpoli aedificatum. in Asiam traicit Mehemetes. eius verba ad familiarem quendam suum curiosum. Sinopes principem et Trapezuntinum imperatorem ditionibus spoliatos in Europam traicit. a Walacho tributa petit, qui ea dare negat, ad se missos palo transfigit. Turcos Hamza duce ditionem suam invadentes caedit, vivos captos palo quoque transfigit. Mehemetes improspere successu in eum movet. Lesbum a principe Nicolao, qui Dominicum fratrem suum strangularat, repetit. in Lesbum transit Mehemetes, ad deditionem compellat, recedit, et obsidendae Mitylenes onus Mahumeti veziro imponit.

---

*Ἀριθμοὶ ἐτῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου ἕως τῆς ἡμετέρας γενεᾶς.*

- Ed. Par. 1 1. Ἀπὸ Ἀδάμ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου ἕως Νῶε, ἐφ' ὃν ὁ  
 Ven. 1 κατακλυσμός γέγονε, γενεαὶ δέκα γεγόνασιν, πρώτη, ἥ καὶ παρὰ  
 θεοῦ, τοῦ Ἀδάμ, μετὰ δὲ σλ' ἔτη δευτέρα ἡ τοῦ Σῆθ παρὰ  
 τοῦ Ἀδάμ, μετὰ δὲ τὸν Σῆθ σέ' ἔτη τρίτη ἡ τοῦ Ἐνὼς ἐκ  
 τοῦ Σῆθ, μετὰ δὲ τὸν Ἐνὼς ρζ' ἔτη τετάρτη ἡ τοῦ Καϊ- 5  
 Βνὴν ἐκ τοῦ Ἐνὼς, μετὰ δὲ τὸν Καϊνὴν ρθ' ἔτη πέμπτη ἡ τοῦ  
 Μαλελεήλ ἐκ τοῦ Καϊνὴν, μετὰ δὲ τὸν Μαλελεήλ ρξέ' ἔτη ἕκτη  
 ἡ τοῦ Ἰάρεδ ἐκ τοῦ Μαλελεήλ, μετὰ δὲ τὸν Ἰάρεδ ρξβ'  
 ἔτη ἑβδόμη ἡ τοῦ Ἐνῶχ ἐκ τοῦ Ἰάρεδ, μετὰ δὲ τὸν Ἐνῶχ  
 ρξε' ἔτη ὀγδόη ἡ τοῦ Μαθουσάλα ἐκ τοῦ Ἐνῶχ, μετὰ δὲ 10  
 P. 2 τὸν Μαθουσάλα ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα ἐπὶ ἔτη ἐννάτη ἡ τοῦ  
 Λάμεχ ἐκ τοῦ Μαθουσάλα, μετὰ δὲ Λάμεχ ἑκατὸν καὶ ὀγδοή-  
 κοντι ὀκτὼ ἔτη δεκάτη ἡ τοῦ Νῶε. Νῶε δὲ ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων,  
 καὶ ὁ κατακλυσμός τοῦ ὕδατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, ὥστε  
 ἀριθμεῖσθαι ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ ἔτη βομβ. 15  
 ὁμοίως καὶ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως Ἀβραὰμ γενεαὶ δέκα,  
 ἔτη χίλια ἑκατὸν εἴκοσι ἑν. Ἀβραὰμ δὲ ἦν ἐτῶν ἑβδομήκον-  
 τι πέντε, ὅτε μετέκρησε εἰς γῆν Χαναὰν ἐκ τῆς Μεσοποτα-  
 Βμίας, κακεῖ διατρίψας ἔτη εἴκοσι πέντε ἔτεκε τὸν Ἰσαὰκ. ἔτεκε  
 δὲ Ἰσαὰκ παῖδας δύο, Ἡσαὺ καὶ Ἰακώβ. γενόμενος δὲ Ἰα- 20  
 κώβ χρόνων ἑκατὸν καὶ τριάκοντα κατῆλθεν εἰς Αἴγυπτον

*Numeri annorum a primo homine ad aetatem nostram.*

1. Ab Adamo primo homine usque ad Noachum, cuius aeo diluvium accidit, decem exactae sunt generationes. prima cum Adam a deo creatus est, post annos 230 secunda, cum Sethus nascitur Adamo. post Sethum annis 205 tertia; tunc Enos Setho natus est. post Enos annis 197 quarta, quando Cainanus nascitur Enos. post Cainanum annis 170 quinta: nascitur Maleleel filius Cainani. post Maleleelem annis 165 sexta: Iaredus nascitur Maleleelo. post Iaredum annis 162 septima: Enochus nascitur Iaredo. post Enochum annis 165 octava: Mathusala nascitur Enocho. post Mathusalam annis 167 nona: Lamechus nascitur Mathusalae. post Lamechum annis 188 decima, tuncque natus est Noe. Noachus autem natus erat annos 600, cum aquarum diluvium terram obruit, ab Adamo itaque ad diluvium anni numerantur 2242. a diluvio pariter ad Abrahamum generationes decem transierunt, et anni 1121. Abraham porro annum 75 exegerat, cum Mesopotamia relicta discessit in Chananaeorum regionem, ibique annos 25 commoratus genuit Isaac. duos vero filios genuit Isaac, Esau et Iacobum. in Aegyptum deinde profectus est Iacobus, cum annos 130 ex-



ἄμια τοῖς δώδεκα υἱοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς ἑκγόνοις αὐτοῦ, τὸν V. 2.  
 ἀριθμὸν ἐβδομήκοντα πέντε. παρώκησε δὲ Ἀβραάμ σὺν τῷ  
 σπέρματι εἰς γῆν Χαναὰν ἔτη τετρακόσια τριάκοντα τρία,  
 καὶ πληθύνθην εἰς δωδεκάφυλον ἐλογίσθη, καὶ πλῆθος εἰς  
 5 ἑξακισχιλίας χιλιάδας ἐψηφίσθη ἐκ τῶν δώδεκα υἱῶν τοῦ  
 Ἰακώβ, ὧν τὰ ὀνόματα ταῦτα, Ρουβίμ, Συμεὼν, Λευὶ, Ἰούδας,  
 Ἰσάχαρ, Ζαβουλὼν, Νεφθαλίμ, Γάδ, Ἀσήρ, Δάν, Ἰω-  
 σήφ καὶ Βενιαμίν. καὶ τοῦ μὲν Λευὶ ἀπόγονοι Μωϋσῆς καὶ C  
 Ἀαρὼν, καὶ ὁ μὲν τὸ ἱερατεῦεν ἤρξατο, ὁ δὲ Μωϋσῆς πρὸς  
 10 τὸ ἄρχειν μετίσταντο. ὃς ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ ἔτει τῆς ζωῆς  
 αὐτοῦ πατεῖ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ ἔξάγει τὸν λαὸν ἐξ  
 Αἰγύπτου. οὗτος ὁ Μωϋσῆς ἤκμασεν ἐν τοῖς καιροῖς Ἰνὰ-  
 χου πρώτου βασιλεύσαντος. οὕτως ἀρχαιότεροι Ἑλλήνων  
 Ἰουδαίου. διατρίψαντες δὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα,  
 15 καὶ ὑπὸ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἀρχόμενοι ἔτη εἴκοσι πέντε, καὶ  
 ὑπὸ τῶν κριτῶν ἔτη τετρακόσια πεντήκοντα τέσσαρα μέχρι  
 τῆς βασιλείας Σαουλ πρώτου παρ' αὐτοῖς καταστάντος βασι-  
 λέως, ἐφ' ᾧ ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ μέ- D  
 γας τίκεται Δαβὶδ, ὥστε συναθροίεσθαι ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως  
 20 Δαβὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, ἔτη χίλια καὶ εἴκοσι τέσσαρα.  
 καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δε-  
 κατέσσαρες, ἔτη ἑξακόσια ἐννέα, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας  
 Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες, ἔτη πεν-

gisset, illucque cum 12 suis filiis nepotibusque venit, qui 75 erant.  
 incoluit Abrahamus cum posteris suis terram Chanaan per spatium an-  
 norum 433. illiusque posteri numero aucti in duodecim tribus dige-  
 sti et distributi sunt; et multitudo posterorum duodecim filiorum  
 Iacobi ad sex milliones numerata est. horum autem sunt nomina Ru-  
 ben, Simeon, Levi, Iuda, Issachar, Zabulon, Nephtholim, Gad,  
 Aser, Dan, Ioseph et Benjamin. Moses et Aaron genus a Levi du-  
 cunt: hic quidem sacerdotio primus functus est, Moses vero rei publicae  
 admiistrationem capessivit, atque anno aetatis suae octuagesimo Ery-  
 thraeum mare transivit eduxitque populum Aegypto. hic Moses floruit  
 temporibus Inachi, qui primus regnavit [apud Graecos]; quare Iudaei  
 sunt Graecis antiquiores. Transactis deinde per deserti annis 40,  
 Iosuae Nave filio annis 25 paruerunt; resque Israelitarum publica per  
 viros ab ipsis Iudices appellatos administrata est annis 454, usque  
 ad Saulis unctionem, qui primus apud eam gentem rex constitutus  
 est, cuius imperii anno primo magnus nascitur David. adeo ut ab  
 Abrahamo ad Davidem quatuordecim generationes colligantur, et  
 anni 1024. atque a Davide ad transportatos Babylonem Iudaeos to-  
 tidem generationes 14 et anni 600. a transportatione usque ad Christi  
 nativitatem 14 pariter numerantur generationes, anni etiam 504. si-

ταχόσια τέσσαρα. ὁμοῦ κατὰ τὰς τῶν χρόνων ἀκολουθίας  
 συμψηφίσαντες εὗρομεν ἀπὸ τοῦ πρώτου Ἀδάμ ἕως τοῦ  
 Χριστοῦ ἔτη πεντακισχίλια πεντακόσια. ἀπὸ δὲ τῆς ἐνσάρ-  
 P. 3 κουν οἰκονομίας ἕως τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἔτη τη'. ἀπὸ  
 δὲ τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἕως τῆς βασι- 5  
 λείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως ἔτη σί'. ἐν τῇ [χρόνῳ] αὐ-  
 τοῦ ὠκοδομήθη τὸ μέγα τέμενος τὸ ἐπ' ὀνόματι τῆς τοῦ  
 Θεοῦ ἁγίας σοφίας παρ' αὐτοῦ σκευασθέν. ἀπὸ δὲ τῆς  
 βασιλείας Ἰουστινιανοῦ ἕως τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ  
 Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἔτη σξ'. ἀπὸ δὲ τῆς βασιλείας 10  
 Εἰρήνης ἕως τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἔτη στέ'.  
 Βεβασιλευσε δὲ Ἀλέξιος ἔτη λζ' καὶ μῆνας δ' καὶ ἡμί, Ἰωάν-  
 νης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κδ' μῆνας ἡ', Μανουὴλ ὁ υἱὸς Ἰωάν-  
 νου ἔτη λζ' μῆνας θ', Ἀλέξιος ὁ υἱὸς Μανουὴλ καὶ Ἀνδρό-  
 νικος ὁ φονεὺς Ἀλεξίου ἔτη γ', ὥστε εἶναι τὰ πάντα ἔτη τῆς 15  
 βασιλείας τῶν Κομνηνῶν ἔτη ρα' μῆνας θ'. μετὰ δὲ τὸν Ἀν-  
 δρόνικον Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος ἔτη θ' μῆνας ἡ', Ἀλέξιος δὲ ὁ  
 Ἄγγελος ἀδελφὸς Ἰσαακίου ἔτη θ', Δούκας ὁ Μούρτζουφλος  
 C μῆνας β'. ὥστε εἶναι ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἕως τῆς βασιλεί-  
 A. C. 1204 ας Δούκα, ἐν ᾗ καὶ ἐάλω ἡ Κωνσταντινούπολις παρὰ τῶν 20  
 Λατίνων, ἔτη ψψιβ', Ἀπριλίῳ ιβ', ἡμέρᾳ δευτέρᾳ τῆς ἐκ-  
 τῆς ἐβδομάδος τῶν νηστειῶν.

1. ὁμοῦ Bullialdus: μου P. 6. χρόνῳ deest P.

mul vero temporum seriem et intervalla ad calculum revocantes,  
 colligimus a primo homine Adamo ad Christum annos 5500. ab in-  
 carnatione vero usque ad Constantinum Magnum anni numerantur  
 318. ab imperio deinde Constantini Magni ad Iustinianum imperato-  
 rem anni 210, quo imperante sumptusque praebeant magnum tem-  
 plum exstructum est nominique sanctae dei Sophiae [id est Sapien-  
 tia] dicatum. ab imperio Iustiniani ad Constantini et Irenes matris  
 eius imperium anni elapsi sunt 260; ab Irene ad Alexium Comnenum  
 anni elluxerunt 295. imperium tenuit Alexius annos 37 menses 4 cum  
 semisse, Iohannes filius eius annos 24 menses 8, Manuel filius Io-  
 hannis annos 37 menses 9. Alexius Manuelis filius et Andronicus,  
 qui Alexium occidit, imperarunt annos 3. ita ut omnes anni dynastiae  
 Comnenorum colligantur 101 cum mensibus 9. post Andronicum vero  
 Isaacius Angelus obtinuit imperium per annos 9, menses 8. Alexius  
 Angelus Isaacii frater imperavit annis novem. Ducas qui Murtzuphlus  
 dictus est mensibus duobus fasces imperii tenuit. Adeo ut a crea-  
 tione mundi ad Ducae imperium, quo regnante a Latinis Cpolis oc-  
 cupata est Aprilis die 12, feria 2 sextae septimanae ieiuniorum [i. e.  
 ieiunii quadragesimalis], anni colligantur supra sexies mille septin-  
 genti et duodeni.

2. Μετὰ δὲ τὴν τῆς πόλεως ἄλλωσιν ἐβασίλευσε Θεόδω- D  
ρος Λάσκαρις ἐν Νικαίᾳ ἔτη ιη', Ἰωάννης Δούκας ὁ Βασιλ- V. 3  
ζης καὶ γαμβρὸς Θεοδώρου τοῦ Λασκάρη ἐπὶ θυγατρὶ ἐν τῇ  
Μαγνησίᾳ τῇ ἐν Σιπύλῳ ἔτη λγ', Θεόδωρος Λάσκαρις ὁ υἱὸς  
5 αὐτοῦ ἔτη δ', Ἰωάννης Λάσκαρις ὁ καὶ πρὸ τοῦ στεφθῆναι  
τυφλωθεὶς παρὰ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου καὶ ἐξωσθεὶς τῆς  
βασιλείας ἐν τῷ γ' αὐτοῦ ἔτει. ἐξώσθησαν καὶ οἱ Λαῖνοι  
ἐκ τῆς πόλεως, καὶ εἰσῆλθε βασιλεύων ἐκ τῆς ἀνατολῆς Μι- A. C. 1260  
χαὴλ ὁ Παλαιολόγος. μέχρι τῆς βασιλείας τούτου ἡ μικρὰ  
10 Ἀσία, Παφλαγονία, Μυσία ἡ καὶ Βιθυνία, Φρυγία μεγά-  
λη, Φρυγία Καππατιανή, Καρία καὶ μέρος Κιλικίας ἐπὶ  
Ῥωμαίων τελευτῶν ἦν· οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐγκάτοικοι Λυκαονίας  
ὄντες τὰ ἐπέκεινα ἤρχον, ἦτοι Λυκαονίαν, Καππαδοκίαν, P. 4  
Γαλατίαν, Παμφυλίαν, Ἀρμενίαν, Ἐλενόποντον, Πισιδίαν,  
15 Λυκίαν, Κοίλην Συρίαν καὶ ἕτερα. ἐβασίλευσε δὲ καὶ Μι-  
χαὴλ ἔτη κδ'. μετὰ δὲ τὸν Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀνδρόνι-  
κος ὁ Παλαιολόγος ἔτη μγ'. ἐν τῷ .. ἔτει τῆς βασιλείας  
αὐτοῦ ἐάλω μητρόπολις τῆς Ἀσίας Ἐφεσος καὶ ἡ ἐπαρχία  
Καρίας παρὰ τοῦ Μανταχία, καὶ ἡ Λυδία παρὰ τοῦ Ἀτὴν  
20 ἄρχι Σμύρνης, καὶ ἡ Μαγνησία μέχρι Περγάμου καὶ πύσης  
Μαγεδῶν ἐπαρχίας παρὰ τοῦ Σορχάν, Φρυγία πᾶσα παρὰ  
τοῦ Καρμιάν, ἑτέρα Φρυγία μεγάλη ἀρχομένη ἀπὸ Ἀσσοῦ

2. Post occupatam vero a Latinis urbem Theodorus Lascaris Ni-  
caeae annis 12 imperavit. Iohannes Ducas, qui et Batatza, generque  
Theodori Lascaris, imperii sedem habuit Magnesia ad Sipylum an-  
nis 33. Theodorus Lascaris eius filius annis 4. Iohannes Lascaris,  
qui priusquam coronam imperatoriam suscepisset, a Michael Palaeo-  
logo excaecatur, et anno tertio quam imperare coeperat regno pelli-  
tur. Latini quoque urbe excedere coguntur, eamque ingressus est  
Michael Palaeologus, ab orientis partibus adsumpto imperatorio no-  
mine profectus. ad hunc usque imperatorem Romano imperio subdi-  
tae fuerunt tributumque solverunt hae provinciae, Asia minor, Pa-  
phlagonia, Mysia, quae et Bithynia, Phrygia magna, Phrygia Capa-  
tiana [alii Pacatiana], Caria, atque etiam pars Ciliciae. Turci ve-  
ro, qui Lycaoniam iam occupant, provinciis quoque ulterioribus  
remotioribusque imperabant, Lycaoniae scilicet, Cappadociae, Gali-  
tiae, Pamphylicae, Armeniae, Helenoponto, Pisidiae, Lyciae, Syriae  
cavae et aliis. imperium tenuit Michael annos 24. Michael secun-  
dus est filius eius Andronicus Palaeologus qui regnavit annis 43. hu-  
ius imperii anno . . Asiae Metropolis Ephesus et Caria provincia in  
potestatem Mantachiae devenerunt. Lydiamque Smyrnam usque sub-  
egit Atin. Magnesian Pergamum usque, et totam Magedorum pro-  
vinciam suae ditionis fecit Sarchan. Phrygiam universam occupavit  
Carmian. altera Phrygia magna, quae ab urbe Asso ad Hellespontum

Β πόλεως ἄχρι καὶ Ἑλλησπόντον παρὰ τοῦ Καρασῆ, Βιθυνία πῦσα καὶ μέρος τῶν Παφλαγόνων παρὰ τοῦ Ὀθμάν, οἳ ἦσαν ἀρχηγοὶ Τούρκων. μετὰ δὲ τὸν Ἀνδρόνικον ἐβασίλευσεν Μιχαήλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη . . . μετὰ δὲ τὸν Μιχαήλ ἐβασίλευσεν Ἀνδρόνικος ὁ ἐπονομαζόμενος γέρον ἔτη ιγ'. μετὰ δὲ τὸν Ἀνδρόνικον Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος ὁ υἱὸς αὐτοῦ νέος ὢν καὶ παιδαγωγούμενος παρὰ κυρίου Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνού. ἐν τῷ . . . αὐτοῦ ἔτει ἤρξαντο οἱ Τούρκοι περὶ τὸν Ἑλλησποντον, ἐκ μὲν τῆς Ἀσίας Ὁμοῦρ ἔγγονος Ἀτῆν, ἀρχηγὸς Τούρκων δεσπύζων Σμύρναν, Ἐφεσον καὶ τὰ πέριξ, 10 ἐκ δὲ Προύσης Ὀρχάν ἔγγονος τοῦ ῥηθέντος Ὀθμάν. περὶ οὗτοι γοῦν ληστικῶ τρόπῳ ἐπόρθουν Χερρόνησον πᾶσαν καὶ παράλιον Θράκης, μὴ ἔχοντες τὸν ἀντιστάμενον ἢ ἀνταίρωντα, ἀφόβως ἄχρι Λιδυμοτοίχου, καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἄχρι Σηλυμβρίας κατέτρεχον ὡς τὴν πᾶσαν Θράκην 15 ὑπὸ χεῖρα ποιήσοντες. ἐν τῇ βασιλείᾳ γοῦν τοῦ ῥηθέντος Ἰωάννου, ἔτι μείρακος ὄντος, ἐάλω Χίος νῆσος παρὰ τῶν Γενοιτῶν, καὶ αἱ λοιπαὶ Κυκλάδαι νῆσοι ἐκ τῶν Ναυάρας ἀφικομένων Φυάγκων, καὶ Πελοπόννησος πᾶσα πλὴν Λακεδαιμόνων καὶ Μονεμβασίας καὶ αἱ κατ' Ἰωνίαν Φώκαιαι παρὰ 20 τῶν Γενοιτῶν.

P. 5 3. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐτεθνήκει καὶ ὁ προροηθεὶς  
V. 4 Ὀρχάν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Τούρκων, καταλείπων τὴν ἡγεμονίαν

extenditur, a Carase occupata est. Bithynia tota et Paphlagoniae pars Othmano cesserunt, atque hi omnes Turcorum principes ac duces erant. post Andronicum Michael filius eius imperii fasces obtinuit annis. . . Michaeli successit Andronicus senior dictus, annisque 13 imperio praefuit. Andronicum sequitur filius eius Iohannes Palaeologus, qui cum iuvenis esset, sub tutela domini Iohannis Cantacuzeni regebatur. anno imperii huius . . . Turci Hellespontum primo transfretarunt, ex Asia quidem Homur filius Atinis Turcorum dux movit, qui Smyrnam, Ephesum et loca vicina tenebat. Orchanes vero filius memorati Othmani Prusa profectus est. superato itaque freto, praedonum more totam Chersonesum populati sunt. Thraciaeque loca maritima secure, nulloque qui incurrentes reprimeret obvio facto, usque Didymotoechum, etiamque versus imperii sedem Cpolim Selymbriam usque incursionibus infestarunt, tanquam Thraciam universam subacturi. imperante quoque Iohanne praedicto eoque adhuc iuvene, Chium insulam Genuenses occuparunt, caeterasque cycladas insulas Franci ex Navarra profecti. universa insuper Peloponnesus, praeter Lacedaemonem et Monembasiam, et quae in Ionia sitae sunt Phocaeae ab iisdem Genuensibus suae ditioni adiectae sunt.

3. Eodem anno labente nobis supra memoratus Orchanes Tur-

αὐτοῦ τῇ νύκτι αὐτοῦ Μουράτ, ὃς ἐγκρατέστερος τῶν Θρη-  
κῶν πόλεων γενόμενος πολιορκήσας τὴν Ἀδριανούπολιν ἔσχε A. C. 1362  
καὶ Θεσσαλίαν πᾶσαν πλην Θεσσαλονίκης. ὥς οὖν σχε- Hec. 763  
δὸν πᾶσαν τὴν Ῥωμαίων γῆν ὑπὸ χεῖρα κατέχων καὶ ἐς  
5 Τριβαλλοὺς ἀφίκετο, καὶ πολλὰ τῶν αὐτῶν πολίχνια καὶ  
κώμας ἀφανίσας καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλώτους ποιῶν  
ἐς τὴν περαιάν διὰ τοῦ ἐν Χερσονήσῳ πορθμοῦ ἀπέπεμπε.  
ὁρῶν οὖν ταῦτα ὁ τότε τὴν Σερβίαν κραλεῦν Λάζαρος, υἱὸς Β  
Στεφάνου τοῦ κράλη Σερβίας, συναγροχῶς πᾶσαν τὴν ὑπ'  
10 αὐτοῦ δύναμιν συμπλέκεται τῇ τυράννῳ, καὶ ἐξ ἀμφοῖν τῶν  
δυνάμεων πίπτουσι πλεῖστοι. εἴτα γίνεται τι καινὸν καὶ ὑπὲρ  
λόγον τεχνούργημα. ἀνὴρ τις τῶν ἐνδόξων Σέρβος νέος, ἀν-  
δρεὺς καὶ τολμηρὸς ὥς οὐδεὶς ἄλλος τῶν τότε, καθὼς ἀπε-  
δείχθη, ἀποσπασθεὶς ἐκ τῆς φάλαγγος τῶν Χριστιανῶν εἰς  
15 μέσον τῆς παρατάξεως τῶν Τούρκων ὥς αὐτόμολος πίπτει.  
καὶ δῆτα ἀρπάσαντες οἱ Τούρκοι τοῦτον, αὐτὸς δὲ τὸν ἡγε- C  
μόνα ὀνομαστὶ καλῶν, καὶ „βούλομαι τοῦτον ἰδεῖν καὶ λόγους  
τινάς ὑποψιθυρίσαι ὥς ἐγκρατὴς γενέσθαι τουτουῦ τοῦ πολέ-  
μου· ἔνεκα γὰρ τοῦτου αὐτόμολος ἐλήλυθα“ εἰπὼν, τὸν  
20 ἡγεμόνα δεικνύουσι. ὁ Μουράτ δὲ διὰ τῆς χειρὸς δειγμα-  
τίσας τοῦτον ὥς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὁ νέος ὁρμήσας καὶ πλη-  
σίον ἐλθὼν ξιφιδίῳ κατὰ καρδίας καιρίαν δίδωσι τὴν πληγὴν,  
καὶ αὐτὸς παρὰ τῶν πελεκυφόρων καὶ ὑπασπιστῶν τοῦ Μου-

corum princeps obiit, relicto filio Morate ditionum atque principatus herede, qui Thraciae urbibus potitus imperii limites producit, obsessamque Adrianopolim occupat, atque universam excepta Thessalonica Thessaliam. velut ergo Romanorum provinciis omnibus perdomitis et subactis, in Triballos movit, et quam plurima ipsorum oppida pagosque funditus delevit, incolasque captivos in obiectam Europae Asiam per fretum Chersonesi abductos traiecit, quibus cum attendisset Serviae crales [id est rex] Lazarus Stephani cralae f., conscripto ex omnibus ditionibus suis exercitu, cum tyranno acie decertat, eo-que proelio utriusque exercitus plurimi ceciderunt. admissum deinde novum quoddam, praeterque id quod dici aut cogitari potest callide susceptum facinus. vir quidam Servius e primaria nobilitate, iuvenis fortis et audax, si quis alius tunc fuit, talisque exitu approbatus, a Christianorum acie in medios Turcorum ordines velut transfuga procurrit, statimque a Turcis comprehenditur, ipse vero Turcorum principem nomine compellans dicebat cupere se eum videre, et verba quaedam in aurem ipsi facere, ut hoc bello superior evaderet: „huius enim causa“ inquit „transfuga huc transivi.“ ducem itaque suum illi ostendunt, Moratesque manu significat ut ad se accederet. cum ergo prope accessisset iuvenis, sica letale vulnus praecordii tyranni

- Δρατ μεληδὸν κατατέμενεται. τότε οἱ Τοῦρκοι τὸ παρ' ἐλπίδα  
 καινὸν θεασάμενοι, καὶ οἷον κακὸν αὐθωρὸν ἐπ' ὅψιν ἐπιπε-  
 σὸν μὴ ἐνεγκάμενοι, βουλὴν εὐσύννοπον βουλευόνται μάλᾳ  
 καὶ σοφιστικῇ. ἐν μέσῳ τῆς παρατάξεως σκηνὴν πεπηγότες  
 εἶσω τὸν ἡμιθανῆ Μουράτ τεθείκασι· αὐτοὶ δὲ ὥς οὐδένα 5  
 τοὺς πολλοὺς κινδύνους ἀπώσαντες, εἶσω τῶν παρατάξεων ὥς  
 κύνες λυττῶντες ἐχώρησαν. οἱ δὲ Σέρβοι ἀγνοοῦντες τὴν εἰς  
 P. 6 αὐτοὺς γενηθεῖσαν παρὰ τοῦ καλοῦ νέου ἐκείνου εὐστοχίαν  
 καὶ τὴν εἰς τοὺς Τούρκους τοῦ ἡγεμόνος ζημίαν, ἀλλὰ μᾶλ-  
 λον ἀπεγνωκότες ὥς ὁ καλὸς ἐκεῖνος στρατηγὸς ἄτερ κέρδους 10  
 τοῦ προσδοκουμένου ἀπώλετο, δειλοκαρδίως κάκεινοι πρὸς τοὺς  
 Τούρκους ἀντεῖχον, ἕως οὗ τέλος ὁ πόλεμος εἴληφε. συλ-  
 λαμβάνεται οὖν ὁ Αἰζάρος καὶ σὺν αὐτῷ τῶν μεγιστάνων οἱ  
 πλεῖστοι, οὓς ἀπαγαγόντες ἐν τῇ σκηνῇ ἣ ἔκειτο ὁ Μουράτ  
 ἤδη τὰ λοιόθια πνέων, σὺν τῷ Αἰζάρῳ πάντας τοὺς ὑπ' 15  
 αὐτὸν ἄρδην κατέσφαζαν, καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ Μουράτ ἄμ-  
 A. C. 1389 φω τέλος ἐδέξαντο· τὸ δεξιὸν κέρας μὴπω τῶν πραιτομένων  
 IIeg 791 αἰσθόμενόν τι, ἀλλ' οὔτε τὸ ἀριστερόν, ἐν δὲ τῇ οὐραγίᾳ  
 B ταῦτα ἐπράχθησαν. ἦν δὲ ὁ ἑξαρχος τοῦ δεξιοῦ κέρατος  
 Σαβουτζιος ὁ πρῶτος τῶν νιῶν Μουράτ, τοῦ δὲ ἀριστεροῦ 20  
 V. 5 ὁ δευτερός ὁ καὶ Παγιαζήτ, δεινὸς καὶ δραστήριος ὥς οὐ-  
 δεῖς τῶν ἄλλων, ὃν καὶ μετακαλέσαντες οἱ τῆς βοιλλῆς ἐξο-  
 χῶτατοι τοῦ Μουράτ, οὓς καὶ βεζήριδας κατὰ τὴν αὐτῶν

infligit, ipseque ab hastatis Moratis satellitibus custodibusque mem-  
 bratim concisus est. tunc Turci novum casum praeter spem contulit,  
 tamque acerbæ cladis, cuius ipsi spectatores fuerant, impatientes,  
 consilium prudens atque callidum ineunt. in media acie tentorio ere-  
 cto intus semimortuum Moratem deponunt, ac veluti nullum subis-  
 sent periculum, multis interim devitatis, intra ordines ut canes ra-  
 bidi se receperunt. Servii vero, quæ a forti ac generoso iuvene illo  
 tam solerter et feliciter proque salute sua gesta erant, non solum non  
 cognoverunt, quamque Turci cladem amisso duce acceperant; sed  
 animo insuper fracti ac despondentes, ut eximius ille belli dux spe-  
 rato fructu delusus periit, ita et ipsi ignave ac timide Turcis resti-  
 tuerunt, tantisper dum talem exitum praelium haberet. comprehendi-  
 tur Lazarus et cum eo procerum atque belli ducum quam plurimi,  
 qui in tentorium, in quo Morates iacebat animam iam agens, ad-  
 ducti trucidantur, idem mortis genus ac Morates experti. horum ve-  
 ro quæ gerebantur nondum quicquam senserant, qui in laevo dex-  
 troque aciei cornu stabant: in postrema quippe acie pugnatum erat.  
 dextrum ducebat cornu Sabucius maior natu filiorum Moratis: laevo  
 praeerat alter eorum Baiazites vir acer et prae caeteris promptus,  
 quem accersiverunt, qui vezirides eorum lingua vocantur, praecipui

γλιώτταν καλοῦσιν, ἀνακαλύπτουσι τὰ γινόμενα καὶ τὸ πτώμα  
τὸ πατρικὸν ἐμφανίζουσι. ὁ δὲ, οὐδὲ σχῆμα οἰμωγῆς ἢ  
κλαυθμοῦ ἐν ταῖς παρειαῖς ἀναφανέν, μετακαλεῖται Σαβούτ-  
ζιον τὸν ἀδελφὸν ὡς δῆθεν ἐκ τοῦ πατρός, ἵνα σκέψονται C  
5 τι βαθέτερον. ἀγνοοῦντος δὲ Σαβουτζίου τὸ δρᾶμα, ἐκὼν  
ἔρχεται ὡς πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἄκων συλλαμβάνεται παρὰ  
τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεται. καὶ ἀρχη-  
γὸς τῶν Τούρκων ὁ Παγιαζήτ ἀναδείκνυται, ἀνὴρ δεινός  
καὶ περὶ τὰ πολεμικὰ ἔργα γρηγόροσ, χριστιανομάχος ὡς οὐ-  
10 δείς τῶν κατ' αὐτόν, ἐν τῇ τῶν Ἀράβων θρησκείᾳ μαθητῆς D  
τοῦ Μωαμεδ θερμότατος, φυλάττων τὰς ἀθέτους αὐτοῦ D  
ἐντολὰς ἄχρι καὶ τῆς ὑστάτης στιγμῆς, ἄγρυπνος καὶ δια-  
νυκτερεύων ἐν τε βουλαῖς καὶ μηχανουργίαις κατὰ τῶν Χρι-  
στοῦ λογικῶν προβάτων.

15 4. Οὗτος τὴν ἡγεμονίαν ἀναδυσάμενος πρῶτον μὲν Σέρ-  
βους μετὰ τὴν πτώσιν Λαζάρου καὶ τοῦ Μουράτ, ὡς ὁ λό-  
γος φθάσας ἐδήλωσεν, ὑποτελεῖς καὶ ὑποφόρους πεποιήκεν,  
ὁμήρους τε καὶ συνθήκας λαβὼν, ὡς ὁ τοῦ Λαζάρου ἐκείνου  
υἱὸς Στέφανος, ὃν καὶ κράλην ἡ Σερβία μετὰ τὴν συμφορὰν  
20 ἐκείνην κεχειροτόνηκεν, εἴη σὺν τῇ στρατείᾳ αὐτοῦ ὅποι διά-  
γει ὁ Παγιαζήτ, κἀκεῖνος συνεκστρατεύεσθαι, καὶ τὴν ἀδελ-  
φὴν αὐτοῦ Μαρίαν τὴν τοῦ Λαζάρου θυγατέρα εἰς γάμον  
ἐκδώσειν αὐτῷ παρθένον οὔσαν καὶ τρυφερὰν, καὶ ἀργύρου  
τάλαντα ἱκανὰ ἐκ τῶν μετάλλων Σερβίας. καὶ οὕτω μὲν P. 7

Moratis consiliarii, eique exponunt quae acciderant casumque pa-  
tris, lacrimis itaque compressis omniue luctus specie, Sabucium  
fratrem tanquam iussu patris cum eo de rebus gravioribus acturus ad  
se vocat. Sabucius veluti patri obtemperans sponte accedit, frau-  
dis ac doli ignarus, invitique a fratre comprehenditur et excaeca-  
tur. Turcorum deinde princeps renuntiatur Baiazites, vir acris in-  
genii inque rebus bellicis sedulus atque impiger, prae caeteris sui  
aevi hominibus Christianorum hostis, superstitionis Arabum observa-  
tor studiosissimus; et Mohamedis impiis praeceptis adhaerens ea ac-  
curatissime observabat, noctes insomnes ducebat consilia struens do-  
losque nectens adversus Christi rationabiles oves.

4. Hic adepto principatu, post Moratis et Lazari caedem a no-  
bis expositam, Servios primum tributa pendere coegit, obsidibusque  
acceptis has condiciones tulit, Lazari illius filius Stephanus post cla-  
dem Serviis illatam crales ab eis constitutus, quocumque cum exer-  
citu moveret Baiazites, sub eius signis militaret; Maria Lazari filia  
virgo tenera adhuc et florens, Stephani soror Baiaziti nuberet; plu-  
rimaque argenti talenta ex Serviae fodinis metallicis ei solverentur.  
his legibus data atque obstricta Turcis Serviorum fide, collecto uni-

Σέρβοι τοῖς Τούρκοις ὑπόσπονδοι γεγονότες, ὁ Παγιαζήτ πᾶσαν τὴν ἱππικὴν τῶν Θρακικῶν καὶ Θετταλικῶν δυνάμεων συναγροχῶς ἐπὶ τὴν περαιὰν τὴν πρὸς ἑω τὴν πορείαν ποιεῖ, καὶ διαβὰς τὸν πορθμὸν τὸν ἐν μέσῳ Καλλιουπόλεως καὶ Λαμφάκου μετὰ πολλοῦ συμαχικοῦ Τούρκων τε καὶ Ῥωμαίων 5 τῶν ὑπὸ χεῖρα ἐπὶ τὸ Κοτύαιον ἀνατρέχει μητρόπολιν τῆς A. C. 1390 Φρυγίας, καὶ τὴν τε πόλιν εἴλε καὶ τὸν Καρμιανὸν τὸν ἀρχηγὸν τῆς Heg. 792 Φρυγίας. γενόμενος δὲ ἐν τοῖς πράγμασι τῆς Φρυγίας ὁ Παγιαζήτ Καρμιανὸν ἐν τῇ Προύσῃ ἐξέπειμψεν· ὁ δὲ ἀποδρά- B σας εἰς Πέρσας ἐξέφυγεν. ὁ δὲ Παγιαζήτ τὴν Φρυγίαν δια- 10 βὰς καὶ ἀπὸ Λαοδικείας εἰς Ἔφεσον κατελθὼν ἐγκρατὴς τῆς Ἰωνίας ἐγένετο, καὶ τὸν Ἰεσαὶ ἐκγονον τοῦ Ἀτὴν, ἀρχηγὸν ὄντα τῆς Ἰωνίας, κατασχὼν ἐν τῇ κατὰ Βιθυνίαν Νικαίᾳ ἐξώρισεν, κάκει τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ διεβίβασεν. τὰς δὲ δυνάμεις πάσας διαβιβάσας τὸν Μαϊάνδρον, καὶ Καρίαν 15 πᾶσαν καὶ Λυκίαν ἀποσφῆτι λαβὼν, ὁ τούτων ἀρχηγὸς Ἐλιὲς πρὸς Πέρσας φυγὰς ὤχετο. λαβὼν δὲ τὰς δυνάμεις πάσας ὀπισθορμῶν ἐν τῇ Λυδίᾳ παραγίνεται, τὴν πορείαν ἀπὸ τοῦ Τιμῶλον τοῦ μεγίστου ὄρους τῆς Λυδίας ἐς Σάρδεϊς μητρό- πολιν τῆς Λυδίας κατελθὼν. καὶ πρὸς Μαγνησίαν τὴν ἐν 20 C Σιπύλῳ τὴν πορείαν ποιούμενος, ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐ- τοῦ Χρηδῆρ ὁ ἀρχηγὸς Λυδίας καὶ τῶν Αἰολίδων πόλεων, ὁ ἐκγονος τοῦ Σαρχάν, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν· αὐτὸς δὲ με- V. 6 ταδοὺς μερικῆς τιμῆς, ἐπεὶ γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῇ ἦν ὁ Χρηδῆρ,

verso Thracico atque Thessalico equitatu proficiscitur Baiazites ver-  
sus orientem in provincias ultra mare sitas, traiectione freto quod  
Callipollim et Lampsacum interiacet, cum ingentibus Turcorum atque  
Romaeorum, quos devicerat, copiis Cotyaeum Phrygiae metropolim  
tendit, urbeque et Carmiano Phrygiae principe potitur. rebus deinde  
illic constitutis Carmianus a Baiazite Prusam dimittitur, nec multo  
post ad Persas confugit. totam postea Phrygiam itineribus emensus  
Baiazites, a Laodicaea Ephesum delatus tota Ionia potitur, et Iesae-  
um Atenis filium Ioniae principem eique tunc imperantem Nicaeam  
Bithyniae ablegatum ibi subsistere iussit; et reliquum deinceps vitae  
tempus Iesaeus illic transegit. hinc superato Maeandro flumine traie-  
ctisque universis copiis, Cariam totam et Lyciam sine ullo tumultu  
bellico occupat, istarum provinciarum principe Eliez ad Persas ausu-  
giente. exercitum in Lydiam inde reducit, perque Timolum altissimum  
montem Sardes Lydiae metropolim venit. Magnesiam deinde ad Si-  
pylum sitam tendenti occurrit Cheder Sarchanis filius, Lydiae Aeol-  
idumque civitatum princeps, eique se dedit. hunc Chederem Baia-  
zites, quem impertito honore cohonestaverat collocata ei in matri-  
monium sorore sua, Prusam mittit, moxque veneno sustulit. movit



πέμπει τοῦτον πρὸς Προῦσαν, ὡς ἐν ὀλίγῳ δὲ καὶ φαρμάκῳ τοῦτον ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ Παγιαζήτ τὴν πρὸς Φιλαδέλφειαν ἀπάγουσαν εἶχεν ὁδόν· καὶ γὰρ αὕτη ὡς ὑπερέχουσα τῇ μεγέθει καὶ πολυάνδρως οὕσα ἐπεκράτει ἔγγιστά που τοῖς ῥ' 5 ἔτεσι. καὶ ἡ ὑφήλιος πᾶσα ἦν ὑποχείριος παρὰ τῶν Τούρκων, ἡ δὲ πόλις αὕτη δίκην ἀστέρος ἐν συννεφώδει μεσουρανήματι φαίνουσα ἦν. πολιορκήσας δὲ ταύτην . . . . . καὶ μὴ δυνάμενοι διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν τροφῶν D παρεδόθησαν. λαβὼν δὲ τὰς δυνάμεις πάσας τῆς ἔω, προκα- 10 ταστήσας ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχηγούς καὶ ἡγεμόνας οὓς αὐτὸς ἐβοίλετο, πρὸς τὰ ἐσπέρια χωρεῖ. καὶ δὴ τὸν πορθμὸν διαβάς, ἐπεὶ τὸ τῆς Καλλιουπόλεως φρούριον πρὸ πολλοῦ καιροῦ παρὰ τε τῶν Κατελάνων καὶ παρ' αὐτῶν Τούρκων διεφθαρμένον καὶ ἐς παντελῆ ἀφανισμόν ἦν, αὐτὸς ἐκ βά- 15 θρων ἄλλο καινὸν ὤκοδόμηκε, καὶ ὀρμητήριον ἕνεκα τριήρων A. C. 1391 φυλακὴν καὶ πύργον ὑπερμεγέθη πρὸς ἀντιπαράταξιν ὑπερε- Heg 793 στηκότα τοῦ λιμένος ὤκοδόμησεν.

5. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης ὑπερβὰς τὴν μειρακιώδη καὶ P. 8 νεακικὴν μεθελικίωσιν καὶ τὴν ἀνδρώαν μεθ' ὅσης ναρκότη- 20 τος πρὸς τὴν πρεσβυτικὴν ἐτοιμάζετο τῷ τότε καιρῷ· καὶ γὰρ νέος ὢν καὶ παιδαγωγῷ χρώμενος κυρίῳ Ἰωάννῃ τῇ προρρηθέντι Καντακουζηνῷ, ἀνδρὶ συνετῷ καὶ περὶ τὰ πολεμικὰ μαχιμωτάτῳ, καὶ τῶν εὐγενῶν ὡς εἰποί τις ἄνθος εὖ- σμον· τοιοῦτον γὰρ ὄντα καὶ ὁ προβεβασλευκὸς Ἀνδρόνικος

inde Baiazites, et Philadelphiam proficiscitur (cum enim totus Oriens ab annis fere centum Turcorum imperio premeretur, haec urbs amplissima hominumque frequentia celeberrima interim steterat, neque dum istorum tyrannidi cervicem submiserat, ipsaque instar stellae inter nubes in caeli vertice micantis splendebat) et obsessam urbem ad deditionem compellit deficiente cives commeatu. constitutis deinde pro libitu provinciarum rectoribus et praefectis, ad occidentales regiones cum omnibus copiis tendit. iamque fretum transvectus arcem ad fauces Callipoleos, a Catalanis ipsisque Turcis iam diu dirutam penitusque excisam, a fundamentis novam excitavit, portumque seu stationem, unde triremes excurrere, in quem deinde tuto se recipere possent, construxit, eique turrem amplissimam imminuentem ad arcendos hostiles incursus imposuit.

5. Dum haec geruntur, imperator Iohannes exacta iuvenili aetate virilique consumpta socordiae ac desidia totus immersus senescebat. hunc adhuc iuniorem rexerat nobis memoratus dominus Iohannes Cantacuzenus, vir prudens reique militaris peritissimus ac strenuus, nobilium, ut ita dicam, flos suavissimi odoris, talem equidem Andronicus imperator decessor Iohannis, in omnibus non aliter quam

κατὰ πάντα ὡς ἀδελφὸν ἡγεῖτο, καὶ τὴν βασιλείαν σὺν τῇ  
 Β παιδὶ τελευτῶντος ἀνέθετο. ἀλλ' ἡ τῶν Ῥωμαίων οὐκ ἀγα-  
 θὴ τύχη μῖσος ἐνέσπειρεν καὶ φθόνον ἀπέτεκε· καὶ γὰρ φθο-  
 ροῦσι μᾶλλον τοῖς μᾶλλον ἐπ' ἀρετῇ προοιῶσιν. ὄθεν καὶ κα-  
 τὰ τὸν τότε καιρὸν νέος ὢν ἔτι ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης, ἡβού- 5  
 λετο ὁ Καντακουζηνὸς κηδεστὴς αὐτοῦ γενέσθαι ἐπὶ θυγατρὶ  
 Ἑλένῃ. οἱ δὲ λοιποὶ τῆς συγκλήτου φθονοῦντες πρὸς τὴν  
 μητέρα τοῦ βασιλέως ἔξ Ἀλαμανῶν καὶ Γερμανῶν, ὡς ἐκ  
 συνήθους μακροῦ, τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων ἀγαγέσθαι νύμ-  
 φην ἔφασκον, οὐχὶ δὲ ἐκ τοῦ ὑπηκόου, ὅπως ἀρωγὴν καὶ 10  
 C βοήθειαν ἐν καιρῷ δεομένῳ παρὰ τοῦ γένους ἐκείνου σχοίη-  
 μιν. συνκατανεούσης οὖν εἰς τοῦτο καὶ τῆς δεσποίνης Ἀν-  
 νης ὡς ὅτι καὶ ἔξ Ἀλαμανῶν ἦν καὶ προθύμως εἶχε πάλιν  
 ἐκ τῶν αὐτῶν αἱμάτων πορφυράν βαῦσαι τῷ βασιλεῖ καὶ παι-  
 δί, παρορᾶται Καντακουζηνός. καὶ αὐτὸς τῆς ἐπιτροπῆς 15  
 τὸν φόρον ἀποφορτίζεται, ἔξισι τῆς Κωνσταντίνου καὶ πρὸς  
 Μακεδονίαν μεθίσταται. καὶ οἱ τὸν φθόνον τρέφοντες ἔδρον  
 εὐχωρίαν, καὶ καθοσίωσιν κατ' αὐτοῦ πλάττουνσι, καὶ τῇ βασι-  
 D λίσσῃ καὶ μητρὶ τοῦ βασιλέως τὸ πλάσμα ὡς πρῶγμα βέβαιον  
 ἀπαγγέλλουσι, καὶ δοκίμιον τοῦ πράγματος τῇ δεσποίνῃ συμ- 20  
 βουλευόνται, „γενηθήτω” λέγοντες „πρόσταγμα παρὰ τῆς σῆς  
 βασιλείας πρὸς τὸν δομέστικον ὥστε λαβεῖν τὰς τῶν Μακε-  
 δόνων ἱλας καὶ ἐλθεῖν τάχῃ πρὸς τὸ Βυζάντιον.” ἐκεῖνοι μὲν  
 γὰρ ἐνενόουν, εἰ μὲν ἀπαντήσῃ πρὸς τὸ θέσπισμα, τὸν θη-

fratrem habuit, eiusque fidei imperium ac filium moriens commisit.  
 sed Romaeorum impropera et iniqua fortuna odium ei invidiamque con-  
 flavit: maxime etenim invidere solent homines illis quos virtus ad  
 altiora evehit. quapropter cum Iohannem imperatorem adhuc adole-  
 scentem generum sibi habere Cantacuzenus vellet, nuptum data illi  
 Helena filia sua, caeteri senatorii ordinis viri invidia exagitati ma-  
 trem imperatoris adeunt, uxoremque ei ex Germania petendam pro  
 consuetudine iamdiu usurpata dicunt, non ex subditis, ut a Germa-  
 nis, aiunt, auxilia et suppetias, si tempus ita exegerit, consequi  
 possimus. his cum annuisset domina Anna, quae Germana fuit et cui  
 admodum cordi erat eodem sanguine imperatoris ac filii purpuram con-  
 nubiali foedere intingere, negligitur respuiturque Cantacuzenus, qui  
 tutelae ac administrationis onere excusso Cpoli egressus in Macedo-  
 niam secessit. hinc opportunam occasionem nacti qui invidia in illum  
 ardebant, crimen maiestatis in illum confingunt, totumque commen-  
 tum pro re comperta ad imperatricem imperatorisque matrem refe-  
 runt, dantque consilium ut res accurate exploretur. inbeant, inquit,  
 maiestas tua domesticum omnes turmas Macedonicas confestim coge-  
 re Byzantiumque deducere. horum etenim alterutrum animo versa-

ρώμενον ἔξουσιν ὡς ἀνδράποδον, εἰ δ' ἀποκρούσει τὸ προσ- V. 7  
 ταχθέν, εὐδὴλον τὴν κατηγορίαν καταγγελοῦσι καὶ ἄλλον ἐν  
 τοῖς πράγμασιν χειροτονήσουσιν ἔφεδρον. οἱ δὲ τοῦ Καντα-  
 κουζηνοῦ προσγενεῖς τε καὶ φίλοι τὸ δροῖμα λαθραίως διὰ P. 9  
 5 γραφῆς δηλοῦσι, καὶ „εἰ μὲν βούλει τὸν ἥλιον ὄψαν καὶ σκό-  
 τους ἀπέχεσθαι, τὰ πρωτεῖα τῇ παρακοῇ νέμε” γεγράφασιν.  
 „εἰ δ' ὑπήκοος γένη, ἔξεις πρὸ θανάτου τὴν σκότησιν.” καὶ  
 ταῦτα μαθὼν ὁ Καντακουζηνὸς καὶ τοῦ θεσπίσματος κατα-  
 φρονήσας προφανῶς ἀντέστη. οἱ δὲ τῆς πόλεως ἄλλον ἀντ'  
 10 αὐτοῦ ψηφίζουσιν ἔπαρχον, Ἀλέξιον τὸν Ἀπόκαυκον, ἄνδρα  
 ἀγενῆ τε καὶ ἄνανδρον, πλήν ποικίλον ἐν πανουργίᾳ καὶ δει-  
 νόν ἐν σκαιότητι, ὃν καὶ μέγαν δοῦκαν ἡ βασιλεὺς ὠφρικήωσεν.  
 οὗτος μαθὼν τοὺς τὸν Καντακουζηνὸν ἀπαγγεῖλντας τὰ γε- B  
 νόμμενα, καὶ συλλαβὼν ἅπαντας προσγενεῖς τε καὶ φίλους, ἐν  
 15 τῇ φρουρίᾳ τοῦ μεγάλου παλατίου ἀπέκλεισεν, τὸν ἀριθμὸν  
 ὑπὲρ διακοσίους, ἄνδρας ἡμιθέους ἥρωας καὶ Πελοπίδων καὶ  
 Αἰακίδων ἀπογόνους. τοὺτους ἔχων ἔνδον ὡς στρουθία εἰς πάγην,  
 καὶ φοβηθεὶς μή ποτε νεωτερίσαντες ἀντέχωσι τοῦ φρουρίου καὶ  
 γένωνται οἱ δέσμιοι ἐγκρατεῖς δι' ἐπισκέψεως τῶν συγγενῶν καὶ  
 20 φίλων (καὶ γὰρ τὸ πλεῖστον τῆς πόλεως μέρος, ὅσον τῆς γερου-  
 σίας, ὅσον τὸ συρφετόν, ἐσέβετο τὸν Καντακουζηνὸν ὡς μεγαλο-  
 δωρότατον καὶ εἰς ἅπαντας εὐεργετικώτατον), βουλευέται βου- C

bant, aut ad iussa imperatoris praesto futurum, captivumque quem  
 optant habituros; aut si obsequi renuerit, accusationem criminis ma-  
 nifesti illi intentaturos, aliumque, qui rerum administrationem ca-  
 pesserat, suffecturos. at interea Cantacuzeni consanguinei et affines scriptis  
 clam litteris machinationem fraudemque illi aperiunt; monentque, si vo-  
 let luce frui tenebrasque effugere, contumacia usus mandata imperatoria  
 detrectet, quibus obsequentem manent ante mortem tenebrae. haec  
 ubi intellexit Cantacuzenus, iussis imperatoriis spretis palam rebel-  
 lat; tuncque qui in urbe erant in locum eius alium praefectum con-  
 stituunt, Alexium Apocaucum, virum timidum et ignavum, vafrum  
 tamen et astutum scelerumque peritum artificem, quem etiam magni  
 ducis officio et dignitate imperatrix auxit. iste cum rescivisset eos  
 qui Cantacuzeno insidiarum machinationem et seriem patefecerant,  
 comprehensos omnes eius consanguineos et amicos, supra ducentos  
 viros, heroas et remones, Pelopidarum et Aecidarum adnepotes, in  
 carcere magni palatii conclusit. tanquam passeret itaque intra retia prae-  
 peditos dum retinet, veretur ne quando novi aliquid moliti custodibus  
 superiores evadant et vincti palatium occupent, consanguineorum et  
 amicorum studio et opera adiuti. potior namque civium pars, cum  
 senatus tum plebs, Cantacuzenum suspiciebant, quem magnificentis-  
 simum et in omnes maxime beneficium experti erant. hac de causa

λὴν πονηράν, τὴν μὲν ἡμέραν ἔχειν ἀλλήλοις τὸν ὄμιλον καὶ συνδιίγειν ἐντὸς τοῦ φρουρίου τοὺς ἄπαντας, τὴν δὲ νύκτα κατὰ μέρος σύνδυο καὶ σύντρεις ἀσφαλιζέσθαι ἐν οἰκίσκοις τισί. τὸ δὲ βουλευθὲν εἰς ἔργον ἤγετο, καὶ δὴ σαινίδαι καὶ ξύλα καὶ τέκτονες παρεσκευάζοντο. ὥς δὲ τὸ πραττόμενον οἱ φρουρούμενοι ἔγνωσαν, εἶπον ἐν αὐτοῖς „οὐκ ἄλλο τοῦτο πλην προφανῆς ἡμέτερος ὄλεθρος· ἡ γὰρ ἀπ' ἀλλήλων διάστασις τὴν νυκτιώδη πνιγμονὴν ἢ τὴν ἐν βυθῷ τῆς θαλάσσης καταπόντωσιν προμαντεύεται.” ταῦτ' ἔφασκον, καὶ εἰς ἀθυμίαν ἐνέπεσον. ὁ δ' Ἀπόκαυκος ἐλθὼν τοῦ μεθοδεῦσαι τὰς σκηναὺς πῶς δεῖ πῆξαι τοῖς ἀρχιτέκτοσιν, μόνος ἔφιππος, οὐκ ἄλλου τινὸς συννιπνεύαντος πλην ἐνὸς δούλου, καὶ τούτου πεζοποροῦντος ὡς ἔθος, ἐντὸς δὲ τῆς θύρας τοῦ φρουρίου γενόμενος, καὶ τούτον οἱ ἐκεῖ κατεχόμενοι ὡς φθορέα κοινὸν καὶ ψυχάρπαγα θεασάμενοι, μίαν τῶν παρατυχόντων σαινίδα φιλίᾳ ἔνεκα λεπτυνθεῖσαν λαβὼν εἰς τῶν προτυχόντων ἐκ γένους Ῥαοὺλ ἀντὶ ξίφους παῖει κατὰ κεφαλῆς τὸν Ἀπόκαυκον. ὁ δὲ κατὰ γῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου ὡς ἀπ' οὐρανοῦ ἄλλος Σατὰν πίπτει. ὁ δὲ δούλος πλέκεται τῷ Ῥαοὺλ καὶ ἄμφω μονομαχοῦντες εἰστήκεσαν. τούτων δὲ ἀσχολουμένων ἐπὶ τῇ πάλῃ, ἕτερος τῶν ἐγκλείστων πέλεκυν παρὰ τῶν τοῦ τέκτονος χερσῶν ἀρπάσας τὸν χαμῶϊ πεσόντα κατατομεῖ, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐν ἐνὶ μέρει τῶν προμαχώνων ξύλῳ πεπερονημένην

eiusmodi consilium improbum inuit, omnes inter se versari familiariterque colloqui intra carceris septa interdium permittere, per noctem vero separatos binos vel etiam ternos in quibusdam domunculis custodiae securioris causa concludere. iamque consilium peragebatur, asseresque et ligna apparabantur, et fabri advocati erant, cum illud, qui sub custodia tenebantur, senserunt, sibi que certam ac manifestam perniciem parari cognoverunt, illamque per noctem singulorum separationem, strangulationem aut in profundum mare demersionem praenunciare. hosque sermones dum inter se agitant, animo despondent. interim Apocaucus fabris ostensurus modum et ordinem, quem teneant in cameris illis extruendis, nullo comitante equite, sed uno servo, eoque, ut mos est, pedibus sequente venit, intraque ianuam carceris ingreditur; quem mox conspectum, ut communem omnium pestem vitaeque singulorum insidiantem, unus eorum inter praecipuos ex genere Raul apprehensa vice gladii tabula obvia, quae ad limen statuendum dedolata erat, invadit, eiusque caput percutit; et Apocaucus ab equo, velut alius Satan de caelo, cadit. at Apocauci servus cum Raul collectatur, et ambo tanquam in certamine singulari stant; dumque simul configunt, incarcerationum alius arrepta de fabri manibus securi humi iacentis caput abscindit, illudque palo infixum

προσπῆγγνυσι. τοῦτο οὐκ ἐς μικρὰν ἀθυμίαν ἐνέβαλε τοὺς Βυ-  
ζαντινοὺς σὺν ἅμῃ κρατούσῃ καὶ παντὶ τῇ στρατῷ. ἀλλὰ  
φύρδην ἅπαντες συνδραμόντες ἐντὸς τοῦ παλατίου εἰσῆλθον  
οὐκ ἀκόπως οὐδ' ἀναιμακτί, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς βίας, καὶ  
5 πάντας κατέσφαξαν πλὴν ἑξ σωθέντων ἐν τῷ ὑπογείῳ τοῦ  
ταοῦ τῆς νέας· καὶ γὰρ τοὺς πλείονας ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ τούτου  
κατέθυσαν, οὐκ αἰδῶ ἢ φειδῇ χρησόμενοι τῶν ἀδύτων ἕνεκα V. 8  
καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ἑξ ὧν εἷς ὁ πατὴρ πατὴρ καὶ ἐμὸς B  
πάππος ἐτύγγανε Μιχαὴλ Δούκας. οἱ καὶ ἅμφω ἐνδυσθέντες  
10 μοναχῶν τῶν ἐκ τῆς μονῆς ἐξῆσαν τῆς Κωνσταντινου, καὶ  
τὴν περσικὴν διαβάντες εἰς τὰ μέρη τῆς ἑω διεσπύρησαν, οἱ  
μὲν εἰς Βιθυνίαν, ἕτερος ἀλλαχοῦ. ὁ δ' ἐμὸς πάππος εἰς  
Ἀσίαν, καὶ δὴ ἐντυχὼν τῷ Ἰεσαιοῦ υἱῷ τοῦ Ἀτῆν, καὶ τὰ  
κατ' αὐτὸν δῆλα ποιήσας, (καὶ γὰρ ὑπῆρχε παιδείας μεστὸς  
15 καὶ πάσης τῆς ἄλλης ἕξω σοφίας ἀνάπλεως καὶ ἱατρικῆς τέ-  
χνης οὐκ ἄμειρος, γένει τε καταγόμενος τῶν ἀνέκαθεν Δού-  
κων καὶ τῆς αὐτῆς σειρᾶς χορσόκοσμος κρίκος,) δεξιούται τοῦ-  
τον ὁ τύραννος, καὶ προνοεῖ καὶ φιλοτιμεῖται τὸν ἄνδρα σι- C  
τηρεσίῳ παντοίοις καὶ εὐεργεσίαις ἀμείψας, καὶ τοῦτον ἐν  
20 Ἐφέσῳ καθίστησιν. καὶ τὴν μετοικίαν ὡς πατρίδα ἐνηγαλίσα-  
το, καὶ τὸν ἀλλογενῆ καὶ βάρβαρον ὡς θεόστεπτον ἔσεβε  
καὶ ἐτίμα, εἰς νοῦν λαμβάνων τὰς ἀτασθαλίαις τῶν Ῥωμαί-

In propugnaculi quadam parte depangit. tantum facinus non parum  
attonitos reddidit Byzantinos, imperatricem ipsam totumque exercitum.  
omnes itaque concursu ad palatium promiscue facto ingrediuntur, non  
tamen citra pugnam caedemque, sed multa vi facta sibi via; omnes-  
que trucidarunt, praeter sex, qui in subterraneo templi novi mona-  
sterii specu delitescerent salvi evaserunt; plurimos etiam in medio  
templo mactaverunt, nec adytorum aut altaris maiestas et reverentia,  
ut parceretur ulli, quicquam valere. inter eos equidem, qui tanto  
periculo erepti sunt, fuit avus meus paternus Michael Ducas, ipsi  
porro monachorum illius monasterii mantis seu cappis induti Cpoli  
aufugerunt, et in oppositam continentem Asiam transvecti in regio-  
nes orientales, alius in Bithyniam, alius alio discesserunt, avusque  
meus Asiam petiit, adivitque Iesaeum Atenis filium, et ei, sibi quae  
acciderant, narrat, eruditus equidem erat, et scientiarum liberalium-  
que artium peritissimus, medicae artis non ignarus, genus ducens ab  
antiquis illis Ducis, inque prosapia ista veluti catenae annulus aureus  
splendebat. hunc ergo honorifice excepit tyrannus, providitque ut  
cuncta necessaria commeatusque rerum omnium ei praeberentur, be-  
neficiisque cumulo Ephesum habitandam concessit; quae sedes pe-  
regrinae aequae patriae gratiae ipsi ac carae fuerunt; barbarum ve-  
ro et alienigenam non aliter quam divina providentia constitutum re-

ων, καὶ προβλέπων ὡς ὅτι ἐν ὀλίγῃ πάντα τὰ τῆς Θρησκείας καὶ μέχρι Διουβέως ὑπὸ χειρὸς τῶν Τούρκων πεσοῦνται καὶ αὐτοκράτορες φανήσονται ὡς ἐν ὀλίγῳ, καθὼς καὶ πρὸ ὀλίγου ἐν Φρυγίᾳ τε καὶ Ἀσίᾳ καὶ τῶν ἐπέκεινα ἐγένοντο, Θεοῦ παραχωροῦντος διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν τότε πολιτευομένων 5  
Ῥωμαίων καὶ ἡμετέρων ἀποπάππων.

- D 6. Ὁ γὰρ Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνός, ὃν καὶ φθάσας ὁ λόγος ἐδήλωσε, μαθὼν τὴν γεγονῶσαν εἰς τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς τε καὶ φίλους ἄδικον σφαγὴν, καὶ τινες ἐκ τῆς πόλεως εἰς αὐτὸν ἀφικόμενοι οὐκ ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν, προσγε- 10  
P. 11 νεῖς ὄντες αὐτοῦ καὶ τῶν φονευθέντων καθ' αἷμα, καὶ ἐξ ἀγχιστείας πλείονες μελανειμονοῦντες παρέστησαν τῷ Καντακουζηνῷ κλαίοντες καὶ ὀλοφυρόμενοι, καὶ καταβοῶντες αὐτοῦ ὡς „ἐνεκα σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ τοὺς ἡμετέρους ἀπεβαλόμεθα, καὶ τὸ ἄνθος τῶν Ῥωμαίων κατεμα- 15  
ρῶνθη, καὶ ὅλῳλεν ἡ βασιλεία ἐν χειρὶ γυναικεῖαις κερκίδος δίκην παρακλώθουσα καὶ παρατρακτοῦσα τὴν ἁλουργίδα. ἡ ἀρχὴ ἐν ἱπομαζίῳ βρέφει, μύλις τὸν νοῦν καὶ τὴν γλῶτταν ἐν παιγνίοις καὶ ψελλίσμασι ἐνεργεῖν δυναμένη. ἡ δυναστεία ἐν ἀγοραίοις καὶ μηδαμνοῖς ἀνδράσι. πείσθητι τῶν ῥημάτων 20  
ἡμῶν, καὶ ἀντιλαβοῦ τὴν ἡγεμονίαν, καὶ περιῶσαι τὴν ἰομ-  
B φράϊαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου, καὶ ἔντεινε καὶ κατευοδοῦ καὶ βασιλεὺς ἔνεκεν ἀληθείας καὶ πρᾶότητος καὶ δικαιοσύνης.”

gem veneratione ac cultu prosecutus est, reputans Romaeorum scelera, praevidensque brevi Thraciam universam caeterasque ad Danubium pertinentes regiones Turcos invasuros et subacturos, ut paulo ante Phrygiam, Asiam ulterioresque provincias debellarant, ita an-nuente deo, et peccata Romaeorum tunc viventium maiorumque no-strorum vindicante.

6. Iohannes itaque Cantacuzenus, in superioribus saepius dictus, audita amicorum ac consanguineorum tam inique patrata caede [vehementer percussus est], conspectisque non paucis sanguine et af-finitate proximis tam sibi quam occisis, qui pullati urbe relicta ad eum transierunt, eiulatibusque ac singultibus mixtas querelas in eum iactarunt, se suosque propter illum quotidie trucidari. Romaeorum-que florem caedibus convulsum radicitus languescere. imperii sceptrum feminae manibus tractari, in iisque transformatum in radium textori-um, colo fusoque additis, texendis purpuris inservire. dignitatem imperialem infanti adhuc lactenti innixam, qui crepundia vix digno-scat et lingua balbutiente eorum nomina vix proloquatur. magistratus forensis turbae homines vilesque obtinere. „crede“ iniquiunt „verbis no-stris, imperiique fasces sume; accinge gladium super femur tuum; in-tende, procede et regna propter veritatem, mansuetudinem et iustitiam.“

τότε ὁ Καντακουζηνὸς ἀναλογισάμενος τὰς ἐπαναστάσεις τῆς  
 βασιλείδος καὶ τῆς συγγλήτου φθόνῳ φερόμενοι κατ' αὐτοῦ  
 ἤνευ τινὸς εὐλόγου αἰτίας καὶ τῆς τυχούσης ἐπιβουλῆς, συν-  
 πακούμε τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ ἀμφιέννυνται τὰ κόκκινα καὶ τὰ  
 5 σιρκεὰ πέδιλα, καὶ βασιλεὺς παρὰ τοῦ στρατοῦ ἀναγορεύεται,  
 οἶμαι τοῦ Θεοῦ εἰς τοῦτο σκληρύναντος τὴν καρδίαν αὐτοῦ  
 τοῦ διχοστατῆσαι τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων, καὶ διὰ μέσον  
 τούτων εἰσάξει τοὺς Τούρκους τοῦ καταφθεῖραι πᾶσαν γῆν  
 Ῥωμαίων τὴν ὑπὸ χεῖρα, καὶ οὐ μόνον Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ C  
 10 Τριβαλλῶν καὶ Μυσῶν καὶ Ἀλβανιτῶν καὶ παντὸς ἄλλου δυ-  
 τικοῦ ἔθνος, κρίμασιν ὡς οἶδεν ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμὸς τὰ  
 μὲν ἄλλα γένη τιμωρῶν διὰ τὰς συνεχεῖς ἀντάρσεις κατὰ Ῥω- V. 9  
 μαίων, τοὺς δὲ Ῥωμαίους διὰ τοὺς φρικωδεστάτους ὄρκους  
 καὶ ἀφορισμοὺς ἀφορήτους, οὓς ἔφερον κατὰ κεφαλῆς αὐτῶν  
 15 ὀμνύντες καὶ ἐξομνύντες τοῦ φυλάξει τὴν βασιλείαν τῷ ὑπὲρ  
 τοῦ Λάσκαρ. καὶ μηδ' ὅλως συνομαρτεῖν καὶ συνανταῖρειν τῷ  
 Παλαιολόγῳ πρὸς ἀποστασίαν, ἀντιστρόφως δὲ πάλιν ἀπο-  
 μνύνειν ὥστε ἔχειν καὶ στέργειν βασιλεῖα Ῥωμαίων τὸν Πα-  
 λαιολόγον, ἀποτυφλώσαντες πρῶτον Ἰωάννην τὸν Λάσκαριν,  
 20 καὶ ἀναθέματι καθυπαχθέντες αὐτοῖ καθ' ἑαυτῶν, ὡς οἱ Ἰου- D  
 δαῖοι ἐν τῷ καιρῷ τοῦ δεσποτικοῦ πάθους, ἐπισπᾶσαντες τὴν  
 ἀράν οἱ καὶ ἄρδην ἀπώλοντο, ὡς παρακατιῶν ὁ λόγος δηλώ-  
 σει, τὴν ταυτοπάθειαν τῶν Ἰουδαίων κατακριθέντες ζηλωταὶ

# 11. ὡς] an οἷς?

Cantacuzenus animo tum revolvens ab imperatrice et senatu invidia ex-  
 agitatis adversum se praeter rationem excitatas turbas insidiisque se  
 petitum, Romaeis obtemperat, calceosque purpureos et sericos induit,  
 imperatorque ab universo exercitu salutatur, deo, ut mihi visum  
 est, cor eius indurante, ut seditionibus intestinis scissum Romanum  
 imperium Turci invaderent, omnesque illius provincias vastarent,  
 atque etiam alias gentes, Triballos Mysos Albanos caeterasque ad oc-  
 casum sitas, iustitia divina, quae cuncta providet, poenas exigente  
 a gentibus, quae continuis incursibus Romanum imperium lacesse-  
 rant, vindicante etiam Romaeorum periuria. iuramentis namque prae-  
 stitis, addito excommunicationis anathemate diro, fidem suam ob-  
 strinxerant imperium servaturos Lascaris filio, nec unquam Palaeolo-  
 gi defectioni adhaesuros aut opem illi laturos. contrario nihilo mi-  
 nus iureiurando sanxerunt imperatorem Romanorum se agnoscere Pa-  
 laeologum, excaecato prius Iohanne Lascari. anathemate itaque per-  
 cussi, in se ipsos maledictionem, ut Iudaei tempore passionis do-  
 mini, atque execrationem accersiverunt, penitusque perierunt, ut  
 narrationis series ostendet, iisdem poenis ac Iudaei, quorum scelera

τῶν παρανομιῶν γενομένοι. εὐθέως οὖν παραλαβὼν ἃς εἶχε  
 δυνάμεις Θρακικὰς καὶ τοὺς ἐκ τῆς πόλεως αὐτομόλους πρὸς  
 κράλην Σερβίας παραγίνεται, καὶ τὴν ἅπασαν ἣν ἀδίκως  
 ὑπέστη ζημίαν καὶ ὄνειδος καὶ τὴν ἐκ τοῦ γένους τῶν οἰκεῶν  
 φθορὰν ἅπαντα καταγγέλλας. ἦν γὰρ εὐδοκιμῶν ὁ Στέφανος 5  
 τῷ τότε καιρῷ· οὕτω γὰρ ἦν τῇ κράλῃ ὄνομα, καὶ γὰρ ὡς ἔθος,  
 τὸ ὀγκῶδες καὶ βαρὺ ταπεινωθὲν τὸ κοῦφον καὶ λεπτὸν εἰς ὕψος  
 P. 12 αἵρεται. αἱ γὰρ δυστυχίαι τῶν Ῥωμαίων καὶ αἱ καθημεριναὶ ἀλ-  
 λεπάλληλαι ταραχαὶ καὶ οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι τοὺς βαρβάρους καὶ  
 ἀγελαίους ὑπερέχοντας αὐτῶν πεποιήκασιν. ὅθεν ὁ τῶν Σέρβων 10  
 ἀρχηγὸς ἐτόλμησεν ἀναδύσασθαι κράτος καὶ κράλης ὀνομάζε-  
 σθαι· τοῦτο γὰρ τὸ βάρβαρον ὄνομα ἐξελληνιζόμενον βασιλεὺς  
 ἐρμηνεύεται. ἐντωπιθεῖς οὖν τῶν ῥημάτων Καντακουζηνοῦ καὶ  
 πλήρης ἡδονῆς γεγωνὼς συνέθετο τοῦ δοῦναι αὐτῷ βοήθειαν καὶ  
 ἀρωγὴν πρὸς ἀντιπαράταξιν τῶν Ῥωμαίων· ὃ καὶ πεποίηκεν. οἱ 15  
 δὲ τῆς πόλεως μαθόντες τὴν ἀποστασίαν Καντακουζηνοῦ καὶ τὰ  
 παρόσημα τῆς βασιλείας ἐνδυθέντες καὶ παρὰ πᾶσιν ὡς βασιλεῦ-  
 B ἀναγορευόμενον τοῖς ἐν τοῖς Θρακικοῖς μέρεσιν οἰκοῦσιν ἀχρὶς αὐ-  
 τῆς Σηλυμβρίας, κατωδυνῶντο τὴν ψυχὴν, καὶ πλήρεις δειλίας  
 καὶ φόβου γενομένοι συνείχοντο κοινολογοῦντες ὁ καθείς πρὸς τὸν 20  
 γείτονα „τί ἄρα ἔσται τὸ ἀποβησόμενον; τί δὲ ἡ πρὸς τὰ κικῆ  
 ῥέπουσα τύχη τοῖς Ῥωμαίοις ἔκλωσεν;”

imitabantur, damnati. statim itaque collectis copiis Thracicis simul-  
 que ab urbe transfugis, ad Serviae cralem pergit, sibiue illatam  
 praeter omne ius et fas contumeliam ei ab initio exponit, suorum-  
 que aslinium caedem. his etenim temporibus Stephanus (hoc enim erat  
 cralae nomen) admodum illustris et potens erat: sic namque accidere  
 solet, ut corporibus multa mole adsurgentibus multoque gravitatis pon-  
 dere depressis ac demersis, quae levia et tenuia sunt, in sublime  
 ferantur. Romaeorum certe infortunia et quotidiani seque serie con-  
 tinua excipientes tumultus bellici atque intestinae seditiones barba-  
 rorum colluviem superiorem ipsis potioremq̃ue reddiderant. unde Ser-  
 viorum principi audacia nata vires acquirendi et cralae nomen adsumen-  
 di; quae barbara appellatio Graece reddita βασιλέα (id est imperato-  
 rem) designat. cum audisset ergo Cantacuzeni querelas, laetitia com-  
 pletus suppetias ei se laturum, ut Romaeis resistat, pollicetur, et tul-  
 lit. at Byzantinos, ubi certiores facti sunt de Cantacuzeni defectione,  
 ipsumque imperii insignia induisse, et ab omnibus qui Thraciam te-  
 nebant Selymbriam usque proclamatum imperatorem et agnitum, ve-  
 hemens animi dolor invasit; tuncque perculsi metu ac terrore omnes,  
 conventus et colloquia agitando, disserere inter se vicini de incerto  
 imminenti exitu, in quamve partem fortuna anceps Romaeis tot  
 calamitatibus afflictis inclinaret.



7. Τῶν τοῦ Ἀτίνης Τούρκου υἱὸς εἰς Ὀμοῦρ ἐπονομαζόμε- C  
νος, ἀρχηγὸς τῶν ἐν τῇ Σμύρνῃ πολιχνίων, καὶ αὐτῆς Σμύρνης  
κατὰ διαδοχὴν λαβόντος τὴν ἡγεμονίαν παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ  
Ἀτίνης, τολμηρὸς ὢν καὶ θρασκευαῖος, ἐντυχὼν καὶ λιμένας οἴους  
5 ἐγκολπίζετο ἢ Ἰωνία καὶ δρυμῶνας πολυξύλους καὶ πρὸς κατα-  
σκευὰς φορτικῶν νηῶν καὶ μακρῶν τριήρων ἐπιτηδεύου, κατε-  
σκευάσεν αὐτάρκως πρὸς ᾧ ἠβούλετο ληστρικὰς διήρεις τε καὶ  
τριήρεις, καὶ ἐπεμβαίνων αὐτὰς ἐπόρθει τὰς περικύκλω πόλεις  
καὶ νήσους, Μιτυλήνῃ σὺν πάσῃ νήσῳ Λέσβῳ, Χίῳ, Σάμῳ,  
10 Ναξίῳ καὶ πάσας τὰς περικύκλω νήσους, μαθὼν δὲ τὴν διχοστα- D  
σίαν τῶν Ῥωμαίων, καὶ ὅπως Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς ἀνῆλθ. V. 10  
εὐγενὴς τε καὶ τῶν πάλα ἡρώων ἀπόγονος, ἀνδρείος μαχημαί-  
τατός τε περὶ τὰ πολεμικὰ καὶ συνετὸς ἐν ἅπασιν ἀγαθοῖς  
ἤθεσι, βουλὴν βουλευέται πονηράν. στόλον γὰρ εὐτρεπίσας  
15 τὸν ἀριθμὸν ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα λαίφῃ καὶ ἐξελθὼν τοῦ  
λιμένου πρὸς Καλλιούπολιν ἀφίκετο αὐτοκάλεστος, κακέϊθεν  
ἐξελθὼν διὰ ξηρᾶς ἄχρης Διδυμοτοίχου ἀφίκετο. ἔτυχε γὰρ  
ἐκεῖσε διάγουσα ἡ γυνὴ τοῦ Καντακουζηνοῦ πανοικί· ἀπερχομέ- P. 13  
νου γὰρ αὐτοῦ ἐν Σερβίᾳ, συναγαγὼν πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ  
20 χρυσᾷ τε καὶ ἀργυρᾷ καὶ πᾶσαν ἄλλην περιουσίαν καὶ παῖδας  
τε καὶ γυναῖκα ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ εἰς Διδυμοτοίχον ἤγαγε, καὶ  
πᾶσαν ἄλλην τὴν τυχοῦσαν ἐπιμέλειαν τοῦ πολιχνίου παρα-

7. εἰ δὲ P.

7. Atinis Turcorum principis filiorum unus Homur dictus Smyrnae oppidorumque tractus illius princeps, quam ditionem a patre Atine iure hereditario obtinuerat, audax ipse et generosus; quosque Ioniae littora in sinus curvata portus efficiunt occupabat, silvasque arboribus densissimas aptis ad fabricandum naves actuarias longasque triremes; ex quibus materias abunde coegit ad praedatorias biremes triremesque pro libitu construendas; quas cum conscendisset, urbes et insulas circumiacentes vastavit, et depopulatus est Mitylenen cum tota insula Lesbo, Chium, Samum, Naxum caeterasque alias vicinas insulas. cum vero nuntius ad ipsum perlatus esset de Romaeorum discordia civili, innotuissentque ipsi Iohannis Cantacuzeni nobilitas genusque ab heroibus olim deductum, bellica etiam virtus relique militaris peritia, quae morum probitati ac prudentiae coniunctae erant, consilium improbum inivit. instructam enim classem quadraginta navium portu deduxit, et Callipolim nullo sollicitante appulit: inde exscensione facta terrestri itinere Didymotoechum pervenit, ubi Cantacuzeni vxor cum tota familia subliterat: in Serviam enim discedens Cantacuzenus universam suppellectilem auream atque argenteam caeterasque opes convasatas, liberos simul et uxorem Adrianopoli deduxerat et Didymotoechum transportarat; securitati insuper oppidi huius ab ipso provisum, cum ad cradem

σκευάσας τότε πρὸς τὸν κράλην ἀφίκετο. ὁ δὲ Ὅμουρ μὴ εὐ-  
 ρὼν τὸν ποθοῦμενον ἐδεινοπάθει καὶ ἐδυσχέραινε· ἐπεθύμει  
 γὰρ τοῦ ἰδεῖν αὐτὸν καὶ ὁμιλῆσαι καὶ ὄρκους διδόναι καὶ λα-  
 βεῖν παρ' αὐτοῦ τοῦ εἶναι ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτῶν ἀδελφούς καὶ  
 συλλήπτους. ἡ δὲ Καντακουζηνὴ δεξιωσαμένη τοῦτον καὶ 5  
 Β φιλοφρόνως ἀποδεξαμένη σὺν πύσῃ δαυριεῖ ζωτροφίᾳ καὶ  
 ἐν ἁπασιν ἀγαθοῖς, διήρκεσεν μῆνας τρεῖς ἐκδεχόμενος τὸν  
 Καντακουζηνόν, ἔχων μεθ' αὐτοῦ ἕως πεντακοσίους Τούρ-  
 κους ἱππεῖς καὶ ἑτέρους τόσους πεζοὺς ἐκ τῶν αὐτοῦ τριήρων. οἱ δὲ  
 λοιποὶ τοῦ στόλου συναθροισθέντες καὶ εἰς τὰ τῶν ὑπερεχόν- 10  
 των πλοίων ἐμβάντες τὴν παράλιον πᾶσαν ἐλεηλάτουν ἕξ αὐ-  
 τῆς Καλλιουπόλεως ἄχρι Σηλυμβρίας, ὡς δῆθεν συμμαχῶν  
 τῇ Καντακουζηνῇ, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἰχνηλατῶν τῆς Θράκης γῆν.  
 αὐτὸς δὲ διὰ ξηρᾶς σὺν τοῖς αὐτοῦ κατέδραμεν ἄχρι Πεδαι-  
 C σιτοῦ, καὶ κουρεύσας καὶ ἀπολέσας ἐστράφη εἰς Διδυμότοι- 15  
 χον. ἰδὼν οὖν τὴν ἄφιξιν τοῦ Καντακουζηνοῦ βραδεῖαν οὐ-  
 σαν, καὶ βουλευθεὶς ὑπισθόρμητος γενέσθαι (ἤκουσε γὰρ ὅτι  
 Α. C. 1344 οἱ τῆς Ῥόδου φρέρινοι στόλον κατασκευάσαντες ἀφίκοιτο ἐν τῇ  
 λιμένι τῆς Σμύρνης, καὶ ἤρξαντο οἰκοδομεῖν φρούριον ἐν αὐτῇ  
 ὡς ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Πέτρου ἕνεκα σωτηρίας τῶν φυγά- 20  
 δων αἰχμαλώτων), τὰ πρὸς εἰρήνην καὶ φιλίαν καλῶς διατε-  
 θεὶς αὐτός, ἡ δὲ Καντακουζηνὴ σὺν δώροις ὅτι πλείστοις φιλοῖσε-

#### 6. συμπάση Ρ.

se contulit. at Homur cum illum, quem tantopere cupiebat, non invenisset, moleste id tulit: magnopere enim videre eum cupiebat et alloqui mutuoque iureiurando foedus ferire, societatemque fraternam et amicitiam firmare, cuius praeter mortem non esset alius terminus. humane ac comiter exceptum Cantacuzena opipare et lautissime omni rerum ciborumque copia domi cum quingentis equitibus Turcis totidemque peditibus, qui triremibus vecti erant, per trimestre tempus commorantem et dum Cantacuzenus rediret expectantem habuit. caeteri interim classarii simul collecti maioribus navigiis conscensis oram maritimam universam a Callipoli Selymbriam usque depraedari, tanquam Cantacuzeno opem iam ferrent, id autem specie tantum agebatur: serio Thraciae situm, locorum aditus exitusque explorabant et speculabantur, ipse vero terrestri itinere cum suis Rhedaestum usque obvia diripiens et vastans excurrit, et inde Didymotoechum rediit. Cantacuzeni vero reditum cum nimis serum fore intellexisset, velletque ad sua reverti (audierat enim ordinis militaris Hierosolymitani Rhodios fratres classe instructa ad Smyrnae portum applicuisse, iamque arcem in ipso aedificare coepisse nomine sancti Petri dedicatam, in quam fugitivi captivi tuto se recipere possent), ad pacem ineundam amicitiamque contrahendam optime dispositus discessit, et Cantacuzena dona quamplurima largita hospitem dimisit. abiit itaque

νήσασα ἀπέπεμψεν, ἔλθων μετ' αἰχμαλωσίας ἱκανῆς, ἀπαρχῆς  
 οὐσῆς τοῦ καρποῦ τῆς ἀμαρτίας τῶν Ῥωμαίων τῶν κατοικούντων  
 ἐν Θράκῃ καὶ ἐν πάσαις ταῖς κατὰ δύσιν μέρεσιν· οἱ γὰρ Βιθυνοὶ D  
 καὶ Φρύγες καὶ οἱ ἐν πάσαις τῆς ἐφίας οἰκοῦντες ἐπαρχίαις,  
 5 προλαβὼν γὰρ ὁ χρόνος κατέφθειρεν, οὐ καὶ ὑπὸ τῶν Τούρκων  
 κατεφθάρησαν. ἔλθων δὲ ὁ Ὀμοῦρ ἐν τῇ Σμύρνῃ, καὶ ἰδὼν τὸ  
 πολίχνιον ἥδη ὑπὸ τῶν φρερίων πεπληρωμένον, μεστὸν ἀνθρώ-  
 πων πολεμικῶν καὶ εὐμηγάνων, πλήρες κατεργασμένον καὶ  
 μηδεμιᾶς ἄλλης δεούσης οἰκοδομῆς, ὠδυνήθη τὴν ψυχὴν καὶ  
 10 ἐπιμόνως καθ' ἑαυτὸν ἐβουλεύσατο ἢ τὸ φρούριον κατασχεῖν ἢ  
 τὴν ψυχὴν ἀποβαλέσθαι. ἀρξάμενος δὲ μάχεσθαι καὶ ἀντιμάχε-  
 σθαι καὶ πολεμικὰς μηχανὰς ἐξετάζειν καὶ ἐφευρίσκειν, οὐ διέλει-  
 πε νύκτα καὶ ἡμέραν διεγείρων πολέμους διὰ τε ἀκροβολισμῶν P. 14  
 καὶ γαιορρυγμάτων καὶ τοιχορρυγμάτων καὶ πασῶν ἄλλων κατα-  
 15 σκευῶν. ἥδη δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀγωνίσμασι καὶ παλαίσμασιν  
 ὥσπερ τις ἄλλος Ἀναῖος ἀντιμαχόμενος ἠδυνήθη εἰς τόσον ὥς  
 καὶ τὴν τάφρον τοῦ πολυχνίου διαπερᾶσαι σὺν τοῖς αὐτοῦ, καὶ  
 κλίμακας ἐν τοῖς τεῖχεσι θεῖναι, καὶ ὥς λυσητὴρ κῶων, ὥρμησεν V. 11  
 αὐτὸς πρῶτος ἀναβῆναι καὶ τὸ τρούπιον αὐτὸς μόνος λαβεῖν. ἢ  
 20 δὲ ἄνω πρόνοια ἢ τὰ πάντα καλῶς ἄγουσα καὶ μεταφέρουσα, ὁ-  
 βῶσα τὸ θηριόγνωνμον αὐτοῦ καὶ δρακόντειον ὄρημα, μεσάζον-  
 τος ἥδη τῆς ἀναβύσεως τῶν βαθμίδων τῆς κλίμακος, καὶ ἀνα-

## 3. an πᾶσι τοῖς?

captivos multos secum abducens, hasque primitias erroris sui perceperunt Romaei Thraciam caeterasque Occidentis partes incolentes: nam Bithyni et Phryges caeterarumque Orientis praefectarum incolae a Turcis in servitutem annis praeteritis redacti erant. Smyrnam tandem reiectus Homur oppidulum a fratribus militibus iam perfectum absolutumque cernit, crebrosque et frequentes in eo viros bellicosos et apprimè industrius, nihilque constructioni eius deesse. acerbio itaque animi dolore correptus, iugiter secum agitare aut oppidum occupandi aut vitam perdendi consilium. oppugnatione deinceps coepta non cessavit machinas bellicas experiri novasque comminisci; noctu et interdiu ad pugnam velitationibus lacessere, et cuniculis actis caeterisque molitionibus adhibitis muros perfodere et evertere; tandemque, velut alter Bacchus, frequentibus oppugnationibus et praeliis in oppidi fossam penetravit, scalisque moenibus admotis, tanquam canis rabidus, primus murum subire ausus est, solique sibi tropaeum erigere. verum divina providentia, quae omnia quo vult agit et transfert, ferocem istius animum et vehementem impetum intulit, de illo ita decrevit. cum ad medios scalae gradus iam pervenisset, galeamque ab oculis parum reiecisset, ut quantum esset pro-

πετάσας μικρὸν τὴν περικεφαλαίαν ἀπὸ τῆς ὄψεως τοῦ ἰδεῖν τί τὸ ἐλλείπον ἀπὸ τοῦ προμαχώνος, καὶ βέλος ἀφίεται τζαγρόβελος κατ' αὐτοῦ, καὶ περονᾷται τὸ ἐπισκύνιον διὰ μέσον τῶν ὀφρυῶνων, καὶ πίπτει κύμβαχος ἄνωθεν κάτω, καὶ οὕτω βιαίως ἀπέρρηξε τὴν ψυχὴν. ἀρπάσαντες δ' αὐτὸν οἱ στρατιῶται ἔνδον πεσόντος τῆς τάφρου, πολλῶν πεσόντων Τούρκων, ἔφερον αὐτὸν νεκρὸν ἐν τῷ πολιχνίῳ τῆς Σμύρνης τὸ κείμενον ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ ὕρους, ὅπερ φρούριον ἐτύγγανε ἀκρόπολις ποτε τῆς παλαιᾶς καὶ διεφθαρμένης Σμύρνης, ἀνακαινίσας αὐτὸ προλαβὼν ὀλίγοις ἔτεσιν Ἰωάννης ὁ Δοῦκας βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων· ὁ Ἀτὴν δὲ ἀρχηγὸς Τούρκων, ὁ καὶ πατὴρ τοῦ Ὁμοῦρ, παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀνδρονίκου τοῦ γέροντος ἔλαβε καὶ κατεῖχε. τοιοῦτον ἦδη τὸ τέλος ὁ Ὁμοῦρ ἔσχεν.

- D 8. Ὁ δὲ Καντακουζηνὸς συνθήκας ποιήσας μετὰ τοῦ κράλη καὶ φιλιάν ἐνσπονδον μεσολαβούντων κύστρων καὶ πόλεων 15 καὶ ἐπαρχιῶν τῆς δυστυχοῦς βασιλείας τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἀντὶ Ῥωμαίους δεσπότης κληροδοθέντες εἰς ἡγεμόνας βαρβάρους, Τριβαλλοὺς τε καὶ Σέρβους· ἤρξατο δὲ κατατρέχειν καὶ αὐτὸς καὶ λεηλατεῖν καὶ φθείρειν πάσας τὰς πόλεις τῆς Θράκης ἄχρις αὐτῆς Σηλυμβρίας. οἱ δὲ τῆς πόλεως ἐννοήσαντες τὸ γεροντὸς παρὰ 20 τοῦ Ὁμοῦρ τὸ πέρυσιν χεიმῶνα, καὶ σκοποῦντες ὅτι τοῦτον ὁ Καντακουζηνὸς μετεπέμψατο καὶ αὐτὸς ἦν αἴτιος τῆς ἐνδημίας τοῦ Ὁμοῦρ, οὐκ εἰδότες ὅτι αὐτόκλητος ἐλήλυθε ἢ ὅτι κλώθουσα ἀντιστρέφως τὰ νήματα κακὴ τύχη τῶν Ῥωμαίων προυξένησεν αὐτὸν τοῦ ἐλθεῖν καὶ καταπαιῆσαι χώματι εὐθαλῇ Ῥωμαίων 25

pugnaculi pinna inferior cerneret, sagittarius e superiore propugnaculo eum vulnerat adacto inter media supercilia telo. percussus Homur ex alto praeceps in caput cadit, vitamque hoc violento exitu finivit. in fossam lapsum milites Turci magno numero accurrentes mortuum in oppidum Smyrnae vertici montis impositum raptim efferrunt; quod castrum veteris eversaeque Smyrnae arx quondam fuerat, non multos ante annos a Iohanne Duca Romanorum imperatore iterum aedificata, quam Atin Turcorum princeps Homuris pater Andronico seniore imperante a Romanis postea recepit et obtinuit.

8. At Cantacuzenus cum crale icto foedere initaque amicitia, cum praeterisset interiecta castra, itaeque infortunati Romani imperii, quae dominos alios Romaeis pulsatae erant praefectosque barbaros Triballos et Servios, excurrere Selymbrian usque, cunctas Thraciae urbes vastare praedamque agere coepit. at illi qui urbis moenibus se continebant, quae ab Homure anni superioris hieme gesta erant, reputant, et Cantacuzenum accersivisse istum considerant, auctoremque ei fuisse susceptae profectionis: latebat enim sponte sua Homurem advenisse, aut malam Romaeorum

γῆς, βουλὴν βουλευόνται πονηρὰν καὶ κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν P. 15  
 ὁργὴν καὶ μῆνιν θεήλατον. προξενούσι τῇ δεσποίνῃ Ἀννῇ τῇ μη-  
 τρὶ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ἔτι μείρακος τοῦ στείλαι πρέσβεις εἰς  
 τὸν ἡγεμόνα τῆς Βιθυνίας καὶ Φρυγίας, ἔτι δὲ καὶ Παφλαγο-  
 5 νίας, τὸν ὃν ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, τὸν Ὁρχάν, τοῦ αἰτῆ-  
 σαι ἄρωγὴν καὶ βοήθειαν, ὥς ἵνα καταπολεμίῃ τῷ Καντακου-  
 ζηνῷ ἀποστάτῃ ὄντι τῆς βασιλείας, συνθεμένη δοῦναι αὐτῷ πο-  
 σότητα χρυσίου πολλοῦ, καὶ οὓς ἀνδραποδίζουσιν οἱ Τούρκοι  
 Ῥωμαίους ὑπηκόους τοῦ Καντακουζηνοῦ, ἔχῃσι ἄδειαν πωλεῖν  
 10 καὶ πιπράσκειν ἔνθα βούλονται καὶ τοὺς μὴ θέλοντας πωλῆσαι  
 τοῖς αὐτοῦ αἰχμαλώτους, ἀνεμποδίστως περᾶν αὐτοὺς ἀπὸ Σκου-  
 ταρίου, καὶ ἄγειν καὶ φέρειν αὐτοὺς ἔνθα βούλονται. ταῦτα ἐνω-  
 τισθεὶς ὁ Ὁρχάν καὶ ἡδέως ἀκούσας (ἐδίψει γάρ τὴν τοιαύτην  
 15 λῆς ἡδονῆς τὸ μετὰ χαρᾶς προσειπῶν πέμπει τοὺς πρέσβεις  
 ἀγαλλομένους καὶ χαίροντας, οὐκ εἰδότες οἱ ἄθλιοι τίνα με-  
 τακαλοῦνται εἰς βοήθειαν, καὶ ποίαν βοτάνην ἐκθλίβουσιν ἵνα V. 13  
 ποιήσωσι ἔμπλαστρον εἰς τὴν νόσον ἣν ἡ ἁμαρτία αὐτοῖς  
 προεξένησε. στείλας οὖν Τούρκους τὸν ἀριθμὸν χιλιάδας δέκα  
 20 ὁ Ὁρχάν, καὶ τὸν πορθμὸν διαβάντες τῆς πόλεως δέχονται  
 τούτους μετὰ χαρᾶς οἱ πολῖται, καὶ τὰ τῆς πόλεως τείχη καὶ C

11. ἀπό] nonne ἐπί?

fortunam versa vice seriem malorum ducentem occasionem ipsi prae-  
 buisse accedendi et peragranti colles amoenos Romanae regionis. consi-  
 lium ergo perniciosum, deo iis irato minimeque propitio capiunt.  
 apud dominam Annam Iohannis imperatoris etiamtum adolescentis  
 matrem agunt, eique suadent ut ad Bithyniae Phrygiae et Paphlago-  
 niae principem Orchanem, nobis in superioribus memoratum, legatos  
 mittat, qui auxilia et suppetias ab illo petant, quibus Cantacuzenum  
 rebellem opprimat. magnam itaque vim auri daturam se pollicetur An-  
 na, conceditque Turcis ut libere ac secure vendant et distrahant, ubi-  
 cunque libitum fuerit, quoscunque Romanos captivos ceperint Canta-  
 cuzeni partibus adhaerentes: iis etiam, qui mancipia vendere nollent,  
 dat liberam traiciendi deducendique scutarium facultatem, eaque  
 abducendi quocunque vellent. haec a legatis proposita avido laeto-  
 que animo excipit Orchanes, qui antea impotenti atque ardenti li-  
 bidine talia expetebat; multaue confidentia exultans, ingenti volu-  
 ptate completus comiter et benevole legatos amplectitur, eosque al-  
 locutus hilares et gaudio perfusus dimittit. nesciebant miserī quem  
 advocarent ad opem sibi ferendam, qualemque herbam intererent  
 ad levandum emplastro morbum, quem sceleribus suis contraxerant.  
 misit itaque Orchanes militum decem milia, qui traiecto freto intra  
 urbis moenia a civibus gaudio exultantibus accipiuntur, perque vias

τὰς ἔνδον ἀγνιὰς καταπατήσαντες καὶ φιλοξενηθέντες παρὰ τῆς  
 δεσποίνης καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐξίασι κατὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ.  
 ὁ δὲ Καντακουζηνὸς ἀσφαλιώσας τὰ φρουρία, καὶ ζωοτρο-  
 φίας καὶ τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν ἅπαντα καλῶς ἐπιμελησάμενος,  
 ἐξείσι καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ Ῥωμαϊκῶν καὶ Σερβι- 5  
 κῶν στρατευμάτων, καὶ συμπλακείς καὶ πρώτην καὶ δευτέραν  
 εἰσβολὴν οὐκ εἶχον οἱ Τοῦρκοι κερδᾶναι τι τοῦ αὐτοῦ· ἦν γὰρ  
 ὁ ἀνὴρ περὶ τὰ πάντα πολεμικώτατος, ἀλκὴν ἔχων καὶ τέχνην  
 τῶν πολέμων ὥς οὐδεὶς τῶν ἄλλων τοῦ τότε καιροῦ. ὅσοι  
 μὲν τῶν Τοῦρκων ἠνδραποδίζοντο, μαχαίρας αὐτοὺς παρὰν- 10  
 Δλωμα ἐπεποίη· ὅσοι δὲ τῶν Ῥωμαίων, μόνον τοῖς ἐνδύμασι  
 αὐτοὺς ἀφελούντες γυμνοὺς ἀφίσταν οἵκαδε πορεύεσθαι. οἱ δὲ  
 Τοῦρκοι τὸ πολεμεῖν ἀφέντες τὸ σκυλεύειν τὰς κώμας κατέτρε-  
 χον, καὶ δὴ ὄρμαθους ἀναριθμήτους ἐξ ἀλύσεων ἀνθρώπους συμ-  
 πλέξαντες εἰς τὴν Κωνσταντίνου ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, θηλά- 15  
 ζοντα νήπια καὶ ἐφηβους νέους, ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς, ἅπαντας  
 φῦρόν τε ὥς πρόβατα ἐν τῇ λεωφόρῳ, ὥς Σκῆθας ἢ Ἀβασγοὺς  
 ἀπεμπολοῦντας ἐκόμιζον. καὶ τὸ δεινότερον ὅτι εἰ ἔτυχε μὴ  
 παραχρῆμα οὐχ εὐρίσκετο ἀγοράζων, ἐν ταῖς ὅψεισι τῶν Ῥω-  
 μαίων δεινῶς οἱ Ῥωμαῖοι παρὰ τῶν βαρβάρων, ὃ τῆς ἀ- 20  
 σπلاγχνίας, ἐμαστιζοντο. οὐκ ἄλλο τὸ πανουργευόμενον ἢ ὅτι  
 καμφθέντες αὐτοὺς ἐξωνήσωσι. τοὺς δὲ μὴ ἐξωνουμένους πα-  
 P. 16 ρεσθὺς τὸν πορθμὸν δια βιβάσαντες ἐν τῇ Προύσῃ καὶ ἀνω-

11. ἐπεποίη] ἐποίησαν Bullialdus.

urbis et muros ambulans, eosque lustrant. benigne ab imperatrice  
 habitis caeterisque Romaeis urbe excedunt, et adversus Cantacuzenum  
 profiscuntur. ex altera vero parte Cantacuzenus praesidiis impositis  
 castra arcesque firmat, commeatumque et caetera necessaria invehit,  
 progrediturque cum Romaeorum sibi adhaerentium copiis Serviorum-  
 que exercitu, praelioque semel atque iterum commisso nullum dam-  
 num a Turcis passus est: erat quippe vir bellicosissimus, robustus  
 et artis bellicae prae caeteris sui temporis hominibus peritus. quoti-  
 quot igitur praelio ceperunt, Turcos peremerunt, Romaeos vero ve-  
 stibus spoliatis domum nudos remiserunt. at Turci omissa pugna ad  
 pagos diripiendos discurrent. iamque longa agmina mancipiorum ca-  
 tenis victorum trahebant, abducebantque Cpolim viros, mulieres,  
 lactentes infantes, adolescentes, sacerdotes et monachos velut oves,  
 et tanquam Scythas aut Abasgos per vias vendendi gratia agebant.  
 quotique acerbior erat, nisi redemptor statim accederet, spectantibus  
 Romaeis Romaei a barbaris, prohi inhumanum scelus, flagris caede-  
 bantur. isque malus caedentis erat animus, ut miseratione motus  
 quispiam eos redimeret. qui vero redempti non sunt, eos trans fretum  
 Prusam statim avexerunt, inque alias regiones mediterraneas inter

τέρω τούτους ἀπέπεμπον ἐν τοῖς Τούρκοις πιπραθσομένους.  
καὶ ἦν ἰδεῖν θέαμα ἑλεεινόν. πανταχοῦ κλαυθμοί, πανταχοῦ ὀ-  
δυρμοί, πανταχοῦ δάκρυα ἐν ὄψει τῶν Ῥωμαίων, καὶ ὁ  
ἐλεῶν οὐκ ἦν οὐθ' Ἕλλην οὔτε βάρβαρος.

5 9. Τότε Καντακουζηνὸς εἰς νοῦν λαβὼν τὸ γεγονός, B  
καὶ μὴ φέρων τὴν αἰτοπον πρᾶξιν ἣν ἀθέσμως μετεχειρίσαντο  
οἱ τῆς πόλεως πρὸς τοὺς ἔξω Ῥωμαίους, βουλὴν βουλευέται  
πονηράν, θεοῦ σκληρύνοντος, οἶμαι, τὴν καρδίαν αὐτοῦ διὰ τὸ  
καταποντισθῆναι ἄρδην τοὺς Ῥωμαίους. καὶ στείλας πρέσβεις  
10 εἰς τὸν Ὁρχάν αἰτεῖ παρ' αὐτοῦ βοήθειαν ὡς ἀδικούμενος  
ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ ὡς ἐπιτροπος ὢν τῆς βασιλείας τοῦ  
ἀποικομένου βασιλέως Ἀνδρονίκου, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι φθονή-  
σαντες ἐξέωσαν αὐτὸν τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ κατέσφαξαν τοὺς αὐ-  
τοῦ συγγενεῖς, κἀκεῖνον φυγάδα πεποίηκαν. εἰ οὖν ἀντιλάβη  
15 τε αὐτὸν καὶ χεῖρα βοηθείας ὀρέξη, ἔχει δοῦναι αὐτῷ τὴν  
θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα μετὰ καὶ πολλῶν θησαυρῶν χά- C  
ριν προικός, καὶ ἔχειν αὐτὸν ὡς υἱόν, καὶ ὑπακούειν αὐ-  
τῷ εἰς πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ. τότε ὁ Ὁρχάν ἀκούσας  
τοῦ πρέσβει παρ' ἐλπίδα γαμικῶν συναλλαγμάτων φθεγγο-  
20 μένους φωνάς καὶ θησαυρῶν ἀπειλῶν ἀγγελίας, κεχρηνὼς οὐ-  
τως ὡς βοῦς διψῶν ἐν καύσωνι θέρους ἐν λάκκῳ πλήρει V. 13  
ὑδάτος ψυχροτάτου πίνων μὴ κορεννύμενος τῶν ναμάτων, οὐ-  
τω καὶ οὗτος ἐνωτισθεὶς ὑπὸ τῆς βυρβαρικῆς ἀκολασίας.

Turcos venum miserunt. omnium erat miserabilis aspectus; ubique luctus, lamenta et lacrimae intuentibus Romaeis, neque ullus Graecus aut barbarus miserebatur.

9. Civium Cpoleos adversus alios Romaeos nefarie admissum tam indignum facinus cum animo versaret. Cantacuzenus, nec id ferre posset, perniciosum consilium, deo, ut videtur, cor eius indurante, eligit, quo Romaei funditus perirent. legatis ad Orchanem missis auxilium ab eo poscit, ut a Romaeis iniuriam passus, et imperii Andronici defuncti imperatoris administratione, cuius ipse tutor erat, invidia pulsus. suos etiam consanguineos occisos queritur, seque fugere coactum. si itaque opem ferre velit adiutoremque se praehere, pollicetur ei nuptum filiam se daturum multosque dotis nomine thesauros, habiturumque eum pro filio, inque omnibus ei obtemperaturum. tunc Orchaenus cum legatos de connubialibus pactis disserentes praeter spem audivisset ingentesque auri pollicitationes, non secus ac bos ore hianti per aestatis ardentem aestum e lacu frigidissimae aquae pleno hauriens, quamvis largissimo potu sitim non restinguit, haec auribus insinuata promissa secundum innatam barbaris libidinem atque aviditatem amplectitur. gens enim ista caeteras

καὶ γὰρ ἀκράτητον τὸ ἔθνος αὐτὸ καὶ οἰστρομανὲς ὥς οὐδὲ  
 ἐν τῶν πασῶν γενῶν, ἀκόλαστον ὑπὲρ πάσας φυλάς καὶ ἀ-  
 κόρεστον ἀσωτίαις. τοσοῦτον γὰρ πυροῦται ὅτι καὶ κατὰ φύ-  
 σιν καὶ παρὰ φύσιν ἐν θηλείαις, ἐν ἄρρεσιν, ἐν ἀλόγοις ζώ-  
 οῖς ἀδεῶς καὶ ἀκρατῶς μιγνύμενον οὐ παύεται. καὶ ταῦτα τὸ 5  
 ἀναιδὲς καὶ ἀπάνθρωπον ἔθνος εἰ Ἑλληνίδα ἢ Ἰταλὴν ἢ  
 ἄλλην τινὰ ἑτερογενῆ προσλάβηται ἢ αἰχμάλωτον ἢ αὐτόμολον,  
 ὥς Ἀφροδίτην τινὰ ἢ Σεμέλην ἀσπάζονται, τὴν ὁμογενῆ δὲ  
 καὶ αὐτόγλωττον ὥς ἄρκτον ἢ ὕαιναν βδελύττονται. ἀκούσας  
 τοίνυν δ' ῥηθεὶς ἀρχηγὸς Ὀρχάν τὴν πρὸς γάμον τῆς κόρης 10  
 συνάφειαν (ἦν γὰρ ὠραία τῇ εἶδει καὶ τὴν ὄψιν οὐκ ἄχα-  
 ρις) καὶ τὸν τῆς προικὸς ὄγκον καὶ τὰ σταλθέντα παρὰ τοῦ  
 Καντακουζηνοῦ προγαμιαῖα δωρήματα συνένευσεν εὐκόλως,  
 καὶ φιλοτιμήσας τοὺς πρόσβεις ἀπέπεμψεν ὄρκους δοὺς καὶ  
 P. 17 λαβὼν ὥς ἀπὸ τοῦ γε εἰς τὸ ἐξῆς ἔσται γαμβρὸς τοῦ Καντα- 15  
 κουζηνοῦ καὶ εἰς πᾶσαν ἀρωγὴν καὶ βοήθειαν ὥς υἱὸς πρὸς  
 πατέρα ἀόκνως ἐτοιμασθήσεται, μόνον τὴν μελλονύμφην σὺν  
 τῇ φερνῇ συντόμως πρὸ τοῦ ἔαρος εἰ μεταπέμψει. ἔτυχε  
 γὰρ αὕτη ἡ μιαρὰ μνηστεία ἐν Ἰανουαρίῳ μηνὶ γενέσθαι τοῦ  
 τότε χρόνου. καὶ σὺν τούτοις ἐστάλθησαν ὥς πέντε χιλιάδες 20  
 Τοῦρκοι τῷ Καντακουζηνῷ, ἄνδρες μαχιμώτατοι καὶ ὀξεῖς εἰς  
 θυμὸν καὶ τῶν Ῥωμαίων φθορεῖς, ὥς εἰκάσει τις αὐτοὺς εἰς  
 κύνας καρχαρόδοντας ἢ Χάρωντας. ἀποδεξάμενος οὖν αὐτοὺς

2. aut πάντων legendum aut γενεῶν.

nationes intemperantia atque inexplibilis luxuriae furore vincit, qui eo erumpit ut non solum iuxta naturae leges, sed etiam contra fas et ordine praepostero cum feminis et maribus atque brutis audacia effreni stupra exercent. praecipue vero impudens et inhumana gens, si Graecam aut Italiam aliamve peregrinam mulierem captivam aut transfugam possideat, ut Venerem aliquam aut Semelen amplectitur, populares vero feminas ut ursum aut hyaenam aversatur. praedictus itaque princeps Orchanes cum de coniugio puellae, quae praestanti forma ac venusta erat, deque dotis amplitudine verba percepisset, missisque a Cantacuzeno donis antenuptialibus captus esset, facile petitionibus legatorum annuit, eosque honorifice habitos dimisit, et iureiurando interposito generum Cantacuzeni deinceps gessit, et ad suppetias, ut filium patri, ferendas apparatusum se pollicitus est, hac solum addita condicione, ut futuram uxorem sine mora ante vernum tempus accersat: haec enim sponsalia scelesti mense Ianuario anni illius celebrata sunt. his pactis missa sunt militum Turcorum quinque milia bellicosorum et manu promptorum, qui Romaeorum totidem pestes erant, ut quivis eos cum canibus dentes exasperantibus aut Charontibus rite comparaverit. hos Cantacuzenus pro more



ὁ Καντακουζηνὸς καὶ τὴν συνήθη φιλοφροσύνην μετὰ δώρων  
 ὅτι πλείστων, ὑποσχέσεων κατακορέσας αὐτούς, ἐτοιμάζετο B  
 τὴν πρὸς τὸ Βυζάντιον παρασκευὴν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ  
 στίφος τῶν Τούρκων καὶ ἑτέρους τόσους ἢ καὶ πλείονας  
 5 Σέρβους, καὶ Ῥωμαίους ὅσους ἡ Θράκη τότε ἔχειν ἠδύνατο.  
 καὶ δὴ ἐτοιμάσας τὰ τῆς προικὸς καὶ πέμψας τὴν θυγατέρα  
 αὐτοῦ τῷ Ὁρχάν σὺν πάσῃ τιμῇ καὶ περιφανείᾳ καὶ δόξῃ  
 καὶ πολλῇ τῇ λαμπρότητι, αὐτὸς εἰς πόλεμον ἡσχολεῖτο. καὶ  
 δῆτα ἀρξάμενος ἀπὸ Σηλυμβρίας ληΐζειν καὶ καίειν πάσας  
 10 κώμας καὶ πόλεις ἄχρις αὐτῆς πόλεως. καὶ τοὺς δυστυχεῖς  
 Ῥωμαίους, οὓς μὲν Σέρβοι ἡχμαλώτευσον, εἰς Σερβίαν ἀπέ-  
 πεμπον, οὓς δὲ Τούρκοι, τὸν πορθμὸν διαβιβάζοντες εἰς  
 Προῦσαν καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις δορυαλώτους ἐπόμπευον. καὶ C  
 ἦν ἰδεῖν θέαμα ἐλεεινόν. τίνες οἱ αἰχμαλωτιζόμενοι; Ῥωμαῖ-  
 15 οἱ. τίνες οἱ αἰχμαλωτιζόμενοι; Ῥωμαῖοι. τίνες οἱ σπαθι-  
 ζόντες; Ῥωμαῖοι. τίνες οἱ σπαθιζόμενοι; Ῥωμαῖοι. τίνων  
 τὰ νεκρὰ σώματα; Ῥωμαίων. τίνες οἱ νεκρώσαντες; Ῥωμαῖ-  
 οἱ. ὦ δεινῆς συμφορᾶς! ἐλθόντος δὲ τοῦ Καντακουζηνοῦ σὺν  
 αὐτῷ τῷ στρατῷ, ὅπερ εἰρήκαμεν, ἄχρὶ καὶ τῶν πυλῶν τῆς  
 20 Κωνσταντίνου, πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων φθείρας καὶ δορυα-  
 λώτους πλείστους, καὶ πάντα τὰ πέριξ ἐν ἐρημίᾳ καὶ ἀφανι-  
 σμῷ καταστήσας, ἐζήτει τὴν πόλιν λέγων ὥς „οὐκ ἀδικήσω  
 τινὰ ἢ ἀδικήσας ἐλήλυθα, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ὥς ἀδικηθεῖς καὶ  
 ἀδικούμενος. ἐπίτροπός εἰμι τῆς βασιλείας Ῥωμαίων παρὰ

1. καὶ] nonne κατὰ?

comiter atque humane suscipit, dona quamplurima largitur, promissisque ipsos onerat. apparat deinde adversus Byzantium expeditionem, agmen Turcorum post se trahens, aliosque totidem vel etiam plures Servios et Romaeos, quicumque Thraciam tunc habitabant. iamque cum dote et pompa splendida multaque magnificentia ad Orchanem filia transmissa, ad bellum se ipse accingebat, et a Selymbria Cpolim usque direptionibus atque incendiis vastare pagos et urbes coepit. infelicesque Romaei aut Serviorum praeda facti in Serviam dimissi sunt, aut a Turcis capti freto trajecto Prusam caeterasque urbes translati sunt et in servitutem abducti. miserabile spectaculum omnibus exhibitum: nam qui in servitutem redigebat et qui vinciebatur, percussor et percussus Romaeus erat uterque; quique occidebant et occidebantur, o acerba calamitas! Romaei erant. profectus Cantacuzenus, ut iam dixi, usque ad portas Cpoleos plurimis Romaeis occisis aut captis, omnibus circumiacentibus locis desolatis et eversis, urbem occupare quaerebat, taliaque verba dicit. „non illaturus cuiquam iniuriam, viri Byzantini, veni, neque hactenus intuli,

- Δ τοῦ ἀποικομένου βασιλέως Ἀνδρονίκου. ὁ νέος αὐτὸς καὶ διάδοχος τῆς βασιλείας ἐμὸς ἐστὶ βασιλεὺς καὶ υἱὸς κατὰ θεοῦ· οὕτως γάρ μοι ἀνέθηκεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. τί κακὸν ἔπραξα εἰ βούλομαι λαβεῖν αὐτὸν γαμβρόν; οὐκ οἶδατε ὅτι πατὴρ αὐτοῦ ὡς ἀδελφὸν γνήσιον καὶ 5 ἐώρα καὶ ἐπρόσεχε καὶ ἐφίλει, καὶ τὴν βασιλείαν πολλὰς ὥς ἐκέκον αὐτὸν καὶ ἀνετίθη καὶ συνεμέριζε ταύτην μετ' ἐμοῦ; οὐκ εἰμὶ τῶν ἐνδόξων, τῶν εὐγενεστάτων, τῶν περιφανῶν, τῶν ἐν πλούτῳ καυχωμένων ὁ ὑπέροχος, τῶν ἐν στρατηγίαις ὁ ἀλκιμώτατος; τί καταφρονεῖτε; καὶ ταῦτα γένος 10 V. 14 τῆς κάτω τύχης καὶ μιζοβάρβαρον τυγχάνοντες. διὰ τί τοῦτο ἦλθον, ὃ πολῖται; οὐκ ἀδικήσων τινά, ἀλλὰ μᾶλλον δικαιοῶσων. καὶ τοὺς μὲν ἐπταικότας ἀφίημι τὰ παραπτώματα P. 18 τα, τοὺς δὲ ἀδικηθέντας δικαιοῶσω ἐκ τῶν ἐμῶν θησαυρῶν, καὶ εἰρηναίαν κατὰστασιν εἰσάξω ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων πολι- 15 τείᾳ. εἰ δ' οὖν τὸ πᾶν ἐκδικήσω καὶ ἀνταποδώσω Θεοῦ κελεύοντός μοι διὰ τὰς ἀνομίας ὑμῶν. ἀνοίξατέ μοι τὰς πύλας. ὅμνυμι τὸν δεσπότην Χριστὸν καὶ τὴν πανυπέραγον αὐτοῦ μητέρα, οὐχ ὡς ἐχθρὸς ἀλλ' ὡς φίλος φανήσομαι." οἱ δὲ τῆς πόλεως τὸ παράπαν ἀπόκρισιν μὴ δόντες ὡς ἔν- 20 χεν, ἀλλὰ καταφρονούντες, καὶ ἀτίμους λόγους οἱ τοῦ δήμου χυδαῖοι ἐκ τῶν προμαχῶνων κατέχεον. αὐτὸν δὲ λοιδοροῦν-

16. οὖν] immo οὐ. 17. τὰς alterum deest P.

qui antea contumeliam prius sum passus. imperii tutor ab Andronico imperatore novissimo sum electus. adolescens ipse imperii heres, imperator meus est filiusque per adoptionem: sic enim pater eius coram deo mihi mandavit. quid peccavi si generum adsciscere illum volui? an latet vos quod pater eius tanquam fratrem genuinum me semper sowerit et dilexerit? et imperii curam, ut et illum ipsum, mihi commiserit et mecum partitus fuerit? nobilis certe sum, illustris et clarus, summusque inter eos qui se divites praedicant, eorumque qui arma bellumque tractant fortissimus. quare vobis infimae sortis hominibus barbarorumque labe inquinatis despectus sum et spretus? propter hoc accessi, o cives, non ut quemquam damno afficiam, sed potius ut ex aequo et bono suum cuique tribuam. iis profecto qui peccaverunt veniam concedo, eorumque qui detrimētum aliquod senserunt, propriis impensis damna resarciam: Romanam rempublicam constituam, eique pacem stabilitam. quid? si ut deus iubet, vindicarem scelera vestra? aperite ergo mihi portas, dominum Christum iuro illiusque penitus intemeratam matrem, quod me nulli hostem, sed omnibus benevolum exhibebo." Byzantini vero nullum responsum, verba Cantacuzeni aspernati, dederunt: quin etiam de plebis sece homines ex propugnaculis verba contumeliosa in eum iactabant, ipsumque probis pro-

τες καὶ τὴν αὐτοῦ σύζυγον καὶ τὴν θυγατέραν Ἑλένην, ἣν ὥς ἐν ὀλίγῳ δέσποιναν καὶ κυρίαν αὐτῶν ὁ χρόνος ἔμελλε χειροτονῆσαι, αὐτοὶ ὥς μαχλῆδα διὰ γλώττης κατέσυρον. τότε ὁ Καντακουζηνὸς ὁρῶν ὅτι διὰ δημηγοριῶν καὶ νομιστικῶν λό- B  
 5 γων οὐκ ἦν τὸ παρᾶπαν χειρώσασθαι, τὴν ἄλλην ἔφερε, καὶ δὴ διὰ πολεμικῶν καὶ διὰ τῶν ἐντὸς εὐρισκομένων οἰκειῶν αὐτῇ εἴσεισιν ἐν τῇ πόλει, καὶ πάντες συνέρρεον ἐπὶ τῇ θέρμῃ A. M. 6855  
 αὐτοῦ εὐφημοῦντες καὶ ὥς βασιλέα δοξάζοντες. C. 1347  
 Ind. 15

10. Ἡ δὲ βασιλὶς Ἄννα ἔνδον τοῦ παλατίου ἐγκλεισθεῖ- C  
 10 σα σὺν τῇ νύμφῃ αὐτῆς καὶ ὀλίγοις στρατιώταις οὐκ ἐνεδίδου, ἀλλὰ κατεβόα καὶ „ῥήδίκημαι” λέγουσα οὐκ ἐπαύετο. οἱ δὲ τοῦ Καντακουζηνοῦ ἐβούλοντο μὲν εἰσπηδῆσαι καὶ ἐντὸς ἐλθεῖν καὶ ἀτάκτως τὰ ἄνω χαμαὶ καὶ τὰ κάτω εἰς τὸν ἄερα λιμνῆσαι, ἀλλ’ ὁ Καντακουζηνὸς ἐκώλυε. οἱ δὲ στρατιῶται  
 15 ἀναμιμνήσκοντες τὰς ἀδολεσχίας καὶ τῶν βαναύσων ὕβρεις, ὥς κατέχεον ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, ἡγανάκτουν κατ’ αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ διὰ λόγων πιθανῶν ἐπράυνε τὸν ὄχλον. τότε οἱ τοῦ πα-  
 20 λατίου ἰδόντες ὅτι κινδυνεύουσι τοῦ θανεῖν, παρεδούσαν ἑαυ- D  
 τῆς, καὶ εἰσελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ ἀπῆλθεν ἕως τῶν ἐνδοτά-  
 20 των οἰκίσκων, εὔρε τὴν δέσποιναν σὺν τῇ νύμφῃ αὐτῆς καθε-  
 ζομένην, μὴ φροντισάσης τὸ καθόλου μηδὲ παρασσευθεΐσης τὸ οἰκονοῦν τῆς μήνιδος ἧς ἐπεφέρετο κατὰ τοῦ Καντακουζι-  
 νου· ἀλλ’ ἐκάθητο ἀτρεμοῦσα καὶ μὴ φοβηθεῖσα τὸ καθόλου.

sciindebant, coniugem atque filiam eius Helenam, quae brevi tempore interiecto eorum domina atque imperatrix constituenda erat, ut scortum conviciis onerabant. tunc intellexit Cantacuzenus admonendo aut verbis castigando urbem se recipere non posse, ad alias vero se convertit artes, belloque experitur ac tandem ope amicorum et propinquorum, qui in urbe remanserant, ingreditur; ad quem conspicendum omnes conflunt, faustis acclamationibus prosequuntur imperatoremque salutant.

10. At imperatrix Anna, quae intra palatium clausam se continebat cum filio paucisque militibus, nequaquam cedere, sibi vim atque iniuriam fieri vociferari. interim Cantacuzeni milites urbem invadere in eamque perrumpere tentant, omnia subversuri; quorum impetum ipse repressit. cumque ei in memoriam revocarent probra et contumelias in eum iactatas sordidorumque hominum propudiosa verba, ipsi indignabantur; quos tumultuantes sermonis suavitate ac dulcedine sedavit. tunc ergo cum illi qui intra palatium clausi erant, se in mortis discrimen adductos cernerent, sese dedunt. ingressus palatium Cantacuzenus in interiora cubicula penetrat, invenitque imperatricem cum filio suo sedentem, impavidam, ira, qua in Cantacuzenum flagrabat, non remissa: immota enim atque intrepida sedebat.

ὁ δὲ Καντακουζηνὸς ἀνακαλυμμένη τῇ κορυφῇ προσεγγίσας  
κατεφίλει τὴν χεῖρα τοῦ νέου, εἰτα ὡς ἔθος προσκυνήσας καὶ  
P. 19 τὴν μητέρα καὶ δέσποιναν τοῦ νέου εὐφρόνησεν αὐτοὺς ὡς  
βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων. τότε ἅπαν τὸ στράτευμα ἰδὼν τὴν  
ἄκραν αὐτοῦ ἀγαθότητα καὶ τὴν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἀνεξικακί- 5  
αν εὐφρόνησε καὶ ἐδόξασε. τοὺς δὲ Τούρκους φιλοξενήσας ὡς  
ἔπρεπε σὺν δώροις πλείστοις ἀπέπεμψε, χάριτας ὁμολογῶν  
τῷ ἡγεμόνι καὶ γαμβρῷ αὐτοῦ τῷ Ὁρχάν, τοὺς δὲ πολίτας  
φιλοτησίαις, καὶ γέρα πλεῖστα δωρήσας. καὶ δεσποίνῃ Θε-  
ριανεύσας ἐν ἡδύσμασι λόγων καὶ προβλεπτικαῖς πράξεσιν 10  
ἐποίησε ταύτην καταπειθῆ τοῦ λαβεῖν εἰς νύμφην τὴν αὐτοῦ  
Θυγατέρα Ἑλένην εἰς τὸν αὐτῆς υἱὸν Ἰωάννην τὸν Παλαιολό-  
B γον καὶ υἱὸν τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, τὸν  
ὄν προφθάσας ὁ λόγος ἐδήλωσε. ἐτοιμάζονται τοίνυν γάμοι,  
καὶ ὁ ναὸς τῆς εὐλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ὁ ἐν 15  
Βλαχέρναις ἐτοιμάζεται, καὶ ἱεροτελεστίαι καὶ στέψεις ὁμοῦ  
V. 15 γίνονται, καὶ φήμη εὐπαρησίαςτος „Ἰωάννου τοῦ εὐσεβ-  
στάτου βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος Ῥωμαίων τοῦ Παλαιολό-  
γου καὶ Ἑλένης τῆς εὐσεβεστάτης Ἀνγούστης πολλὰ τὰ ἔτη.”  
ὁμοίως καὶ ὁ Καντακουζηνὸς Ἰωάννης καὶ πενθερὸς τοῦ βα- 20  
σιλέως καὶ αὐτὸς στεφθεὶς σὺν τῇ συζύγῳ βασιλεὺς Ῥωμαί-  
ων ἀννηγορεύετο, καὶ Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ δεσπότης. καὶ  
C ᾧ ἰδεῖν ἐν τῇ πανδασιᾷ ἐκείνῃ ὁρμηθὼν βασιλέων καὶ βασι-

11. ἐπεισε codex. correxit Bullialdus.

at Cantacuzenus nudato capite accedens imperatoris adolescentis manum deosculatur: deinde, ut mos erat, matrem eius et dominam salutatur, eosque ut Romanorum imperatores congruis verbis compellat. cernens itaque universus exercitus animum eius summo opere benignum erga que inimicos moderatum et acuum, illum laudibus ac praeconiis extulit. ipse vero cum Turcos, ut decebat, multis donis cumlasset, dimittit, gratiasque Orhani principi genero suo agit. cives epulis demeretur, multisque largitionibus ac congiariis. imperatricem vero blandis sermonibus ita demulcet, et providendo omnibus prudenterque se gerendo ei tandem persuasit ut sibi nuptum deligeret filiam ipsius Helenam, et nuptui collocaret Iohanni imperatori filio, quem ex Andronico Palaeologo supradicto pepererat. nuptiae itaque apparantur, et benedictae dominae nostrae deiparae templum in Blachernis adornatur, cum sacrorum celebratione coronationis solemnibus ritus peragitur, et acclamationes laetitiae publicae signa exaudiuntur, quibus Iohanni Palaeologo piissimo, imperatori Romanorum potentissimo, et Helenae religiosissimae Augustae multos annos optabat populus. simul vero Iohannes Cantacuzenus, imperatoris socer, cum coniuge sua coronatur et imperator proclamatur, et Matthaeus

λίδων, δεσποτῶν καὶ δεσποινῶν, ὡς τὸ πάλαι δωδεκάθεον. ἦν γὰρ ὁ βασιλεὺς ὁ Ἰωάννης τῇ ἡλικίᾳ μεσάζων ἔφηβος, ἡ δὲ βασιλὶς Ἑλένη τρισκαίδέκατον ἔτος ἄγουσα. ἔγκυος δὲ γενομένη ἔτεκε τῷ βασιλεῖ υἱὸν πρωτότοκον ἄρρενα, ὃν καὶ Ἀνδρόνικον ἐπωνύμασε. ἀρξάμενος δὲ προσχωρεῖν εἰς τὸν τῆς ἀφηλικιότητος χρόνον ἀτασθαλεῖν ἤρξατο καὶ νεωτερίζειν, οὐκ ἐν αἰχμαῖς καὶ δόρασιν ἀλλ' ἐν κοίταισι καὶ ἀσελγείαις, καὶ ταῦτα δακνύουσας καὶ καπνὸν δριμύ ἀποπεμπούσας ἀπὸ καρδίαις πολλῶν. ὁ δὲ Καντακουζηνὸς οὐκ ἐδίδου ὕπνον τοῖς βλεφάροισι οὐδὲ τοῖς κροτάφοις νυσταγμόν. ἀλλ' ὡς εἶδον καὶ ἔμαθον τὸν παρεληλυθότα χρόνον οἱ Τοῦρκοι τὰ τῆς Θράκης εἰσόδια καὶ ἐξόδια, οὐ διέλειπον περῶντες οἱ μὲν ἐκ Σηστοῦ πρὸς Ἀβυδον, οἱ δὲ ἐκ Λαμψάκου σὺν ἀκατίοις πάνυ μικροῖς ἐληλάτουν Χερρόνησον. ὁ δὲ Καντακουζηνὸς οὐ διέλειπε προσέχων τὰ φρούρια τὰ πρὸς τὴν Σερβίαν. τότε καὶ Σουλειμάν εἷς τῶν υἱῶν τοῦ Ὁρχάν περάσας ἀπὸ Λαμψάκου σὺν στρατείᾳ πλείστη ἐληλάτει Χερρόνησον. ὁ δὲ δεσπότης Ματθαῖος ὁ Καντακουζηνὸς συναντήσας αὐτῇ περὶ πού τοι ἐν Χερρόνησῳ Ἑξαμίλιον συνάπτει πόλεμον, καὶ πολλοὺς τῶν Τοῦρκων ὥλεσε, καὶ αὐτὸν τὸν Σουλειμάν.

11. Ὁ δὲ Καντακουζηνὸς ὁρῶν ἐν στενῷ τὰ τῶν Ῥω-Ρ. 20 μαίων πράγματα τυγχάνοντα, τὸν δὲ γαμβρὸν αὐτοῦ συμβα-

filii eius despota renuntiatur. in hoc celebri epulo cernere erat choream imperatorum et imperatricum, dominorum et dominarum quale fuisse olim traditur deorum duodecim convivium, imperator siquidem Iohannes adolescentiae flore vigeat, Helenaque imperatrix annos tredecim nondum egressa erat; ex imperatore vero cum concepisset, filium ei peperit primogenitum, quem Andronicum nominarunt. at ille virilem aetatem adeptus sceleribus se pollueri coepit iuveniliterque agere, non armis tractandis deditus, sed stupris et moechationibus, quas multorum animos vellicabant et e cordibus fumum acrem et mordicantem excitabant. at Cantacuzenus somno et quieti haud se permittebat, cumque Turci antea exploravissent et cognovissent Thraciae claustra eorumque aditus et exitus, fretum assidue, alii Sesto Abydum, alii Lampsaco, minoribus navigiis traiciebant, et Chersonesum depopulabantur. Cantacuzenus autem iugiter tuendis arcibus et castris in Serviae finibus sitis invigilabat. tunc etiam Suleimanes Orchanis filiorum unus Lampsaco solvens fretum cum valido exercitu traiecit, Chersonesumque diripit ac devastat; cui dominus Matthaeus Cantacuzenus occurrit, et prope Hexamilium in Chersoneso exstructum cum eo acie conflixit, plurimosque Turcos cum eorum duce Suleimane cecidit.

11. In angusto positas res Romaeorum cum videret Cantacuzenus, generumque suum imperii socium Iohannem deliciis immersum cra-

σιλεύοντα Ἰωάννην ἐν σπατάλῃ καὶ μέθῃ διάγοντα, ἐδυσχέραινε. καὶ μιᾷ τῶν ἡμερῶν κατονειδίους αὐτὸν ἀνακεκαλυμμένην προσώπῳ, ἐξῆλθε τῆς πόλεως σὺν δυσὶ τριήρεσι καὶ εἰς Ἰταλίαν ἀφίκετο. ὁ δὲ βασιλεὺς Καντακουζηνὸς μόνος ἀπολειφθεὶς βασιλεὺς, ὅσον ἡ δύναμις, ἀντεκαθίστατο τοῖς ὑπεναντίοις, 5 πῇ μὲν Τούρκοις πῇ δὲ Σέρβοις. συχνάκις οὖν οἱ Τοῦρκοι Β πηδῶντες ἐπόρθουν Χερρόνησον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης διέτη χρόνον ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ διαβιβάσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν θησαυροὺς ἐγκολπωσάμενος χάριν εὐεργεσίας ἔνεκα τῆς πόλεως παραφυλακὴν, ἐστράφη, καὶ ἐν τῇ Τενέδῳ νήσῳ ἐλθὼν, ἣν γὰρ τότε οἰκουμένη καὶ τῶν Ῥωμαίων ὑπῆρχεν, ἐν φροντίδι δὲ ἦν πῶς αὐτὸν ὁ πενθερὸς καὶ βασιλεὺς ὑποδέξεται. τότε εἰς τῶν εὐγενῶν Γενουίτης σὺν δύο τριήρεσι πλεύσας ἐκ Γενούας πρὸς Ἑλλήσποντον, ἐπεὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων τέθραυστο καὶ εἰς παντελῇ 15 Ὀσφρανισμόν καθείστηκε τὰ πράγματα, ὥρμησε καὶ αὐτὸς ἐκ V. 16 Γενούας τοῦ λαβεῖν μέρος τι τῶν Χερρονήσου φρουρίων τοῦ δεσποζέιν, ὡς ἕτεροι Χίον καὶ ἄλλοι ἄλλους τόπους, Γενουῖται καὶ Βένετοι. καὶ κατὰ πάροδον ἐντυχὼν τῷ βασιλεῖ, καὶ λόγους συνάραντες, καὶ τὴν γνώμην ὁ βασιλεὺς ἀνακαλύψας 20 αὐτῷ εὖρε τὸν ἄνδρα καταπειθῇ καὶ εἰς παντοῖαν βοήθειαν ἔτοιμον. καὶ πιστώσας αὐτὸν ὅρκους ὥστε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θείναι ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τὴν πόλιν ἐξῆραι ἐκ χειρὸς τοῦ Καν-

pulaeque deditum, acri dolore animi perstringitur, eique aliquando libere apertisque verbis vitia exprobravit. at Iohannes urbe excedit, et duabus triremibus Italiam petit. solus itaque regendo imperio Cantacuzenus relictus, pro viribus hostium tam Turcorum quam Serviorum invasionibus et insultibus resistit. frequenter itaque Turci irrumpentes Chersonesum depraedabantur. exacto demum in Italia et Germania biennio, multaque pecunia specie collatae opis erogata ad tuendam urbem, Iohannes imperator revertitur, et ad Tenedum insulam appulit, quae tunc colonis frequens erat Romaeisque parebat, sollicitus quomodo ab imperatore socero suo susciperetur. per id tempus quidam nobilis Genuensis, qui instructis duabus triremibus Genua solverat, ad Hellespontum ferebatur. fractis enim rebus Romanis ac penitus eversis, ipse Genuae portu solverat, ut aliquas arces Chersonesi occuparet illarumque dominium usurparet, ut et alii Chium, alique alia loca Genuenses et Veneti tenebant. dumque praetervehitur, imperatori forte sit obviu; habitisque mutuis inter se colloquiis suum ei consilium aperit imperator; quem voluntati suae obsequentem nactus est, paratumque ad auxilium sibi quovis modo ferendum, fidemque ab eo exegit, et iureiurando obstrinxit pro salute sua caput periculis eum obiecturum, et urbe Cantacuzeni

τακουζηνου θεου συνεργοῦντος, καὶ αὐτὸν μόνον βασιλέα  
 Ῥωμαίων καταστήσει ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως. Φραντ- D  
 ζήσκος ἦν οὗτος, ὁ Γατελοῦζος τὴν ἐπωνυμίαν. ὁ δὲ βασι-  
 λεὺς „εἰ τοῦτο θεοῦ συνεργοῦντος γενήσεται καὶ ἔξω σε βοη-  
 5 θὸν ἐν τῇ ἐπαναλήψει τῆς ἐμῆς βασιλείας, γαμβρόν σε ποιή-  
 σομαι ἐπ' ἀδελφῇ τῇ ἐμῇ Μαρίᾳ.” στέρξαντες οὖν ἀμφοτέ-  
 ροι τὰς ὑποσχέσεις ἔτεμον τὸν Ἑλλήσοιτον ὡς ἐχοῖν, καὶ  
 δὴ πλεύσαντες ἄντικρον πόλεως διὰ τῆς νυκτὸς ἐφθασαν ἐν τῇ  
 μικρῇ πύλῃ τῇ ἐπονομαζομένῃ τῆς ὁδηγητρίας, καὶ ἀνέμου  
 10 σφοδροῦ πνέοντος νότου ὁ Φραντζήσκος σοφίζεται πανουργίαν  
 τινά. ἐν γὰρ ταῖς τριήρεσιν αὐτοῦ ἦσαν ἐλαιοδόχα ἀγγεῖα P. 21  
 πολλά· ἦν γὰρ ἔχων ἀπὸ Ἰταλίας μερικὸν φορτίον ἐλαίου,  
 ὃ καὶ πέπρακεν, καὶ τὰς λαίνας κενὰς ἔφερε. κελεύσας οὖν  
 τοὺς ἐρέτας, σύνδυο τὴν μίαν βυστάζοντες ἐν τῷ τοίχῳ τῆς  
 15 πόλεως συνεθλάτον, καὶ ἥχος οὐκ ὀλίγος ἐξήρχετο, καὶ οὐ  
 διέλιπον κρούοντες καὶ βοὴν ἀποτελοῦντες, ἕως οἱ φύλακες  
 ἀκούοντες ἐπήδησαν ἔξυπνοι. ἐρωτήσαντες δὲ τίς ὁ θρυῶς, οἱ  
 τῶν τριήρεων ἀπεκρίναντο ὅτι „ἐμπορικὰ νῆα ἔσμεν φέροντες  
 ἔλαιον πολὺ, τὰ μὲν ἐν τῇ Ποντικῇ θαλάσῃ τὰ δὲ ἐν αὐ-  
 20 τῇ τῇ βασιλευούσῃ, καὶ παρεικῆσαντες ἰδοὺ τὸ ἐν τῶν νηῶν  
 συνεθλίβη. γενέσθω οὖν ἀρωγὴ τις ἐξ ὑμῶν πρὸς ἡμᾶς, καὶ  
 πάντα τὸν καταλειφθέντα φόρτον ὡς ἀδελφοὶ διαμερισόμεθα, B

18. ἐμπορικὰ] an ἐμποροι κατὰ?

manibus erepta, si deus ita annuat, Romanorum imperatorem se so-  
 lum intra et extra urbem ab eo constituendum esse. hic appellaba-  
 tur Franciscus Gateluzus, cui imperator vicissim pollicetur, „si mo-  
 do res deo volente felicem sortiatur exitum, et in recuperando im-  
 perio opera tua usus fuero, Mariam sororem meam tibi nuptum da-  
 bo.“ cum utrisque condiciones et pollicitationes placuissent, Helles-  
 pontum strenue navigant, et per noctem ante urbem accedunt iuxta  
 portam quae dicitur Hodegetriae, id est ducis viae. Austroque vali-  
 do flante, Franciscus stratagema eiusmodi comminiscitur. habebat in  
 triremibus suis olearia vasa plurima: ab Italia namque discedens tri-  
 remes oleo partim oneraverat, quo postea distracto ac divendito am-  
 phoras vacuas ferebat. iussit ergo remiges binos amphoram unam ge-  
 stare, et urbis muro allisam confringere, unde strepitus vehemens  
 erumperet. itaque quassandi finem non fecerunt aut vociferandi, do-  
 nec custodes audito fragore excitati surgerent, et cum interrogassent  
 causam tanti strepitus, triremium vectores responderunt „navibus  
 actuariis mercatores vehimur, multum oleum nobiscum portantes,  
 partim in mari Pontico distracturi, partim Cpoli; dumque navigamus,  
 ecce naviumstrarum una quassata est. velitis ergo adiumento no-  
 bis esse, et vobiscum quasi fratribus residuas merces partiemur. nos

μόνον μὴ βλαβέντες τὰ σώματα.” ἦν γὰρ ἡ θάλασσα πρὸς τὸ ἀγριώτερον ὁρῶσα καὶ κλυδωνικὸν σίελον ἀποπτύουσα. τότε οἱ ἐντὸς τῆς θύρας ἀνοίξαντες καὶ ἐξελθόντες ὡς εἴκοσι τὸν ἀριθμόν, οἱ παρακαθήμενοι ἔνοπλοι ἐκ τῶν κατέργων ὡς πεντακόσιοι εἰσῆσαν, καὶ τοὺς εὐρεθέντας ἐν τῇ πύργῳ φύλακας κατέσφαξαν, καὶ τὰς τριήρεις κενὰς ἀφέντες εἰσῆλθον ἐντὸς τῆς πόλεως ὡς δισχίλιοι σὺν πάσῃ τῇ ὀπλοθήκῃ καὶ παρατάξει. ὁ δὲ βασιλεὺς εἰσελθὼν καὶ παρευθὺ στείλας τῶν οἰκείων αὐτοῦ ἐν τοῖς οἰκήμασι τῶν Παλαιολόγων καὶ τῶν πατρικῶν αὐτοῦ φίλων ἐσήμανε τὴν αὐτοῦ ἄφιν, καὶ πάντες ἔθεον· ἦν 10  
 C γὰρ νύξ. ὁ δὲ Φραντζῆσκος ἀνελθὼν εἰς ἓνα τῶν πύργων, καὶ ὀχυρώσας αὐτὸν σὺν ὑπασπισταῖς καὶ λοχαγοῖς, ἀνεβίβασε τὸν βασιλέα περιφράξας αὐτὸν Λατίνοις καὶ Ῥωμαίοις ὀπλίταις. ὁ δὲ αὐτὸς ἔτρεχε ἐπάνω τοῦ τείχους σὺν πλείστοις δορυφόροις, βοῶντας μεγαλοφώνως „πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ 15  
 Παλαιολόγου βασιλέως Ἰωάννου.” ἤρξατο δὲ λυκανγίζειν, καὶ ὁ δῆμος ἐνωτισθεὶς τὴν βοὴν ἔτρεχε εἰς τὸν ἱππόδρομον· πρῶτῃς δὲ γενομένης καὶ οἱ τοῦ παλατίου καὶ οἱ τοῦ δήμου πλείστοι σωρηδὸν συνεισήρχοντο. ὁ δὲ βασιλεὺς Καντακον-  
 A. C. 1355 ζήνους ἐν συντόμῃ τῇ μονῇ τῆς περιβλέπτου εἰσελθὼν κείρεται 20  
 τὴν κόμην καὶ ἀμφιέννυται τὰ μέλαινα, καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ  
 D γαμβρῷ μηνύει τὴν τοῦ παλατίου δι’ αὐτὸν ἐτοιμασθεῖσαν εἴσοδον. καὶ ὁ βασιλεὺς κατελθὼν ἀπὸ τοῦ ὀχυρώματος

saltem illaesos salvosque praestate. “mare etenim exasperabatur, inque spumas fluctus assurgebant. tunc qui intra portas custodes erant, eas aperiant, et numero viginti extra prodeunt. at qui armati in insidiis stabant prope quingenti triremibus erumpentes ingrediuntur, et custodes turris, in quos inciderunt, trucidant; triremibus deinde vacuis relictis prope bis mille armati et acie instructa procedentes urbem ingrediuntur; statinque imperator familiares aliquos in domos Palaeologorum paternorumque amicorum mittit, qui adventum suum eis nuntiarent. interim omnes, dum noctis tenebrae sunt, discurrunt. Franciscus in turrim unam ascendit, eique militum praesidium imponit, et in ea collocat imperatorem satellitibus atque hastatis, qui eum protegerent, cinctum. ipse vero cum magno militum agmine supra muros discurrit clamando intensa voce „vivat multos annos imperator Iohannes Palaeologus.” iamque lucescibat, cum populus audito clamore in Hippodromum cucurrit, ortoque sole etiam ii qui in palatio erant et plerique alii turmatim confluerunt. Iohannes autem Cantacuzenus monasterium venerandae [Virginis] ingressus confestim comam tondet pullamque vestem induit, ac imperatori genero suo significat palatii portas ipsi patere. de turre deinde descendit Iohannes, et viam, quae in palatium ducit, capessit comitantibus omnibus Italis eorumque duce



τὴν πρὸς τὸ παλάτιον φέρουσιν ὥδε σὺν πᾶσι τοῖς Ἱταλοῖς καὶ τῷ ὠρχηγῷ αὐτῶν τῷ Φραντζήσκῳ καὶ παντὶ τῷ πλήθει V. 17 τῆς πόλεως, ὅσον τῶν εὐγενῶν καὶ ὅσον τῶν τοῦ δήμου ἀκόλουθον. τότε καὶ ἡ δέσποινα προὔπαντήσασα τῷ βασιλεῖ σὺν 5 τῷ Ἀνδρονίκῳ βρεφουλλίῳ ὄντι, κατησπάζοντο ἀλλήλους καὶ ἀγαλλόμενοι εἰσῆλθον εἰς τὸ παλάτιον. ὁ δὲ βασιλεὺς Καντακουζηνὸς ἀφείξαι καὶ δόξαν καὶ βασιλείαν καὶ τροφὴν τὴν κατακόσμον, ἐξήτει παρὰ τοῦ βασιλέως λόγον ἐξελεῖν τῆς P. 22 πόλεως καὶ ἐλθεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει καὶ μονάσαι ἐν ἐνὶ τῶν 10 μοναστηρίων. ὁ καὶ πεποίηκε, καὶ διαβιβάσας χρόνον ἱκανὸν καλῶς ἐν εἰρήρῃ ἀνεπαύσατο. τότε καὶ ὁ Ὀρχάν ἐγγὺς ἐπλή- A. C. 1359 ρωσε τὸ τῆς ζωῆς αὐτοῦ τέλος, τὴν ἡγεμονίαν καταλιπὼν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Μουράτ.

12. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης ὑπερβὰς τὰ εἴκοσι καὶ πέν- B 15 τε ἔτη, καὶ τὴν ἀνδρῶν ἡλικίαν ἐνδύς, ἐποίησεν υἱοὺς μετὰ τὸν Ἀνδρόνικον δύο, Μανουὴλ καὶ Θεόδωρον. ὁ δὲ Ἀνδρόνικος ὑπερεῖχε πάντας τοὺς συνηλικιώτας ἐν τε ῥώμῃ σώματος καὶ ἐν ἡλικίᾳ, καὶ κάλλει διαφέρων πολλοὺς. ὁ δὲ Μω- 20 ράτ καὶ αὐτὸς ἔχων υἱοὺς τὸν τε Σαβούτζιον τὸν προρρη- 20 θέντα καὶ Κουντουζην καὶ Παγιαζήτ. ὁ δὲ Κουντουζῆς ἰσὴλικος ὢν σὺν τῷ Ἀνδρονίκῳ καὶ κατὰ καιρὸν συνὼν αὐτῷ καὶ συνευφραινόμενος, ἐρρέθη λόγος ὡς ὑμῶντες ἄμφω ἀνταρσίαν εἰσπράζονται, καὶ ὁ μὲν Κουντουζῆς τὸν Μωράτ ὁ

Francisco, populi etiam multitudine tam patriciorum et illustrium quam plebis. tum etiam Augusta obvia fit imperatori cum filio Andronico infantulo, mutisque amplexibus se salutant, et laeti palatium ingrediuntur. iamque Cantacuzenus abdicato imperio dimissisque deliciis et mundana gloria, imperatorem rogat ut urbe discedendi copia sibi detur, possitque in sacrum montem secedere, ibique in aliquo monasterio vitam monasticam agere. quod vitae institutum etiam secutus est, longoque tempore ibi exacto in pace pie quievit. eodem fere tempore Orchanes obiit, filioque suo Morati principatum reliquit.

12. Imperator Iohannes, cum annis viginti quinque maior esset virilemque aetatem adeptus, praeter Andronicum genuit filios duos Manuelem et Theodorum. Andronicus autem omnes aequales superabat corporis robore, multosque proceritate ac forma excellebat. Morates etiam filios genuit Sabuzium, de quo mentionem fecimus, Kuntuzem et Baiazitem. pari aetate erant Kuntuzes et Andronicus, cumque data occasione inter se collocti essent et oblectandi animi causa simul convenissent, fama ferebat ipsos conspirasse rebellionemque esse meditato, qua patrem suum uterque de medio tolleret, Kuntuzes Moratem, Andronicus Iohannem, et in posterum fraterna

- C δὲ Ἀνδρόνικος τὸν Ἰωάννην τὸν πατέρα αὐτοῦ διαχειρίζονται, καὶ ἔσονται ἀδελφοὶ εἰς τὸ ἐξῆς, καὶ ὁ μὲν Ἀνδρόνικος τὴν βασιλείαν ὁ δὲ Κουντουζῆς τὴν ἡγεμονίαν ἀναδέχεται. ἐνωτιοθεῖς δὲ ταῦτα ὁ Μωράτ καὶ ἐξετάσας ἀκριβῶς, καὶ μαθὼν τὰ λαληθέντα ἀληθῆ, ἐξορύττει τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κουντουζίου, καὶ στέλλει πρὸς τὸν βασιλέα Ἰωάννην γραφὰς δηλούσας τὴν τύφλωσιν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τὴν αἰτίαν τῆς τυφλώσεως, καὶ συναίτιον δηλῶν τὸν Ἀνδρόνικον καὶ υἱὸν αὐτοῦ· καὶ εἰ μὴ καὶ αὐτὸς τὰ ὅμοια δράσει τῷ Ἀνδρόνικῳ, ἐγερεῖ μάχην ἄσπονδον κατ' αὐτοῦ. τότε 10 ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἢ διὰ τὴν ἀδυναμίαν ἣν εἶχε, μὴ φέρον ἐχθροδῶς διακεῖσθαι τῷ Μωράτ, ἢ διὰ τὴν ὑστέρησιν τῆς γνώσεως· ἦν γὰρ ὡς ἐπιπολὺ κοῦφος καὶ μὴ πολυπραγμονῶν ἐν ἄλλοις τὰ πράγματα πλὴν ἐν γυναιξίν ὥραιαίς καὶ καλαῖς
- P. 23 τῇ εἶδει, καὶ τίνος καὶ πῶς παγιδεύσῃ αὐτήν. ἐν δὲ πρᾶ- 15 γμασιν ἑτέροις, ὡς ἔλθοι κατὰ τύχην καὶ κατατροχάδην ἀπορρεῦσει, οὕτω καὶ ἐδέχετο καὶ ἀντελάμβανε. ἐνυφλώσεν
- V. 18 οὖν καὶ αὐτὸς τὸν Ἀνδρόνικον, καὶ οὐ μόνον αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰωάννην νήπιον ὄντα καὶ μόλις ψελλίζοντα. ἀντ' αὐτοῦ δὲ στέφει τὸν δευτέρον τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς βα- 20 σιλέα Ῥωμαίων, τὸν Μανουήλ. τὸν δὲ τρίτον, τὸν καὶ Θεόδωρον, δεσπότην Λακεδαιμονίας καθίστησι. τὸν δὲ τυφλὸν Ἀνδρόνικον μετὰ τοῦ παιδὸς Ἰωάννου καὶ τῆς γυναικὸς ἐγ-

amicitia foedusque intercederent, hicque imperium, ille principatum adipisceretur. haec cum ad Moratem delata essent, post diligens et accuratum rei examen, compertosque sermones esse veros quos inter se habuerant, filio suo Kuntuzio oculos effodi iubet; epistolaque ad imperatorem Iohannem missa significat filium suum iussu suo excaecaturn, causamque facti exponit; Andronicum etiam eius filium coniurationis participem accusat: quem nisi tali poena multaverit, bellum internecinum illaturum se minatur. tunc Iohannes Augustus, vel imbecillitatis, qua laborabat, conscius, veritusque hostem in se concitare Moratem, vel ignorantia gravatus [obtemperavit]. erat enim ut plurimum hebes ac stupidus, nullaque negotia tractabat; sed totus in captandis formosis mulieribus et venustis occupabatur, ut aliquam quomodocunque alliceret et illaquearet. caeteras vero res omissas fortunae volendas permittebat, neque de earum exitu, quo tandem abirent, erat sollicitus, verum ad bonos vel malos successus indifferens. excaecavit ergo Andronicum; neque eum solum, sed etiam ex illo nepotem Iohannem infantem admodum et vix balbutientem, inque locum eius alterum filium Manuelem Romanorum imperatorem coronatum suffecit. tertiumque Theodorum dictum Lacedaemonis principem constituit. excaecaturn Andronicum cum nepote Iohanne et

κλείστους ἐν τῇ πύργῳ τοῦ Ἀνεμᾶ καθείργουσιν. διετίαν δὲ ἐν φυλακῇ ἐγκλείστοι γενόμενοι συνδρομῇ τῶν τοῦ Γαλατᾶ Λατίνων ἀπὸ τοῦ πύργου ἐξέφυγον, καὶ οἱ Γενοῦνται τοῦτον δεξάμενοι ἤρξαντο ἀντιμάχεσθαι τοῖς πολίταις, προσω-  
 5 πείδον κεκτημένοι τὸν Ἀνδρόνικον. καὶ πολεμήσαντες ἡμέρας ἱκανὰς πατὴρ πρὸς υἱὸν καὶ υἱὸς πρὸς πατέρα (τοῦτο τῆς Ῥωμαίων ἀπανθρωπίας καὶ τῆς πρὸς θεὸν ἔχθρας), διὰ τῶν φρικωδεστάτων ὄρκων γενομένης παρυβάσεώς ποτε εἰσιν ἐν τῇ πόλει Ἀνδρόνικος, καὶ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἀναγορεύεται.  
 10 τὸν δὲ πατέρα αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφούς Μανουὴλ καὶ Θεόδωρον ἐγκλείστους ὁ πύργος, ὃν αὐτὸς εἶχεν ὡς Τάρταρον, ὡς ὁ Ζεὺς τὸν πατέρα καὶ Κρόνον καὶ τοὺς ἀδελφούς Πλούτωνα καὶ Ποσειδῶνα, ἔνδον κατεῖχε, καὶ αὐτὸς τῆς βασιλείας ἀντεποιεῖτο. διετίαν οὖν καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ πύργῳ γε-  
 15 νόμενοι ἀπέδρασαν συνεργείᾳ τινὸς ἀλάστορος, ὄνομα μὲν αὐτῷ Ἀγγελος, τῇ δὲ ἐπωνυμίᾳ διάβολος, καὶ μίγδην φέροντες C  
 σὺν τῇ ἐπωνυμίᾳ τὸ ὄνομα ἐκαλεῖτο διαβολάγγελος. αὐτὸς τοίνυν ἐκβάλλων ἀπὸ τοῦ πύργου εἴτε ἀγγέλου εἴτε δαίμονος τέχνη ἐπέρασεν αὐτοὺς ἐμβάλλων ἐν ἀκατίῳ πέραν εἰς τὸ Σκου-  
 20 τᾶριον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος μαθὼν τὴν φυγὴν τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ οὐκ ᾔθελήσεν εἰς μακρὰν γενέσθαι τὰ δυστηγῆματα Ῥωμαίοις, οὐδὲ αὐτὸς εἶναι τῶν κακῶν αἴτιος, ἀλλὰ μετακαλεῖται τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς δοῦς πύ-

illius uxore in turri Anemae concludit; cumque per biennium ibi detenti fuissent, concursu Latinorum e Galata facto evaserunt. Genuensesque hunc Andronicum suscipientes, eiusque obtendentes nomen civibus bellum inferre coeperunt. per plures itaque dies cum pater et filius mutuis praeliis certassent (ita feri erant Romani, et deum sic odio habebant), Andronicus conceptis execrandis iuramentis, quae deinde violavit, ingreditur civitatem, et Romanorum imperator proclamatus patrem deinde fratresque suos Manuelem et Theodorum, ut olim Iupiter Saturnum patrem fratresque suos Plutonium et Neptunum, incarcerat in ea turri, in qua captivus detentus fuerat, quam etiam aequae ac Tartarum aversabatur, imperiique solium invadit. per biennium igitur et ipsi in turre manserunt, evaseruntque ope cuiusdam perditī nebulonis, qui vocabatur Angelus, cognomenque ei erat diabolus; coniunctisque nomine ac cognomine vocabatur Diabolangelus. is igitur cum eos turre extraxisset sive angeli sive daemōnis arte, navigio impositos Scutarium ultra mare traiecit. verum Andronicus, cognita patris fratrumque fuga, noluit amplius auctor esse calamitatum et infortuniorum, quibus Romaei premebantur; patremque accersit et fratres. obstricta iis per iusiurandum fide eos in urbem accipit, parentemque solio imperii restituit, et eius pedibus

στεις ἐνόρκους, καὶ εἰσάγει τούτους ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀναβι-  
 βάζει τὸν πατέρα ἐν τοῖς τῆς βασιλείας θώκοις, καὶ πίπτει  
 D ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ζητεῖ λύσιν τῶν ἐγκλημάτων, καὶ  
 αὐτὸς ἀφίησιν. ἦν γὰρ ὁ Ἀνδρόνικος τὸν ἓνα τῶν ὀφθαλ-  
 μῶν αὐτοῦ ἔχων ἀνεωγμένον, ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ 5  
 τοὺς δύο σκαρδαμυκτῶν καὶ παραβλῶψ θεωρῶν. τότε ὁ  
 βασιλεὺς καμφθεὶς καὶ ἐπὶ τῇ γεγονότι πάθει σφοδρῶς λυ-  
 πηθεὶς ἐπεμψεν αὐτὸν σὺν τῷ παιδί καὶ τῇ γυναικὶ οἰκεῖν ἐν  
 Σηλυβρία, δωρήσας αὐτῷ ταύτην καὶ Λάνειον καὶ Ἡράκλειαν  
 Ῥεδαιστόν τε καὶ Πάνιδον· τὸν δὲ Μανουὴλ στέφει ταινί- 10  
 οῖς καὶ βασιλέα ἀναγορεύει Ῥωμαίων. τὸν δὲ Φραντζῆσκον  
 Γατελοῦζον, ὃν ὁ λόγος ὡς φίλον καλὸν καὶ πιστότατον ἐδή-  
 λωσε προλαβὼν, δίδωσι τὴν αὐτοῦ ἀδελφὴν ὁ βασιλεὺς εἰς  
 γυναικα, καὶ εἰς προῖκα τὴν νῆσον Λέσβον· καὶ τοὺς γάμους  
 P. 24 τελέσαντες ἀπῆραν ἐκεῖθεν καὶ ἐν τῇ Μιτυλήνῃ κατήκησαν, 15  
 καὶ μέχρι τοῦ νῦν κατὰ διαδοχὴν ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν τὴν  
 νῆσον ταύτην κυριεύοντες οὐκ ἔλειψαν.

Ἐπεὶ δ' ὁ λόγος ἡμᾶς ἀναποδίζων ἀπὸ τοῦ Παγιαζῆτ εἰς  
 τὸν πάππον αὐτοῦ τὸν Ὀρχάν ἐνεκα τῶν αἰτιαμάτων τοῦ Καν-  
 τακουζηνοῦ ἀναχαιτίσας κατήντησε, φέρε πάλιν τὴν αὐτὴν 20  
 ῥύμην ἀρξάμενοι πρὸς τὰ τοῦ Παγιαζῆτ εὐθυδρομήσωμεν,  
 μᾶλλον δὲ πρὸς τὰ τῶν Ῥωμαίων δυστυχήματα, καὶ ἴδωμεν  
 τὴν διήγησιν ἄχρι τοῦ καταντῆσαι σπουδάξει.

B 13. Ἐπεὶ δ' ὁ Παγιαζῆτ τὰς πολυαρχίας πάσας ἐξῆρεν  
 V. 19 ἐκ προσώπου τῆς Ἀσιaticῆς γῆς, καὶ Βιθυνίας καὶ Φρυγίας- 25

advolutus errorum veniam petit et ipse dat. Andronicus enim ille ocu-  
 lorum alterum apertum habebat, Iohannes vero filius eius utroque  
 luscitiosus erat et oblique intuebatur. imperator filii precibus iam  
 delinitus, et eorum quae acciderant pertaesus, eum cum uxore et  
 filiolo Selymbriam habitatum misit, quam ei concedit Daniumque et  
 Heracleam et Panidum. Manuelem deinde imperiali diademate or-  
 nat. Francisco Gateluzo, quem amicum optimum et exploratae fidei  
 supra memoravimus, nuptui collocat sororem suam, dotisque nomine  
 Lesbum insulam ei tradidit, nuptiarumque solemnitate peracta Mi-  
 tylenen abierunt, eamque ad nostra tempora eorum posterii successio-  
 ne perpetua possederunt.

Quoniam vero narrationis series a Baiazite regressa ad Orchanem  
 illius avum nos retraxit propter crimina Cantacuzeno obiecta, in viam  
 rursus redeamus, et ad Baiazitis res, potius vero Romanorum infortunia  
 exponenda pergamus, narrationemque earum ad finem perducamus.

13. Postquam Baiazites omnes Asiae principatus, qui plures erant,  
 evertit, et Bithyniae Phrygiae Mysiae Cariae monarchiam se ges-

ας, Μυσιάς λέγω καὶ Καρίας, καὶ μονάρχης ἐγγέμετο, τότε κατὰ τῆς πόλεως καὶ τὸν νοῦν καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἔστησε. καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον πέμψας ἀποκρισιαρίους εἰς βασιλέα ἡγήσατο φόρους διδόναι καὶ ἐν ἐξπεδίτῳ ἓνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ 5 πέμπειν σὺν στρατιώταις ἑκατόν. ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ ἔχων βοήθειαν ἐκ τινος τῶν ῥηγίδων ἢ τῶν ἀριστοκρωτούντων ἢ τῶν δημοκρατούντων εἰς τοῦτο κατένευσεν, καὶ μίαν καὶ δευ- C τέραν ὁ βασιλεὺς Μανουὴλ σὺν ἑκατόν στρατιώταις ὀπλίταις Ῥωμαίοις ἐπέμφθη παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ βα- 10 σιλέως εἰς ὑπουργίαν συστρατεύων τῷ Παγιαζήτ, ὅτε πρὸς Παμφυλίαν κατὰ Τούρκων ἐχώρει. τὴν δὲ σιτοπομπίαν ἐκώλυσε τὴν κατ' ἔτος λαμβανομένην ἐξ Ἀσίας εἰς τὰς νήσους, Λέσβον λέγω, Χίον, Ἀἴμνον, Ῥόδον καὶ τὰς ἐξῆς. καὶ δὴ στόλον ἐτοιμάσας πέμπει ἐν Χίῳ μακρὰς νῆας ἐξήκοντα, καὶ 15 πρὶ τὴν πόλιν ἐμπιπροῖ, καὶ τὰς πέριξ κώμας ἀφανίζει, καὶ τὰς κυκλάδας νήσους καὶ τὴν Εὐβοίαν καὶ τὰ τῶν Ἀθηνῶν D μέρη. ὁ δὲ βασιλεὺς ὄρων τοῦ τυράννου τὸ ἀποκάλυπτον καὶ αὐθαδές, ἤρξατο κτίζειν εἰς ἓν μέρος τῆς πόλεως τὸ λεγόμενον χρυσεῖαν πύλην, κατασκευάσας πύργους δύο 20 ἐν τῷ Θυατέρῳ τῶν μερῶν τῆς πύλης λευκῇ μαρμάρῳ συνηρμοσμένῳ, οἰκοδομήσας αὐτοὺς οὐ διὰ λιθοξόων οὐδὲ διὰ οἰκείων ἀναλωμάτων, ἀλλὰ δι' ἐτέρων ἀναθημάτων καλλίστων, κατεάξας τὸν ναὸν ἐπ' ὀνόματι πάντων τῶν ἁγίων κτισθέντα παρὰ κυρίου Ἀθοντος τοῦ σοφοῦ καὶ μεγάλου βασιλέως,

sit, adversus Cpolim mentem et oculos direxit. primum omnium missis ad imperatorem apocrisariis tributum poscit, eiusque filiorum unum cum militibus centum ad bellum paratis mitti. destitutus imperator regum omnium auxilio desertusque a rebus publicis Baiaziti obtemperat; semel igitur atque iterum Manuel cum cohorte centum armatorum militum Romaeorum a patre missus, ut Baiaziti operam suam praeberet subque eius signis militaret in expeditione ab eo adversus Turcos Pamphyliam tenentes suscepta. frugum insuper convectionem annuam ex Asia in insulas Lesbium Chium Lemnum Rhodum et alias prohibuit Baiazites. classe deinde instructa LX longas naves in Chium mittit, urbem incendio delet, pagos vicinos diruit, Cycladas insulas affligit, Euboeam et Atticae regionis partem. tunc imperator cognita tyranni ambitione manifesta atque audacia, aggressus est munire quandam urbis partem quae Aurea porta dicitur, duabus ad utrumque portae latus marmore albo bene expolito extractis turribus, non propriis tamen impensis ex latomiis convecto, sed e magnificentissimis, quae diruit ipse, donariis consecratis olim ab aliis imperatoribus. namque templum nomini omnium sanctorum dedicatum, quod Leo imperator philosophus et Magnus extruxerat, evertit; aliud quo-

- P. 25 καὶ τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα καλῶς οἰκοδομηθέντα καὶ αὐτὸν παρὰ τοῦ βασιλέως Μαυρικίου, καὶ τὰ περιλειπούμενα τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μωκίου, ὃν ἀνήγειρεν ὁ μέγας βασιλεὺς Κωνσταντῖνος. ἐχώρησεν οὖν μέρος τῆς πόλεως ἀπὸ τῆς χρυσείας πύλης ἕως τοῦ αἰγιαλοῦ τοῦ πρὸς μεσημβρίαν 5 κατασκευάσας, καὶ ὀρμητήριον ἔχων αὐτὸ πρὸς καταφυγὴν ἐν καιρῷ. ἀπαρτισθέντος οὖν τοῦ πολιχνίου ὁ Παγιαζῆτ ἡβουλήθη ἐκστρατεῦσαι κατὰ Τούρκων κειμένων ἐν τοῖς μέρεσι τοῖς κατὰ Πέργην τῆς Παμφυλίας, καὶ δὴ καλέσας τὸν βα-  
 B. Βσιλέα πέμπει τὸ σύνθημα τὸν υἱὸν καὶ βασιλέα Μανουὴλ σὺν 10 τοῖς ἑκατὸν στρατιώταις. καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδον μὴνύει τῷ βασιλεὶ Ἰωάννῃ ἐν τῇ Προύσῃ ὄντος τοῦ Μανουὴλ, ἥ τὸ τῆς χρυσείας πολιχνιον, ὃ ἀνήγειρεν ἐκ νέου, χαλάσαι καὶ ἐρείπιον ἀφεῖναι, ἥ τὰς τοῦ Μανουὴλ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κόρας ἐξορῶσας ταχέως εἰς αὐτὸν πέμπει τετυφλωμένον. ὁ οὖν βα- 15 σιλεὺς Ἰωάννης ὁρῶν τὴν τοσαύτην δυναστείαν καὶ μὴ ἔχων  
 V. 20 ὅτι δράσει (ἦν γὰρ κατάκοιτος καὶ ἀλγῶν τοὺς πόδας, ἥμιθανὴς ὡς εἶπεῖν ὑπὸ πολλῆς ἀδδηφαγίας καὶ πολυποσίας καὶ τῶν ἡδυπαθιῶν, μὴ ἔχων ἕτερον ἀντὶ τοῦ Μανουὴλ στέψαι καὶ καταλιπεῖν βασιλέα) βάλλει τὸ φροῦριον κάτω, καὶ μὴ 20  
 C. νύει τῷ τυραννῇ δι' ἐναργῶν ἀποδείξεων ὅτι τὸ κελευσθὲν πέρας εἰληφεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τὸ πικρὸν καὶ ἀπαίσιον μῆνυμα ἔτι ὄντος ἐν ὀδύναις σωματίων ἀπέδωκε τὸ χρεῶν.

2. παραλειπόμενα P. 10. τὸ] an κατὰ τὸ?

que sanctorum quadraginta, quod imperator Mauricius aedificaverat; residuaque ad opus absolvendum conguessit rudera Basilicae S. Mocii, quam Constantinus magnus excitaverat. hoc munimento extructo partem civitatis ab aurea porta ad littus maris meridiei obiacens cinxerat, sibi quoque effugium quo se reciperet, paraverat. iam absolutum erat illud propugnaculum, cum Baiazites adversus Turcos, qui agrum Pergaeum in Pamphylia tenebant, expeditionem meditabatur; quam imperatori significat; qui, quod facere assueverat, Manuelem filium atque imperatorem cum centum militibus mittit. ex qua expeditione cum redisset Baiazites et Manuel Prusae commoraretur, Iohanni imperatori significat ut propugnaculum aureae portae dirueret soloque rudera aequaret: alias excaecatam Manuelem effossis pupillis ei se remissurum statim minatur. formidans itaque Iohannes tyranni istius vires, animi pendens, consilii viriumque inops (in lecto etenim decumbebat podagra confectus, et ut verum dicam, deliciis nimioque cibo et potu semimortuus), nullum praeter Manuelem superstitem filium habens, quem heredem imperii sibi quoque successorem relinqueret, propugnaculum solo aequat, certisque indicibus notum facit tyranno peracta esse quae iusserat. imperator cum tam acerba nefaria-

ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ  
διὰ νυκτὸς φυχὰς ἤχετο, καὶ δὴ καταλαβὼν τὴν πόλιν καὶ  
τὸ πένθος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὡς ἔθος πληρώσας ἐκάθητο μερι-  
μνῶν περὶ τοῦ τυράννου, καὶ ἄρα βούλεται κατὰ αὐτοῦ καὶ  
5 κατὰ τῆς πόλεως. ὁ δὲ τύραννος μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ βα-  
σιλέως καὶ τὴν φυγὴν τοῦ Μανουὴλ ἡνιᾶτο καὶ ἐδυσχέραιτε,  
καὶ κατὰ τῶν οἰκείων ἐμαίνετο πῶς διέδρα καὶ οὐδεὶς αὐτὸν  
ἔγνω· ἡβούλετο γὰρ θανατῶσαι αὐτόν, εἰ ἐν χερσὶν ἔτυχεν  
αὐν. τότε στέλλει πρὸς τὸν βασιλέα Μανουὴλ ἀποκρισιarioύς D  
10 ζητῶν ὅτι βούλεται τοῦ εἶναι καὶ διαμένειν ἐντὸς τῆς πόλεως  
ἕνα τῶν αὐτοῦ κριτῶν καὶ νομιμαρίων, ὃν αὐτοὶ καλοῦσι κα-  
δὶν, οὐκ εἶναι δίκαιον λέγων τοὺς Μουσουλμάνους ἐν ἐμπο-  
ρίαις ἀσχολουμένους καὶ ἐν τῇ Κωνσταντίνου ἀπερχομένους  
διὰ τινῶν ὑποθέσεων καὶ ἀμφιβολιῶν παρίστασθαι τοὺς Μου-  
15 σουλμάνους ἐν κριτηρίῳ καβουρίδων, ἀλλὰ τὸν Μουσουλμάνον  
δεῖ Μουσουλμάνον κρῖναι, καὶ ἕτερα παραπλήσια γέμον-  
τα φόρτους ἀδικίας καὶ συκοφαντίας. τέλος „εἰ οὐ βούλει  
ποιῆσαι καὶ δοῦναι ὅσα σοι προστάτω, κλείσον τὰς θύρας P. 26  
τῆς πόλεως, καὶ βασιλεύς ἐν μέσῳ αὐτῆς· τὰ δὲ ἐκτὸς αὐ-  
20 τῆς ἐμὰ πάντα εἰσὶν.” τότε ὁ τύραννος περάσας ἀπὸ Βιθυν-  
νίας εἰς Θωράκην πάντα τὰ τῆς πόλεως ἄστη κατέσκαψε, καὶ  
τοὺς οἰκοῦντας μετέκτισεν ἀπὸ Πανίδου ἄχρι αὐτῆς πόλεως.

#### 4. ἀρα] an τί ἀρα?

que mandata ipsi nuntiata sunt, corporis doloribus adhuc conflictatus, fato cessit. Manuel audita patris morte noctu in fugam se coniicit, inque urbem pervenit, et postquam parentem mortuum de mo-  
ro luxisset, sollicitus atque anxius admodum propter tyrannum erat,  
dubius an se et urbem ille bello petat. at tyrannus cognita impera-  
toris morte Manuelisque fuga, aegre et moleste id ferens in dome-  
sticos ira ac furore percitus excanduit, quod eorum nullo animad-  
vertente aufugisset; illum quippe occidere destinaverat, si in pote-  
state sua habuisset. statim ergo ad imperatorem Manuelem apocrisia-  
rios mittit, qui jei denuntiarent sibi visum esse ut in urbe (Cpoli)  
suorum iudicum et iurisperitorum unus, quem cadin ipsi appellant,  
resideret ac ius diceret: non enim aequum esse Musulmanos merca-  
turam exercentes et Cpolim frequentantes natis litibus et controver-  
siis iudices habere Caurides, sed oportere Musulmanum a Musulma-  
no iudicari; aliaque similia supra modum iniqua et iniusta per ca-  
lumniam proponit. postremum: nisi velis quaecumque tibi impero  
exequi quaeque postulo concedere, portis urbis clausis in ea regna:  
quae extra muros sunt, mea sunt omnia. eodem tempore tyrannus ex  
Bithynia in Thraciam traiecit, omniaque oppida et vicos intra prae-  
fecturae urbanae limites a Panido ad urbis moenia evertit, incolas-

A. C. 1391 εἴλε καὶ Θεσσαλονίκην καὶ τὰ μετὰ τὴν Θεσσαλονίκην χωρία. εἰς Πελοπόννησον δὲ πέμπει Ἀβρανέζην ἀρχηγόν, καὶ λεηλατεῖ πᾶσαν Λακεδαιμονίαν καὶ Ἀχαιάν. ἐν δὲ ταῖς πόλεσι ταῖς πρὸς Εὐξείνιον πόντον κειμέναις πέμπει Τουραχάνην, καὶ ἐρημίᾳ ἐρήμωσεν αὐτάς. καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τὰ πάντα ἤφανί- 5 σθη καὶ γεγόνασιν ἄοικα, ἥ δὲ πόλις οὐκ εἶχεν οὔτε τὸν θει- Β ρίζοντα οὔτε τὸν ἀλοῶντα, ἀλλὰ τῷ μεγέθει τοῦ λιμοῦ ἐστενοχωρεῖτο καὶ ἀπεβάλλετο τὴν ψυχὴν. οὐ γὰρ ἐπολέμει ταύτην ὁ τύραννος, οὐδὲ ξιψηπάλλεις οὐδὲ τοιχεπάλλεις οὐδ' ἀκροβολισμούς οὐδ' ἄλλο τι τῶν μηχανικῶν ἀντεπήγαγεν, ἀλλὰ 10 μόνον ἀνθρώπους ὑπὲρ μυρίους καθημένους κύκλῳ μακρόθεν καὶ προσέχοντας τὰς διεξόδους τοῦ μὴ ἐξέρχεσθαι ἢ εἰσέρχεσθαι τι ἐν αὐτῇ. ἐγένετο οὖν λιμὸς ἰσχυρὸς ἔνδον τῆς πόλεως ἀπὸ τε σίτου οἴνου ἐλαίου καὶ ἐτέρων εἰδῶν. πρὸς δὲ χρεῖαν ἄρτου καὶ πάσης ἄλλης κατασκευῆς ἦν ὑπουργοῦσι μαγεύων 15 C παῖδες, ἐνδείας οὔσης ξύλων κατέρριπτον τοὺς ἐξαισίους οἴκους καὶ τὰς δοκοὺς κατέκαιον. ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ ἀπορήσας καὶ μηδεμίαν βοήθειαν οὔσαν ἐξ ἡπαντος γράφει πρὸς πᾶπαν, πρὸς τὸν ῥῆγα Φραγγίαν, πρὸς τὸν κράτην Οὐγγρί- 20 ας, μηνύων τὸν ἀποκλεισμόν καὶ τὴν στενοχωρίαν τῆς πόλεως· καὶ εἰ μὴ τάχος φθάσει ἀρωγὴ τις καὶ βοήθεια, παρὰδίδεται εἰς χεῖρας ἐχθρῶν τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως.

1. μετὰ] κατὰ praestat.

que alio transportat. Thessalonicam inde cepit, oppidulaque ulterius sita. Abranezem in Peloponnesum mittit, qui universam Spartanam regionem Achaiamque diripuit; et adversus urbes ad Pontum Euxinum sitas Turachanem, qui eas devastavit. utque plane quod res est dicam, omnia eversa ac desolata sunt, intraque urbem non messor erat, non qui triticum tritureret, sed fame ac desperatione laborabatur. tyrannus enim non bello tentabat urbem, pinnas murorum deiciendo eosve machinis ullis quatiendo, nec velitationibus aut levibus oppugnationibus lacescebat. sed aderant militum supra decem millia, quos longe a muris in ambitu habebat obsidentes aditus, observantesque, ne quid in urbem importaretur aut inde exportaretur. fames propterea in urbe ingravescebat, deficientibus tritico vino oleo ceterisque alimentorum speciebus; utque panem coquerent ceteraque obsonia, ligno ipsos deficiente domos altas diruerunt, trabibusque earum ad ignem usi sunt. in eiusmodi angustiis constitutus imperator, nullumque praesens auxilium cernens, ad papam, regem Franciae et Hungariae cralem scribit, monetque Cpolim obsidione cingi, et in ea conclusum se esse ad rerum omnium penuriam redactum; et nisi prompte auxilium opemque ipsi tulerint, in hostium fidei Christianae manus urbem concessuram. his permoti occiduarum re-



καμψθέντες οὖν ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις οἱ τῶν ἐσπερίων ἀρ-  
 χηγοὶ καὶ πρὸς ἀντιπαράταξιν τῶν ἐχθρῶν τοῦ σταυροῦ κα- V 21  
 θολίσσαντες ἑαυτούς, ἤλθοσαν εἰς Οὐγγρίαν ἕαρος ἀρξαμένου  
 ὃ τε ῥῆξ Φλάνδρας καὶ ἐκ τῶν Ἰγγλῆνων πλεῖστοι καὶ τῆς  
 5 Φραγγίας οἱ μεγιστᾶνες καὶ ἐκ τῶν Ἰταλῶν οὐκ ὀλίγοι. καὶ  
 δὴ πρὸς τὰς ἐπιτολὰς τοῦ κυνὸς ἐπῆξαν τὰς σκηνὰς παρὰ  
 τὰς ὄχθας τοῦ Δανούβεως, ἔχοντες μετ' αὐτῶν τὸν κράλην  
 Οὐγγρίας Σιγισμουῆνδον, ὃς καὶ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων ὑπῆρ-  
 χέ τε καὶ ἐλέγετο. καὶ δὴ περὶσσαντες τὴν περαιάν ἐν Νικο-  
 10 πόλει καὶ καλῶς ἐτοιμασθέντες κατὰ τοῦ Παγιαζῆτ ὠπλιζον-  
 το. ὃ δὲ Παγιαζῆτ πρὸ ἱκανὰς ἡμέρας μαθὼν τὴν ἄθροισιν  
 τῶν γενῶν τῶν ὑπὸ ἐσπερίων, καὶ συναθροίσας καὶ αὐτὸς  
 ἅπαντα τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως, καὶ αὐ-  
 τοὺς τοὺς φυλάσσοντας τὴν πόλιν, κατὰ πρόσωπον ἤλυνε.  
 15 καὶ περὶσας τὴν Φιλίππου καὶ τὰ ὕψη τὰ ὑπερμεγέθη, καὶ  
 τοῖς λιβάσι καταντήσας τοῖς πρὸ Σοφίαν, ἐκεῖ αὐτοὺς ἀπεκ- P. 27  
 δέχετο. τῇ ἐπιούσῃ τοίνυν ἐμφανεῖς γενόμενοι οἱ Χριστιανοὶ  
 καὶ κατὰ σειρὰν παραστάντες, συνασπισμὸν ποιησάμενοι,  
 πρῶτον εὐ μέσον διέρρηξαν τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος λίαν  
 20 εὐρώστως ἀγωνιζόμενοι καὶ κατακόπτοντες τοὺς ἀνθισταμέ-  
 νους, ἕως διήλυσαν καὶ ἐς αὐτὴν τῶν πολεμίων οὐραγίαν.  
 καὶ συστρέψαντες αὐθις πάντ' ἔδρων τὰ κράτιστα, ὥς ἀπρά-  
 κτους ἤδη φαίνεσθαι τοὺς τῶν Τούρκων σφενδονήτας τε  
 καὶ τοξότας. ὥς δ' οἱ τῆς Φλάνδρας ἶδον τὸν πόλεμον δεξιῶς

gionum principes ad resistendum crucis hostibus armantur, ineunte-  
 que vere in Hungariam accedunt Flandriae comes Anglorumque ma-  
 nus magna, Franciae quoque procures et Itolorum non pauci; per-  
 que sidus caniculae ad Danubii ripam castra metati sunt; quibus  
 Hungariae crales Sigismundus se adiunxerat: Romanorum imperator  
 is et erat et appellabatur. et cum Nicopoli in alteram Danubii ri-  
 pam traicissent, ad praelium contra Baiazitem strenue capessendum  
 sese comparavere. diu ante certior factus Baiazites gentes occidenta-  
 les exercitum conscribere, Orientis atque Occidentis copias in unum  
 coegit; quibus adiunxit eas quae urbem obsidebant, et in occursum  
 occidentalium educit; praetergressusque Philippopolim montesque al-  
 tissimos ad paludes, quae Sophiae vicinae sunt, accessit, illicque  
 expectans substitit. postridie Christiani acie instructa in conspectum  
 Turcici exercitus procedunt, et testudine facta primo impetu mediam  
 hostium phalangem perrumpunt, et strenue admodum pugnant; et  
 donec ad postremam aciem hostium penetrassent, omnes qui restite-  
 runt concidunt. iterumque globo conferto rem ita strenue gesserunt,  
 ut Turcorum funditorum et sagittariorum operam inutilem redderent.

πρὸς τοὺς Τούρκους ἀντικαθιστάμενον, καὶ τὰ πρὸς φυγὴν  
 B ὁρμώμενοι, καὶ αὐτοὶ χιόδην ὀπισθεν ἔτρεχον, καὶ τὰς πα-  
 ρεμβολὰς τῶν Τούρκων διαβάντες καὶ αἱματόφυρτα τὰ τέλ-  
 ματα τοῦ πεδίου ἐργασάμενοι εἰς τὰς αὐτῶν παρεμβολὰς ὑπέ-  
 στρεφον. οἱ δὲ Τούρκοι σὺν τῇ ἀρχηγῷ Παγιαζήτ, οἳ τινες 5  
 πύρτα καλεῖται οἶον θύρα τοῦ παλατίου τῆς αὐλῆς, ὄντες  
 ἀργυρῶνῃτοι πάντες καὶ ἐκ διαφόρων γενῶν τῶν ἀπαριθμου-  
 μένων ἐν Χριστιανοῖς, ὑπὲρ μυρίους ὄντες καὶ ἐν λόχη τι-  
 νὶ κεκρυμμένοι διὰ τὸ ἀνύποπτον, συμφρονήσαντες αὐτοβοεί-  
 τε κατὰ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Οὐγγρων ὁρμήσαντες καὶ κατὰ 10  
 κύκλον περιελθόντες καὶ συμμίζαντες τοὺς μὲν ἔργον ἀπέφαινον  
 ξίφους, τοὺς δὲ φυγάδας ἐποιοῦν. στραφέντες δὲ οἱ τῶν  
 C Φρανδάλων, καὶ ἰδόντες τὴν τροπὴν τῶν Οὐγγρων καὶ τοὺς  
 Τούρκους ἀλαλάζοντας καὶ εἰς ἀέρα φωνὰς πέμποντας καὶ  
 κατόπιν τρέχοντας, ἐξαίφνης ἄλλοι σὺν βοῇ ταραχῶδε καὶ 15  
 σαλπίγγων ἡχῇ ἐπεισπεσόντες τοῖς Φράγκοις τοὺς μὲν ἐδίω-  
 ξαν, ἄλλους δὲ ἔβαλλον κάτω τῶν ἵππων, καὶ τοὺς ἐτέρους  
 τοὺς ἀνθισταμένους κατέσφαζαν, κατιδιώξαντες τοὺς λοιποὺς  
 ἄχρι Δανούβως, ὧν πλεῖστοι ἐν τῇ ποταμῷ ἔρριψαν ἑαυ-  
 τοὺς καὶ ἀπεπνίγησαν. ἐξώγησαν οὖν ζῶντας μεγιστάνας τὸν 20  
 δοῦκα τῶν Φρανδάλων καὶ Μπερογονίας καὶ ἐτέρους Φρανζέ-  
 ζιδας καὶ ὑψηλοτάτους μαρουνιδας· οὓς πέμψας ἐν τῇ Προύσῃ  
 ἀπέκλεισεν καὶ διὰ πολλῶν χρημάτων ἀπεμπόλησεν, δόντες

sed ubi Flandricae cohortes pugnam adversus Turcos feliciter cedere animadverterunt et horum plerosque fugae se committere, effuso cursu turbatisque ordinibus tergo instant, et in castra Turcorum penetrant, occisorumque cruore coenosis camporum lacunis completis sua in castra redeunt. tum demum principis Baiazitis satellites, qui Porta vocantur, veluti ad aulae Palatinae ianuam stantes, pecunia empti omnes exque variis Christianis gentibus supra decem millia coacti, in insidiis delitescentes, uno impetu ac clamore in Francos ac Hungaros impressionem faciunt; eosque undique circumdatos partim ferro caedunt, partim in fugam vertunt. Flandri vero conversi ubi fugatos Hungaros fusosque vident, Turcosque laetis clamoribus aërem complere et a tergo instare, fugam capessunt; partimque ab hostibus cum clamore et tubarum clangore insequentibus propulsantur, partim equis deturbantur. repugnantes neci dederunt Turci, ceterosque ad Danubii ripam persecuti sunt, quorum plurimi in fluvium praecipites aquis absorpti sunt. multos itaque principes viros ac magnates vivos ceperunt, ducem Burgundiae, qui et Flandriae comes erat, aliosque Francos et illustres barones; quos Prusam missos Baiazites inclusit, donec multis eos pecuniis vendidit, sponse

ἐγγύην τὸν αὐθέντην Μιτυλήνης καὶ υἱὸν τοῦ προρρηθέντος  
Φραντζήσκου τοῦ Γατελούζου.

14. Φυσιωθεῖς οὖν ἐν τῇ τοιοῦτῳ εὐτυχίᾳ καὶ λίσαν<sup>P. 28</sup>  
ἐπαρθεῖς πέμπει πρὸς τὸν βασιλέα Μανουὴλ ἀποκρισιαρίους,<sup>V. 22</sup>  
5 ζητῶν τὴν πόλιν· αὐτὸς δὲ οὐδ' ἀπόκρισιν ἔδωκεν. οἱ δὲ  
πλεῖστοι τῆς πόλεως βιαζόμενοι ὑπὸ τοῦ λιμοῦ συνεθλίβοντο  
μὲν καὶ δάσειν προαιροῦντο τὴν πόλιν· ἀλλ' ὑπομιμνήσκον-  
τες τὰ πραχθέντα ἐν τῇ Ἀσίᾳ παρὰ τῶν Τούρκων, τὴν φθο-  
ρὰν τῶν πόλεων, τὴν ἐρήμωσιν τῶν ἱερῶν τεμενῶν, τοὺς  
10 καὶ ἐκάστην ὥραν πειρασμοὺς καὶ συκοφαντίας τοῦ ἑξομό-  
σασθαι τὴν εὐσέβειαν, ὁπισθόρμως τὸν νοῦν ἤλαυνον, λέγον-  
τες „μὴ ἀποκάμωμεν. θήσωμεν εἰς θεὸν τὰς ἐλπίδας ἡμῶν.  
ἔτι μικρὸν ὑπομείνωμεν. καὶ τίς οἶδεν εἰ ἄρα ὁ θεὸς παρι-  
δὼν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ὥς ποτὲ τοὺς Νενενίτας ἐλεήσει,  
15 καὶ σώσει ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ θηρίου τούτου.” ὁ δὲ τύραννος ὅσον  
ἔβλεπε τοὺς πολίτας ἀνθισταμένους καὶ μὴ ἐνδόντας τοῖς αὐταῖς  
θελήμασι, τοσοῦτον ἡγροῖαινε καὶ ἐδυμοῦτο κατὰ τῆς πόλεως.  
τί δὲ συνέβη; ὁ πρὸ μικροῦ λαληθεὶς Ἀνδρόνικος καὶ ἀδελ-  
φὸς τοῦ βασιλέως Μανουὴλ ἦν τεθνηκὼς ἐν Σηλυβρία, ὁ δὲ  
20 μετράξ Ἰωάννης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀνδρωθεὶς καὶ τὸν τόπον ἐπέ-  
χων τὸν πατρικὸν ἐζητεῖτο παρὰ τοῦ Παγιαζῆ Σηλυμβρία.  
ὁ δὲ οὐκ ἠνέσχετο, λέγων καὶ διηγούμενος τὴν ἀδικίαν ἣν

va deque accepto Mytilenes principe, Francisci Gateluzi supra memo-  
rati filio.

14. Tam prospero successu superbiens ac supra modum elatus  
Turcus ad imperatorem Manuelem apocrisarios mittit, urbemque  
Cpolim sibi tradi poscit; nec tamen ullum responsum accipit. maxi-  
ma pars interim civium fame laborantes conflictabantur, urbemque  
Turco tradi malebant: tamen cum eorum memoriam subirent quae  
in Asia a Turcis patrata erant, urbium eversiones, sacrorum templo-  
rum desolationes, quibusque calumniis et vexationibus tentarentur  
singulis horis adque pietatem eiurandam cogerentur, animum a tali  
proposito revocabant, his additis verbis: labore atque aerumna ne  
fatiscamus, speque nostra in deum reposita ad breve tempus susti-  
neamus: nam quis novit an deus erroribus ac peccatis nostris dissi-  
mulatis, nostri, sicut olim Ninivitarum, misereatur, et a fera ista  
salvos integrosque praestet. at tyrannus quanto obfirmatos civium  
animos videt suaeque libidini haud obtemperantes, tanto magis in  
eos exasperabatur. quid demum accidit? Andronicus ille paulo prius  
nobis dictus, imperatoris Manuelis frater, Selymbriae superstite filio  
Iohanne adolescente iam obierat. ab hoc virilem aetatem adepto et  
ditionem paternam obtinente Baiazites Selymbriam sibi tradi posce-  
bat. quod minime tolerans Iohannes, patri sibi illatam ab avo

ἐπαθῆ παρὰ τοῦ πάππου αὐτοῦ αὐτὸς καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ.  
καὶ ἀνέκειτο εἰς αὐτοὺς τὸ βασιλῆιον, ὃ δὲ ἀδικήσας αὐτοὺς  
D ἔδωκε τὴν βασιλείαν τῷ δευτέρῳ υἱῷ, καὶ τὸν ἐμὸν πατέρα  
τὸ πολίχνιον τοῦτο, ὡς ὀρέξ. εἰ δὲ καὶ σὺ τοῦτο λάβοις,  
ὑπερῆδικήμην." τότε ὁ Παγιάζῃτ χῶραν εὐρὼν ἄλλην ἐτρά- 5  
πη· ζητῶν γὰρ ἔκτοτε τὴν Κωνσταντίνου, καὶ τὸ τοῦ Ἰωάν-  
νου τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Μανουὴλ ὄνομα οὐκ ἔλιπε, λέγων „ἔξελ-  
θε σὺ Μανουὴλ ἐκ τῆς πόλεως· εἰσαχθήτω ὁ Ἰωάννης ὡς  
φύσει κληρονόμος τῆς βασιλείας, καὶ ἐγὼ παντοίῳ γαλήνην ἔξω  
καὶ εἰρηναίαν κατάστασιν σὺν ταῖς πολίταις." τότε ὁ βασιλεὺς 10  
P 29 Μανουὴλ ὄρων τὸν δῆμον ἐν διχοστασίαις σαλευόμενον, καὶ τὸ  
μὲν ἀνταῖον ἦν καὶ καταβοῶν, τὸ δὲ καὶ μάλα ἐθαρρύνετο καὶ  
ἐκέκραγεν ὡς „Ἰωάννης εἰσαχθήτω, καὶ ἀρθῇ τὰ σκάνδα-  
λα." ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ καὶ σύννοος ὢν καὶ παιδείας  
μεστός, ὄρων τὸν χυδαῖον λαὸν παραιψιθυρίζοντα καὶ αἰτι- 15  
ῶντα ὡς οὐ παραχωρεῖ τῷ ἐφένδρῳ τὴν καθέδραν, ἀλλὰ τυ-  
ραννικῶς ἡγεμονεύειν ἐθέλων οὐ φροντίζει τὰ περὶ τῆς σωτη-  
ρίας τοῦ κοινοῦ, βουλὴν βουλευέται σοφωτάτην καὶ μάλα συν-  
ετικὴν. μηνύει τῷ Ἰωάννῃ παρακαθημένῳ τότε τῇ Κων-  
σταντίνου σὺν Τούρκοις χιλιάσι δέκα, καὶ δίδωσιν ὄρκους 20  
αὐτῷ καὶ λαμβάνει παρ' αὐτοῦ τοῦ εἰσαχθῆναι ἐντὸς τῆς πό-  
B λεως καὶ παραδοῦναι αὐτῷ τὴν βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων, αὐ-  
τὸς δὲ ὁ Μανουὴλ ἔξελθεῖν σὺν ταῖς τριήρεσι ταῖς εὐρισκο-

iniuriam allegavit; quod cum imperium ad patrem eiusque posteros  
pertineret, avus his iniquus secundo id filio tradidisset; et patri, in-  
quit, meo hoc oppidulum concessit; quod si occupaveris, summa  
afficior iniuria. tunc Baiazites occasionem nactus aliam institit viam.  
iamdiu ille, quibus artibus Cpolim invaderet, animo versabat: non  
omisit itaque nomen obtendere Iohannis, qui Manuelis ex fratre ne-  
pos erat, iubetque Manuelem urbe cedere et Iohannem in illam intro-  
duci ut legitimum imperii heredem; pollicebatur insuper cum civi-  
bus Cpoleos deinceps se pacifice acturum. cum itaque populum dissidiis  
agitatum sensisset Manuel, et adversum se seditione ac clamoribus  
insurgere, aliosque audaciam sumentes conclamare ut Iohannes in-  
troduceretur et tollerentur scandala, audissetque passim murmurantes  
et accusantes, quod solio non cederet, illudque vero successori non  
restitueret, sed tyrannice regnare vellet salutis publicae immemor,  
ipse prudentia ac eruditione apprime instructus sapiens commodumque  
consilium init, et Iohanni, qui in castris Turcorum cum exercitu duo-  
decim millium erat, denunciat eum se in urbem accepturum esse et  
introducendum accepto datoque utrinque iuramento, eique imperium  
restituere velle, modo sibi liceat urbe excedere, et quoquo versum  
deo visum fuerit abire, triremesque ad navigandum aptas, quae in portu